

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

Diplomová práce

2006

Hsueh-Chi LIN

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA FILOZOFICKÁ

KATEDRA BOHEMISTICKÝCH STUDIÍ

2006

**Česko-čínská animální frazeologie
(kolokace a přirovnání)**

Diplomová práce

Vypracovala: Hsueh-Chi Lin

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. František Čermák DrSc.

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem výhradně literaturu, kterou cituji a uvádím v přiloženém seznamu literatury.

V Praze dne 16 září 2006

Hsueh-Chi Lin

Hsueh-Chi Lin

林學紀

Poděkování

Mé poděkování patří především prof. PhDr. Františku Čermákovi DrSc. za laskavost, trpělivost a cenné připomínky při vedení této práce. Rovněž bych chtěla poděkovat PhDr. Janu Holubovi a všem, kteří mi vyšli maximálně vstříc a umožnili mi přístup ke všem potřebným informacím.

Obsah

1. Úvod	1
2. Frazeologie a typologie	3
2.1. Definice frazému a idiomu	3
2.2. Čínská frazeologie	4
2.3. Typologické rysy čínského jazyka	5
3. Formální klasifikace kolokačních frazémů	7
3.1. Komponenty frazémů.....	7
3.2. Slova jako komponenty frazémů	9
3.2.1. Frazémy s jedním autosémantickým komponentem	11
3.2.2. Frazémy modelu S – V	12
3.2.3. Frazém modelu V-S	19
3.2.4. Frazémy modelu A-S	25
3.2.5. Frazémy modelu S-A	29
3.2.6. Frazémy modelu S-S	31
3.2.7. Binomiální typy	35
3.3 Varianty syntagmatické a paradigmatické	38
3.4. Transformace	42
3.4.1. Mezirovinné transformace	42
3.4.2. Vnitrorovinné transformace	44
3.4.3. Transformace aktualizační	46
3.4.4. Varianty či transformace	47
4. Sémantická klasifikace	49
4.1. Sémantika komponentů	49
4.1.1. Sémantika zvířecích komponentů	49
4.1.2. Sémantika nezvířecích komponentů	55
4.1.2.1. Slovesné komponenty	55
4.1.2.2. Nezvířecí komponenty adjektivní.....	56
4.1.2.3. Nezvířecí komponenty adverbialní.....	57

4.1.2.4. Nezvřecí komponenty substantivní.....	58
4.1.2.5. Číslovky jako nezvřecí komponenty.....	59
4.2. Sémantika idiomů.....	61
5. Funkční klasifikace.....	66
5.1. Komunikativní funkce.....	66
5.2. Syntaktickou polyfunkčnost čínských frazémů.....	69
6. Animální frazémy a idiomy typu přirovnání	78
6.1. Formální klasifikace	79
6.2. Sémantická klasifikace	85
6.3. identifikace implicitního přirovnání	88
7. Závěr.....	96
Příloha.....	98
Seznam literatury.....	169

1. Úvod

Čeština a čínština jsou jazyky odlišné nejenom z hlediska typologického, ale i z hlediska genealogického. Frazeologie a idiomatika (IF) je mnohostranná jazyková disciplína zabývající se studiem jazykových jednotek různého typu a více úrovní. Srovnání IF v obou odlišných jazycích by mohlo ukázat jazykové univerzálie a specifčnosti na více úrovních.

Cílem této diplomové práce je na pozadí komplexního popisu frazémů a idiomů v dané animální oblasti zjistit charakteristické shody a rozdíly obou srovnávaných jazyků. Vzhledem k tomu, že čeština, přesněji české frazémy a idiomy, je hlavním východiskem našeho zkoumání, při srovnání vycházíme z českých kritérií (forma-funkce-sémantika) dané oblasti, ale zároveň se snažíme nepřehlédnout specifika čínských aspektů. Budeme zaměřovat pozornost na otázky, kterými se dřívější práce zabývat nemohly nebo na problematiku, které nebyly zdůrazněny. Důležitými prostředky budou Český národní korpus a dostupné čínské korpusy.

Základním zdrojem českých frazémů je pro tuto práci čtyřdílný Slovník české frazeologie a idiomatiky (dále jen SČFI):

1. Slovník české frazeologie a idiomatiky: Přirovnání (Praha, 1983)
2. Slovník české frazeologie a idiomatiky: Výrazy neslovesné (Praha, 1988)
3. Slovník české frazeologie a idiomatiky: Výrazy slovesné A – P (Praha, 1994)
4. Slovník české frazeologie a idiomatiky: Výrazy slovesné R - Ž (Praha, 1994)

Čínské frazémy jsou čerpány z následujících materiálů:

Chengyudiǎn

1. Elektronická/webová verze „成語典 ČchengYuDiǎn“ /Slovník čínských idiomů (typu Čchengyu) (<http://140.111.34.46/Čchengyu/index.htm>, 2005, Tchajwan). Slovník ČchengYuDiǎn vychází z 30 slovníků čínské frazeologie a idiomatiky typu Čchengyu a obsahuje téměř 28 000 hesel včetně variant hlavních frazémů.

2. Upravená elektronická/webová verze „Chóngbianguóyǔcíhduǎn“ /Reeditovaného

slovníku čínštiny (<http://www.sinica.edu.tw/~tdbproj/dict/>, 5. verze 2005, Tchajwan)

Téměř 2600 čínských frazémů a idiomů bylo nalezeno při prvotním vyhledávání ve dvou čínských webových slovnících. Vzhledem k tomu, že výše uvedený čínský zdroj je diachronní povahy a obsahuje různé frazémy, které se v současné čínštině nevyskytují vůbec, abychom mohli srovnávat frazémy obou jazyků na podobných časových rovinách, je třeba vytřídit takové zastaralé/mrtvé čínské frazémy a zjistit, které ze starých čínských frazémů přežijí v moderní čínštině jako „živá fosilie“. Po korpusovém vyčištění (podle ne/přítomnosti frazémů v čínském korpusu) bylo zjištěno 1188 čínských slovníkových hesel jako základní zkoumaný materiál. (Přehled formální klasifikace prvotního materiálu je uveden v příloze.)

Celá diplomová práce je vypracována na základě 2231 frazémů/hesel dané animální oblasti z obou jazyků, z toho 1043 českých a 1188 čínských včetně variant hlavních frazémů (podle čínských slovníků se i varianty hlavních frazémů zařazují do slovníku jako samostatné heslo). Pro kvantitativní a statistickou úplnost zde proto zahrnujeme všechna nalezená hesla při formálním třídění a při jeho frekvenčním sčítání.

V této práci se v obou srovnávaných jazycích zabýváme pouze kolokačními frazémy a frazémy typu přirovnání (model kolokace a model propozice) v oblasti animální. Práce neobsahuje frazémy propoziční a polypropoziční.

2. Frazeologie a typologie

Frazeologie a idiomatika (IF) je dnes samostatná jazyková disciplína zabývající se studiem, případně i popisem jazykových jednotek různého typu a více úrovní. Tyto jednotky se nazývají frazém a idiom. Frazém a idiomy bývají definovány jako jedinečný ustálený syntagmat, patřící do jazykového systému na různých úrovních. Nejdůležitější principem, o který se IF opírá především, je anomální kombinatorika (kolokabilita) různého druhu z hlediska formálních a sémantických. V tomto smyslu stojí proti IF běžný jazyk jako pravidelný. Funkčně je IF tedy vždy paralelní a komplementární tomuto pravidelnému jazyku. Vzhledem ke své označovací a pojmenovávající funkci se IF zařazuje do oblastí lexikologie a lexikografie.¹

2.1. Definice frazému a idiomu

„Jednotkou všech úrovní IF je z hlediska (především) formálního frazém, z hlediska (především) obsahově-sémantického idiom.“ Frazém a idiom je produktem kombinací jednotek nižšího řádu všech úrovní IF, tj. jednotkou IF libovolné roviny; představuje syntagmata prvků, z nich je jeden z hlediska druhého členem extrémně omezeného a uzavřeného paradigmatu². Mezi IF patří rovina lexikální, kolokační a propoziční, na pomezí kolokace a propozice stojí zvláštní oblast IF, přirovnání. Svou povahu patří jak do oblastí kolokace, tak do oblastí propozice.

Frazém a idiom je třeba nazírat v zásadě ze trojího hlediska, tj.

1. vztahu útvaru jako celku/jednotky k jeho částem, komponentům;
2. vztahu jedné jednotky ke druhým;
3. vztahu jednotky k typu vyšších jednotek, které (v kombinaci s jinými) tato

¹ Čermák, F.: Česká lexikologie str. 166

² Čermák, F.: Idiomatika a frazeologie češtiny (IFČ) str. 183

jednotka vytváří.³

2.2. Čínská frazeologie

Frazeologie (tzn. 熟語 /shúyǔ/) v čínštině je chápána jako nauka o frazeologickém ustáleném spojení. K frazémům typu kolokace a typu přirovnání hlavně patří:

1. 成語 tradiční čínské ČchengYu: podle vymezení výchozího zdroje vybraného materiálu „成語典“ jsou ČchengYu jednak takové frazémy, které mají určitý literární nebo historický původ (tj. lze to nalézt v klasických čínských knihách), jednak takové výrazy, které nesou vícevrstvých přenesených významů. Převážná část tvoří čtyřslabičné frazémy a idiomy, menší část i tří/dvouslabičné, popř. i víceslabičné.
2. 慣用語 (idiomatické obraty): frazeologická ustálená slovní spojení, která mají svá specifická významová vymezení a strukturní složení. Stylově frazémy tohoto typu nese hovorový a expresivní charakter.

Bohatství výrazových prostředků čínského jazyka se projevuje také velmi výrazně v oblasti frazeologické; čínské frazeologismy – ať již tradiční čtyřslabičné frazeologismy utvořené na základě wen-jenu, nebo nové frazeologismy utvořené na základě hovorové čínštiny, jsou živou součástí současného čínského jazyka a patří k často užívaným prostředkům jeho různých funkčních stylů. Moderní čínština využívá rovněž zcela běžně elementů starého jazyka k vytváření okazionálních pojmenovacích jednotek, morfematických zkratk apod.⁴ Lze ČchengYu chápat jako živou fosilii staré čínštiny,

³ Čermák, F.: Idiomatika a frazeologie češtiny

⁴ Vochala: Úvod do studia sinologie (ÚDSS), str. 61

2.3. Typologické rysy čínského jazyka

Vzhledem k tomu, že této srovnávací práce těsně souvisí s typologickými rozdíly obou jazyků, je třeba hned zpočátku představit základní rysy čínského jazyka, zejména archaickou/klasickou čínštinu, ze které právě pochází velká část čínských frazémů daného zkoumaného materiálu. Nyní uvádíme základní rysy čínštiny podle „Úvodu do studia sinologie“:

Podle E. Sapíra je čínský jazyk podle gramatické techniky jazykem izolujícím, podle způsobu syntetizace jazykem analytickým. Podle Skaličky je čínština řazena mezi jazyky polysyntetické. Polysyntetický jazyk nese následující rysy, že se slova neskloňují a nečasují, že slova nějakého určitého významu se užívá ve významu slova formálního, jako předložek a spojek, a jako nejdůležitější vlastnost polysyntetického typu uvádí kompozita, jež jsou právě v čínštině velmi početná.⁵

V současné době označují čínské znaky jednak jednoduchá slova, jednak významové složky /morfémy/ složených nebo odvozených slov. Archaická čínština bývá zpravidla charakterizovaná jako v podstatě monosylabický jazyk. Nicméně, vyskytuje se v ní i jisté množství víceslabičných slov různého typu.⁶

Archaická čínština bývá často označována za jazyk amorfní, tj. jazyk, v němž gramatické vztahy nejsou vyjadřovány různými tvary slov tak, jako v češtině. Byly v ní sice zjištěny jisté stopy flexe, jež se zakládá na alternaci iniciálních nebo finálních hlásek (např. u zájmen), nicméně obecně platí, že gramatické vztahy se v čínštině tohoto období vyjadřují především pomocí pomocných slov a slovosledem.

Čínská filologická tradice dělí slova v čínštině na plná, tj. plnovýznamová, a na prázdná, tj. pomocná. Jedním z charakteristických rysů plnovýznamových slov v archaické čínštině je skutečnost, že v jistých případech mohou vystupovat ve větě jako různé druhy slov (substantivum jako sloveso a naopak, substantivum jako adverbium apod.). Pro pomocná slova je příznačná jejich vysoká funkční zatíženost – totéž

⁵ Vochala: UDSS str. 14

⁶ Vochala: UDSS str. 17

pomocné slovo může být předložkou, spojkou, adverbium apod.⁷

Základním stavebním materiálem, jehož je využito k tvoření slov v čínštině, jsou jednoslabičné významové jednotky kořenné povahy. Jejich podstatným rysem je absence formálního vyjádření jejich kategoriální příslušnosti samotným slovem. V češtině i tzv. reprezentativní tvar vymezuje dané slovo co do jeho příslušnosti k tomu či onomu slovnímu druhu a může vyjadřovat i další gramatické významy. Tím, že čínská jednoslabičná slova – lexémy nemají slovní tvar v českém slova smyslu, často jsou homonymní a polysémická, působí jejich studium určité potíže (slabá distinktivnost, chybí opora ve struktuře, chybí asociativní vazby apod.).⁸

Složená slova v čínštině jsou nejen mnohem početnější než v češtině, ale i jejich zastoupení v jednotlivých slovních druzích je daleko větší. V češtině se složená slova vyskytují především u substantiv, a adjektiv, méně u sloves, zatímco v čínštině jsou zcela běžná v různých slovních druzích.⁹

⁷ Vochala: UDSS str. 61

⁸ Vochala: UDSS str. 95

⁹ Vochala: UDSS str. 99

3. Formální klasifikace kolokačních frazémů

„Sem patří takové kombinace, které samy o sobě ještě netvoří promluvu, věty; jejich komponenty jsou slova. Celá tato oblast, kterou máme na zřeteli nejčastěji, když je řeč o IF, je typově nejbohatší a protože je tu problematika IF také nejzřetelnější.“¹⁰
V této práci se zabýváme především formální klasifikací kolokačních frazémů obou srovnávaných jazyků podle slovnědruhového složení komponentů.

3.1. Komponenty frazémů

Každý individuální frazém a idiom je úplný a ustálený úhrn komponentů. „Komponenty jednotky IF, jejichž povaha je zpravidla dána příslušností do určité jazykové roviny (např. slov) a vnitřním (zvláště sémantickým) členěním této roviny, jsou vždy v určité vzájemné konfiguraci konstitutivními členy této jednotky.“¹¹

Vzhledem k tomu, čeština a čínština jsou dvou typologicky velice odlišné jazyky (jak již bylo zmíněno), než začneme uvádět strukturní klasifikace obou srovnávaných jazyků, je třeba především ujasnit/upřesnit klasifikační kritéria:

1. Při klasifikaci vycházíme hlavně z formálně klasifikačního kritéria podle Čermáka: „v tomto přístupu se dává přednost slovnědruhové povaze prvků před jejich sekundární a heterogenní povahou syntaktickou; proto se i případy jako *božská stejná* apod. chápou „primitivně“ za adjektiva. Jejich zdánlivá substantivizace je totiž dána syntakticky; syntaktický přístup by tu však zároveň znamenal určitou interpretaci a rozklad na komponenty, který obecně u idiomu možný není.“¹² Vzhledem k tomu, že slovnědruhové povahy čínských slov do značné míry rozhodují jejich postavení/pozice v kontextu, tj. jsou závislé na syntaktickém kontextu, při určování slovnědruhové povahy čínských slov (zejména u jednotlivých případech, viz níže) je třeba brát v úvahu jejich sekundární syntaktické povahy podle slovosledu nebo

¹⁰ Čermák: IFČ str. 131

¹¹ Čermák: ČL str. 178

¹² Čermák: ČL str. 213

postavení slov.

2. Frazémy, jejichž komponenty jsou slovnědruhově různé, klasifikujeme do jednotlivých modelů podle jádra frazému. Přednostní hierarchie slovních druhů se skládá podle pořadí: 1) verbum, 2) substantivum, 3) adjektivum, 4) adverbium.

3. Strukturní komponenty frazémů rozřídíme především podle základních variací tvořených 4 autosémantickým slovními druhy (viz níže). Syntaktické slovní druhy však ignorovat nebudeme, neboť určité frazémy jednotlivých subtypů s syntaktickými komponenty by mohly tvořit frekventované strukturní subtypy, a to zejména u čínských frazémů, když ne/přítomnost a ne/frekventovanost jednotlivých komponentů do jisté míry odráží zvláštnosti obou jazyků, přesněji, specifické rysy frazémů a idiomů obou srovnávaných jazyků. Komponenty frazémů jsou definovány jako slova při klasifikaci frazémů obou srovnávaných jazyků a u čínských frazémů každý znak/slovo je v zásadě označen zvláště (tj. kolik je znaků frazému, tolik je počtu označení), tím bychom chtěli ukázat, jaké jsou typické formální kombinace pro čínské frazémy a jak počet znaků/slov čínských frazémů hraje důležitou roli při tvoření čínských frazémů.

4. Slovnědruhové označení (zde zejména u čínských frazémů) je třeba být věrné doslovnému pořadí a skutečným vlastnostem komponentů daného jazyka (zde čínštiny) a nelze se nechat ovlivnit slovosledy nebo struktury jejich českých překladů.

5. Abychom mohli získat přehled o nejtypičtějším typech jednotlivých základních modelů, probereme nejvýraznější typy u jednotlivých modelů⁶ hlavně podle jejich frekvenčního pořadí v daném modelu.

6. Obecnější charakteristiky, jež se vztahují na více modelů nebo typů, probereme spolu ve samostatných oddílech.

3.2. Slova jako komponenty frazémů

„Čtyři autosémantické slovní druhy, tj. substantiva, adjektiva, verba a adverbia dávají celkem 16 dvoumístních variací (tj. 4^2) představujících základní (binární) struktury tohoto typu“.¹³ Patří sem:

1.	!S – V	Kovářova kobyla chodí bosa.	
2.	V – S	házet žabky	?
3.	A – S	bílá vrána	.
4.	S – A	osel oslovská	
5.	S – ADV		
6.	ADV – S		
7.	V – A		
8.	A – V		
9.	V – ADV		
10.	ADV – V		
11.	A – ADV		
12.	ADV – A		
13.	S – S	medvěd bručoun	
14.	V – V		
15.	A – A		
16.	ADV – ADV		

„Základní kalkul se dále člení více směry, především na případy účasti vlastních komponentů a (a) substitutů (zvl. zájmen a číslovek), vyjádření relace mezi nimi implicitně nebo (b) explicitně (předložkou a spojkou), na struktury binární nebo (c) subtypy o více komponentech (tj. druh strukturních transformací) aj.“¹⁴

V této práci se omezuje pouze na frazémy obsahující animální komponenty.

¹³ Čermák: ČL str., IFČ str.132

¹⁴ Čermák: ČL str. 123

Vzhledem k životnosti zvířecích komponentů, mohli bychom všeobecně předpokládat, že by se zvířecí komponenty měly zařadit do frazémů buď převážně jako substantiva, nebo jako adjektiva, přesněji řečeno, zvířecí komponenty jsou schopny logicky fungovat ve větě pouze jako subjekt činitelský, objekt, popř. i přívlástek. Je proto pochopitelné, že některé z výše uvedených modelů v podstatě nejsou v dané oblasti realizovatelné jak teoreticky, tak prakticky (pouze jeden výjimečný čínský frazém z prvotního materiálu patří do modelu ADV-V, viz dále), a to do značné míry také rozhoduje statistické distribuce či roztřídění daných zkoumaných frazémů do jednotlivých modelů. V rámci zkoumaného materiálu kromě frazémů s jedním autosémantickým komponentem bylo nalezeno celkem 5 z výše uvedených základních strukturních modelů, tj. dvojice S – V, V – S, dvojice A – S, S – A, k tomu ještě S – S. Všimněme si, že se zde nachází téměř všechny modely se substantivy. Stojí za povšimnutí, že oproti výše uvedenému předpokladu se v prvotním čínském materiálu vyskytuje i typ ADV-V (pouze jeden frazém), to znamená, že zvířecí komponenty lze v čínštině, resp. u čínských frazémů sloužit jako sloveso beze změny tvaru (srov. čes. „lelkovat“).

自相魚肉 /zì xiāng yú ròu/ ADV-V

vzájemně (se) "ryba maso"

?

• ryba = ryba maso

vzájemně se vykořistit

Detaily o frazémeh jednotlivých modelech obou srovnávaných jazyků se uvádí níže.

Formální klasifikace kolokačních frazémů

Model	Čeština		Čínština	
	počet	%	počet	%
PrepS	2	0.5%	2	0.2%
S-V	0	0.0%	274	24.6%
V-S	202	52.6%	220	19.7%
A-S	145	37.8%	532	47.6%
S-A	12	3.1%	13	1.2%
S-S	23	6.0%	76	6.8%
Součet	384	100.0%	1117	100.0%

3.2.1. Frazémy s jedním autosémantickým komponentem

Frazémy s jedním autosémantickým komponentem jsou v obou jazycích velmi řídké. V českých frazémeh byly nalezeny v dané oblasti pouze 2 příklady, což je 0.5% celkových českých kolokačních frazémů. V čínských frazémeh téhož typu byly 2, tj. 0.2% celkových čínských kolokačních frazémů.

Typ prepS	Typ Spost
<u>české frazémy</u>	<u>čínské frazémy</u>
pod psa	1. 馬上 /mǎ shàng/
(ani) za (zlaté) prase (ne- V)	Spost na koni
	1)ef.: být hned (jako) na koni

mǎ shàng
x
mǎ shàng

	2) něco získat vojenskou slou
	2. 牛後 /niúhòu/ Spost za býkem býčí řiť; lidé v nižší ^{mn} společenském postavení

手後
Sde
postavení
S

Místo prepozice se převážně vyskytuje v čínštině postpozice. Zde byl nalezen čínský výraz 馬上 /mǎ shàng/, který jak formálně (aspoň částečně) tak sémanticky odpovídá českému frazému „být hned na koni“. Je třeba upozornit na to, že s menší jistotou jsme zařadili tento čínský výraz (přesněji, spojení slov) 馬上 /mǎ shàng/ do typu Spost jako kolokační frazém. Jak bylo již zmíněno, že v čínštině hranice mezi kompozitem a kolokací (spojení slov) je velice vágní. Zda výraz 馬上 /mǎ shàng/ (zejména s významem „hned“) patří k lexikalizovanému kompozitu nebo k ustálenému kolokačnímu frazému? Odpověď na tuto otázku není příliš jednoznačnou. Zde takovýto výraz považujeme za kolokační frazém jen vzhledem k jeho vlastnosti jako ustálené spojení slov, a to platí i pro další podobné případy.

mǎ shàng
je
kolokační

3.2.2. Frazémy modelu S – V

Otázka/kritérium pro zařazování frazémů modelu S – V patří k jedné z nejproblematičtějších u kolokačních frazémů, zejména u frazémů čínských. České frazémy tohoto typu bezpochybně patří nebo přecházejí do propozic a zde se uvádějí jen pro úplnost.¹⁵ Vzhledem ke své polyfunkčnosti ve větě, čínské frazémy jako celek, řekněme, mikrotext, v němž se komponenty splývají (jak formálně tak sémanticky) v jeden „plnovýznamový výraz“ (v čínštině 實詞 /shí cí/), lze prakticky přímo sloužit jako jakýkoliv větný člen ve větě, a to bez ohledu na to, jde-li o frazém se slovesem (tj. s predikátovou povahou). To znamená, že syntaktická funkce čínských frazémů

¹⁵ Česká lexikologie, 212 str.

nemusí odpovídat jejich formálně předpokládané slovnědruhové povaze komponentů.

„Mezi slovními druhy a větnými členy neexistují absolutně odpovídající vztahy“.¹⁶

Zadáme-li do čínského korpusu frazém modelu S-V, např.:

天馬行空 /tiān mǎ xíng kōng/ (subtyp A-S-V-S)

nebeský kůň létá (po) nebi

e. (geniální) myšlenky volně běží bez omezení

Typ adjektivizace

觸發(V)天馬行空(ASVS)的(pom)靈感(S) /chù fā tiān mǎ xíng kōng de líng gǎn/

vyvolal (nebeský kůň létá po nebi) (pomocné slovo označující přívlastek) inspiraci

V – (A-S-V-S)pom. – S
přívlastek

„nebeský kůň létá po nebi“ se adjektivizuje = „volný“

Typ adverbizace

天馬行空(ASVS)地(pom)談談(V) /tiān mǎ xíng kōng de tán tán/

(nebeský kůň létá po nebi) (pomocné slovo označující příslovci) popovídali

(A-S-V-S)pom. – V
adverbiále

„nebeský kůň létá po nebi“ se adverbizuje = „volně“

Výše uvedené příklady ukazuje, že frazém typu S-V nemusí fungovat ve větě jako předpokládaný predikát (ovšem predikát být může podle kontextu). Obecně lze říct, že typ S-V v čínštině (ať je pravidelný jazyk nebo frazém) lze fungovat jako adverbiále, přívlastek nebo u některých frazémů dokonce může mít i subjektivou/objektivou povahu. Zde lze uvést jeden vhodný český příklad k našemu výkladu: tj. *být takový/ být takovej „mouchy snězte si mě“*. Je to jediným zvláštním

¹⁶ 朱德熙 Jū Dé-Si, 1985

Jū Dé-Si

českým frazémem (patřící k modelu V-S), který odpovídá výše uvedené specifičnosti jak z hlediska formálního tak z hlediska funkčního.

Problematiky, s kterými budeme dále konfrontovat při formálním třídění a rozboru, právě těsně spočívá v této typologicky specifické povahy čínštiny. O této polyfunkčnosti v kontextu probereme později pomoci korpusových textů.

Stojí za povšimnutí, že kolokační frazém modelu S – V byl uváděn v české frazeologii sice pouze pro teoretickou úplnost 16 variací, v čínštině však by mohl sloužit jako vhodné východisko pro rozlišení frazémů struktury S – V od struktur jiných. Je třeba upřesnit kritérium pro zařazení frazémů do této skupiny, tj.:

Při rozlišení se řídí kritériem, že za kolokační typ S – V je považován frazém, je-li tento frazém jako celek schopen přetvářet v jiný větný člen (např. v přívlastek nebo adverbiale) v kontextu. (To znamená, že kolokační frazémy typu S – V jsou takovým, že jejich kolokační povahu je výraznější než propoziční). Naproti tomu frazém vyskytující se v kontextu pouze jako samostatná věta/propozice (to znamená, že má v zásadě pouze predikátovou povahu) se zařadí do skupiny propozice. Dle tohoto kritéria bylo nalezeno celkem 274 čínských frazémů, tj. 24.6% všech čínských kolokačních frazémů v dané animální oblasti. Struktura S-V v češtině patří pochopitelně k typu propozice, a proto zde představujeme pouze čínské příklady.

Nejvýraznější sub/typy modelu S-V podle frekvence frazémů

	Sub/typy	Substituční typ	Počet frazémů	%
1	S-V-S-V		53	19.9%
2	A-S-V-S	A-S-V-S	40	45 16.9%
		Num-S-V-S	5	
3	S-V		41	15.4%
4	S-V-S		35	13.2%
5	A-S-ADV-V		17	6.4%
6	S-V-A-S		13	4.9%
7	S-S-ADV-V		10	3.8%
8	S-S-V-S		8	3.0%
9	A-S-V-A-S		7	2.6%
10	S-S-V		5	1.9%

Základní variace modelu S – V

S-V nebo Adv-V ??

Čínské frazémy

1. 虎視 /hǔ shì/

tygr se dívá

krutě sleduje jako tygr

2. 蟻集 /yǐ jí/

(jako) mravenci se shromažďuje ^{lidé}

dav lidí; velké množství

Zde bylo nalezeno 41 frazémy, tj. 15.4 % všech čínských frazémů daného modelu. Jak jsme již mluvili, že čínské frazémy, přesněji tradičné ČchengYu se zachová gramatické rysy tradiční/archaické čínštiny. Vzhledem k tomu, že se v tradiční čínštině převládají jednoslabičná slova, zde u typu S-V se pochopitelně nachází kombinace „zvířecí komponent + sloveso“. Jsou to jednak zkrácené podoby/varianty vícekomponentových frazémů (více než dva komponenty, příklad 1.),

jednak pravé strany frazémů typu přirovnání (většinou implicitního, příklad 2.).

Je nutno ještě upozornit na to, že je do značné míry těžko určit slovní druhy jednotlivých komponentů čínských frazémů (přesněji, spojeních slov), stojí-li frazémy (většinou dvoukomponentové) izolovaně jako slovníková hesla mimo kontext. Např. frazém „虎視“ jako izolované heslo lze konstatovat jednak jako typ S-V (tygr se dívá), jednak jako typ A-S (tygří pohled). Slovnědruhovou vlastnost velkého množství čínských slov lze jedině určovat až v kontextu. To však platí pouze pro vnitrostrukturu v rámci samotného frazému jako uzavřeného mikrotextu. Až se frazém jako celek realizuje v kontextu, komponenty tohoto frazému se splývají v jeden slovnědruhový a obsahový znak/symbol a původní slovnědruhovú vlastnost komponentů může ustupovat do pozadí a nemusí (ovšem může, to záleží na kontextu) rozhodovat syntakticko-funkční roli frazému ve větě. Lze to chápat jako větu ve větě, a zároveň nemusí docházet k formální přeměně frazému, aniž se musí (ovšem může/musí u jednotlivých případů) přidávat nějaké gramatické slovo např. „spojka“ n. „vztažné zájmeno“. Funkčně/ekvivalentně lze tyto frazémy chápat jako českou vedlejší větu, jíž však formálně neodpovídá.

非也

Tato problematika se vztahuje na všechny rovinné jednotky čínských lexikologie, tj. od izolovaného slova, dvoukomponentový výraz až po vícekomponentový frazém různých typů jako celek (jako výše uvedený příklad 天馬行空 /tiān mǎ xíng kōng/), a to zejména u tradiční čínštiny. To právě ukazuje nejpodstatnější rozdílný aspekt obou srovnávaných jazyků, což tkví v typologických specifičnostech.

Binomiální typy S – V – S – V

Binomiální struktury jsou nejvýraznějšími typy čínské frazeologie, což se potvrzuje nejfrekventovanějšími strukturami S-V-S-V u typu S-V (celkem 53 frazémů, tj. 19.9%). (viz i 3.2.6)

Formální (většinou také sémantický) reduplikační binomiální typ S-V-S-V:

龍蟠虎踞 /lóng pán hǔ jù/

drak se vine, tygr leží

strategicky(vojensky) důležité území

雞飛狗跳 /jī fēi gǒu tiào/

slepice letí, pes skáče

velký zmatek

parallel

Typy A-S-V-S, S-V-S, S-V-A-S

Typ A-S-V-S je druhý nejfrekventovanější struktura modelu S-V, celkem 45 včetně frazémů substitučního typu Num-S-V-S, tj.16.9%, což je dokonce frekventovanější než typ S-V-S. V některých případech se začáteční adjektivum připouštět nelze pro sémantickou úplnost, v jiných případech adjektivum zas hraje pouze fakultativní roli. Tento jev potvrzuje, že se v čínské frazeologii (přesněji v dané animální frazeologii) preferuje určité typické formy s určitým počtem slov/znaků (většinou s čtyřmi znaky). To znamená, aby se přizpůsobil jisté formálnímu pravidlu (např. typický čtyřznakový frazém), přednost se dává rozvíjející (větné) struktuře (zde např. A-S-V-S, S-V-A-S) než kratší struktuře (S-V-S). Např.

小鳥依人 /xiǎo niǎo yī rén/

malý pták se opírá o člověka

sympatická, milá žena/dítě

Typ S-V-S

Typ S-V-S bylo nalezeno celkem 35, tj.13.2%.

鸚鵡學舌 /yīngwǔ xué shé/

papoušek se učí jazyk/řeč

e. umět jen opakovat řeč někoho jiného,

nechápat však smysl/pravdivost

S-V-A-S

狐假虎威

/hújiǎhǔwēi/

liška si zapůjčil tygří důstojnost

slabý ~~si~~ využívá^a důstojnost silného

ade 虎 coly A, 虎威
by kely ade qly Ado-V

Typ S – ADV – V

S-S-ADV-V

雞犬相聞 /jī quǎn xiāng wén/

kohout (a) pes se vzájemně slyší

přátelští sousedé navzájem většinou vnímají.

A-S-ADV-V

金雞獨立 /jīn jī dú lì/

zlatý kohout (na jedné noze) stojí

pozice stojící na jedné noze při sportu nebo cvičení kong-fu

Jak bylo uvedeno, že v čínštině lexémy jsou většinou jednoslabičné. Výše uvedené příklady ukazují, že čínské frazémy (zejména tradiční ČchengYu) jsou většinou čtyřslabičné. Téměř každý čínský znak představuje jeden strukturní komponent podle slovnědruhového složení. Tříkomponentová struktura S-V-S však nemusí být paralelně tvořena ze tří čínských znaků/slov. U typu S-V-S pouze 8 z 35 frazémů je tříznakových, zbytek je převážně čtyřznakových, popř. i pětiznakových. Jedna ze příčin je, že existuje malá skupina slov (nemálo se vyskytuje u zvířecích názvů, zde 8 u typu S-V-S), která jako izolační znak netvoří samostatné plnovýznamové lexém/slovo a patří k monokolokabilní kolokaci/spojení slov. Např. 鸚鵡 /yīngwǔ/ (papoušek), 螞蟻 /mǎyǐ/ (mravenec), 蜻蜓 /qīngtíng/ (vážka/šídlo) aj..

Zde uvádíme tabulku podle počtů znaků čínských frazémů:

Frazém	počet	%
dvouznakové frazémy	392	35.1%
tříznakové	167	14.9%
čtyřznakové	492	44.0%
pětiznakové	35	3.1%
víceznakové	32	2.9%
součet	1118	100.0%

3.2.3. Frazém modelu V-S

Nejvýraznější subtypy (podtypy) modelu S-V podle frekvence frazémů

pořadí	Počet	202	české frazémy		čínské frazémy	Počet	220
1.	53	26.2%	V-A-S		V-S	69	31.4%
2.	28	13.9%	V-S-prepS		V-S-V-S	60	27.3%
3.	27	13.4%	V-S		V-A-S	29	13.2%
4.	16	7.9%	V-prepS		PrepS-V-S	11	5.0%
5.	14	6.9%	V-S-S		V-S-ADV-V	4	1.8%
6.	11	5.4%	V-prepS-S		V-S-A-S	3	1.4%
7.	8	4.0%	V-S-prepA-S		ADV-V-S-S	3	1.4%
8.	6	3.0%	V-prepS-A-S		Spost-V-S	3	1.4%
9.	5	2.5%	V-prepA-S		ADV-V-A-S	3	1.4%
10.	4	2.0%	V-S-A-S		V-S-S-V	3	1.4%

V dané oblasti se nachází nejvíce českých frazémů modelů V-S. V češtině je jich celkem 202, což je 52.6 % českých kolokačních frazémů.

Je to nejbohatší model českých kolokačních frazémů (ponecháme-li frazémy typu přirovnání stranou) a má více podskupin, které se člení dále..

Naproti tomu model V-S u čínských kolokačních frazémů co do počtu, zaujímá pouze třetí místo po modelu A-S a modelu S-V (Platí to pro obě skupiny materiálů, tj. před a po korpusovém vyčištění). Zde bylo nalezeno 220 čínských frazémů, tj. 19.7% z korpusově vyčištěných materiálů, a 569, tj. 21.7% ze všech nalezených animálních frazémů ve slovníku (tj. 2628 před vyčištěním korpusem). Jako u českých frazémů, i tady jsou čínské frazémy dále členěny do více podskupin.

Základní variace V-S

české frazémy	čínské frazémy
dělat tchoře	吹牛 /chuī niú/
lelky chytat	nafoukat vola
být opice n. bejt vopice	e. přehánět, chlubit se přehnaně
	炒魷魚 /chǎo yóu yú/
	smažit kalmara
	dat (někomu) padáka
	躲貓貓 /duǒ māomāo/
	schovávat se (před) kočkou
	hra na schovávanou

České frazémy základní variace V-S co do počtu obsadí 3. místo (tj. 27, 13.4%) v rámci modelu V-S; naproti tomu čínský formálně paralelní typ je nejtypičtější skupinou v daném čínského modelu (tj. 69, 31.4%,), i když má pouze o 9 výskytů více než v čínštině nejvýraznější binomiální typ V-S-V-S (60).

Zde, podobně jako u typu S-V, se nachází kombinace „sloveso + zvířecí komponent (jako objekt)“, a to platí pro oba jazyky. U čínských frazémů se také vykytují zkrácené podoby/varianty vícekomponentových frazému (viz typ S-V).

Tyto frazémy jsou v obou jazycích vyrovnané jak počtem, tak formálně.

Typ V-S-V-S

Charakteristický rys binomiálního typu probereme později s ostatními typy binomiálu čínských frazémů. (viz 3.2.6.)

Explicitní typ modelu V-S

Typ V-S-prepS		Typ prepS-V-S	
české frazémy	28 / 13.9%	čínské frazémy	11/ 5%

V-S-prepS poznat ptáka po peří	22	按圖索驥 /àn tú suǒ jì/ hledat dobrého koně podle kresby
V-Pron-prepS posuzovat někoho po peří	6	dělat podle staré normy, neumět se přizpůsobit situaci 順手牽羊 /shùn shǒu qiān yáng/ po ruce - vést ovce krást něco jen tak mimochodem

Zde český explicitní typ V-S-prepS patří k druhému nejfrekventovanějšímu ze všech typů modelu V-S, zahrnujeme-li i jeho substituční typ S-Pron-prepS. Je možné uvést čínský typ prepS-V-S jako českou ekvivalentní formu. Jak již bylo zmíněno, slovosled nebo postavení slov hraje v čínštině důležitou roli. V daném typu se české a čínské frazémy rozlišují pouze tím, že čínský relační výraz s prepozicí se ve většině případů nachází před slovesem (přesněji to platí i pro pravidelný jazyk čínský), kdežto pro češtinu je pozice paralelního výrazu relativně volnější. Je třeba navíc upozornit na to, že je to ze všech čínských frazémů jediný frekventovanější typ, u kterého je explicitní relace vyjádřena prepozicí (viz i přehlední strukturní tabulka, str. 48). Je další jeden výskyt V-prepA-S (泣對牛衣 /nì duì niú yī/, viz níže). Zde byl nalezen 11 čínský frazém (5%) a obsadí 4. místo v modelu V-S.

Další frekventovanější explicitní Typ V-S

české frazémy		čínské frazémy
<u>V-prepS</u> být/ bejt pod psa píchnout do vos být/ bejt na koni	16	Není
<u>V-prepS-S</u> mít v domě tchoře být/bejt z něčeho jelen	11	Není

<u>V-S-prepA-S</u>	8	Není
mít jazyk z hadích ocásků poslat někoho pro komáří sádlo		
<u>V-prepS-A-S</u>	6	Není
mít na hlavě vrabčí hnízdo strkat/strčit na někoho psí hlavu		
<u>V-prepA-S</u>	5	泣對牛衣 V-prepA-S
odvážit se do lvího doupěte		

Typy s explicitní relací jsou hlavně dány valencemi sloves. Nevyváženost daného typu obou jazyků hlavně spočívá v typologickém rozdílu, že struktura s prepozicí není pro čínštinu typickým prostředkem pro vyjádření relace. Srovnáváme-li nejfrekventovanější typy obou jazyků, lehce seznáme, že na rozdíl od českých prepozičních vazeb se vyskytují u čínštinu modelu (zde V-S) hlavně adverbia (označ. ADV). V čínštině se mezi V a S málokdy připouští synsémantické slovo, např. předložka, spojka nebo částice a adverbium v podstatě představuje jednoslabičné slovo (zejména v archaické čínštině a zde u tzv. Čcheng Yu).

V-S-ADV-V	騎虎難下 /qí hǔ nán xià/	jezdit (na) tygrovi, těžko sesednout být nucený pokračovat ve věci za nepříznivé situace
ADV-V-A-S	獨占鰲頭 /dú zhān áo tóu/	jedině obsadit želví hlavu e. umístit se jako první v soutěži

Subtypy modelu V-S o více komponentech

Typ V-A-S

české frazémy 53 / 26.2 %	čínské frazémy 29 / 13.2%
být divný pavouk	吹牛皮
mít kočičí chůzi	nafoukat volskou kůži
jít husím pochodem	e. přehánět, chlubit se přehnaně

<i>fajdácet</i>	拍馬屁 klepat na koňský zadek lichotit se k někomu
-----------------	---

Typ V-A-S je u českého modelu V-S co do počtu nejvýraznější (53, 26.2%); v čínštině obsadí 3. místo.

Všimněme si, že zde se vyskytuje nemálo českých frazémů se strukturou „být“-A-S (8, %) nebo „mít“-A-S (30, %). V češtině pomocná slovesa, jako „být“ nebo „mít“, jsou zařazeny do struktury frazémů jako slovníková hesla, naproti tomu v čínštině ekvivalentní slovesa „是“ /shì/ (být), „有“ /yǒu/ (mít) jsou většinou vyloučeny ze struktury frazémů (přesněji ze slovníkových hesel). A proto slovesa u čínských frazémů typu V-A-S jsou většinou plnovýznamové a typy být/mít-A-S mají málo výskytů jakožto hesel ve slovnících a často bývají zařazeny do modelu A-S.

Typ V-S-S

české frazémy 14 / 6.9 %	čínské frazémy 3 / 1.4%
házet perly sviním	打馬虎 /dǎmǎ hu/
hodit psovi kost	bít koně (a) tygra
říkat psovi slečno	dělat něco nedbale a nevázně

Tento podtyp v češtině je založen pouze na valenci sloves. Jeho konstrukce vypadá v češtině takto: verbum + dativ + akuzativ nebo verbum + akuzativ + instrumentál. Naproti tomu u typu V-S-S jsou pouze 3 čínské frazémy, zde u případu 打馬虎 /dǎmǎ hu/ jde o dvě souřadná substantiva.

*馬虎 máhu je adjektivum
Struktura dvojice*

3.2.4. Frazémy modelu A-S

Obečně lze říct, že české slovo je ve slovníku reprezentováno jedním z tvarů morfologického slova, zatímco čínské slovo je tu slovem-lexémem, vyjadřujícím dotatečné gramatické významy až při jeho užití v jazykovém projevu.¹⁷ Identifikace a zařazení českých frazémů do jednotlivých modelů je velice jednoznačná, kdežto situace u čínských frazémů je poměrná složitá. Tato problematika se zvyrazňuje zejména u frazémů modelu A-S a vztahuje se na všechny kombinace slov stojících v antepozici substantiv, popř. i sloves.

Je nutno zdůraznit, že čínská jednoslabičná slova jsou velmi často mnohoznačná, a vzhledem k omezenému počtu slabik v současné čínštině existuje navíc u řady jednoslabičných slov několik homonym. Z výše uvedených důvodů mají jednoslabičná slova v čínštině nízkou identifikovatelnost v izolované pozici. K stanovení věcného i kategoriálního významu čínského jednoslabičného slova bývá zpravidla nutný jazykový či situační kontext. Minimálním jazykovým kontextem vymezujícím jednoslabičné slovo je dvojčlenné slovní spojení.¹⁸

Je třeba ujasnit některé důležité body, aby se vyhnulo možné nesrozumitelnosti nebo vágnosti při formální klasifikaci. Pro zřetelnost a jednotnost se zde, oproti předchozí práci, řídíme následujícími pravidly, které jsou určeny pro čínské frazémy:

1. Slovo, zejména zvířecí komponent, které určuje nějaké substantivum následující za ním, je považované za adjektivum, a ne substantivum, např. 雞皮 /jī pí/ „kuřecí kůže“ je označen jako A-S, ne S-S jako „kuře kůže“
2. Heterogenní spojení slov, které určují nějaké substantivum následující za ním, označujeme za adjektivum, neboť takovéto slovní spojení se automaticky adjektivizuje v momentu spojení se substantivem.
3. Slovo nebo heterogenní spojení slov stojící před pomocným slovem 之 /zhī/, popř. 的 /de/ se označují za adjektiva. Taková pomocná slova lze chápat jako derivace adjektiv v českém slova smyslu.

¹⁷ Vochala: Úvod do studia sinologie, str. 94

¹⁸ Vochala: Úvod do studia sinologie, str. 95

Nejvýraznější sub/typu modelu A-S podle frekvence frazémů

Pořadí	České frazémy 145			čínské frazémy 532	
1.	76	a – S	↔	a-S	143
2.	67	A – s	↔	A-s	133
3.	2	prepA-S			

Českých frazémů modelu A-S bylo nalezeno celkem 145, tj. 37.8% všech českých kolokačních frazémů, což je druhý nejfrekventovanější model český; naproti tomu podle výše uvedených pravidel čínský model A-S patří k nejvýraznější skupině, zde se zařazuje 532 frazémů, tj. 47.6% ze všech kolokačních frazémů.

Základní typ A-S

	České frazémy 143 / 98.6%		čínské frazémy 275 / 51.7%	
A - S	76	velké zvíře	142	白老鼠 /bái lǎoshǔ/ bílá myš pokusný králík
A - s	67	kočičí hlavy	133	狐狸精 /hú li jīng/ liščí duch žena svádící muže; mazaný, zákeřný člověk

Celkem 143 z 145 českých frazémů daného modelu patří k základnímu typu A-S; Jsou to buď „obecné adjektivum + zvířecí substantivum“ (a-S, počet: 77), nebo „zvířecí adjektivum + substantivum“ (A-s, počet: 67). Typu a-S je o 10 výskytů více než typu A-S; u čínského základního typu A-S bylo zjištěno 275 výskytů, což je, na rozdíl od českého, 51.7% ze všech čínských frazémů daného modelu. Jde hlavně o to, že u čínského modelu A-S jsou čínské frazémy rozčleněny do dalších rozvíjených subtypů, jak jsme už zmínili výše. Typ a-S (142) má o 9 výskytů více než typ A-s (133). V této poměrné vyváženosti se čeština a čínština docela shoduje.

Typy A-S-A-S

Charakteristický rys čínského binomiálního typu probereme později s ostatními typy binomiálu. (viz 3.2.6.)

Typy s adjektivem tvořeným z heterogenního spojení slov

Podle výše uvedených pravidel uvádíme všechny subtypy s adjektivizovanými slovními spojeními (viz níže). Takovéto subtypy se vyskytují pouze v čínštině. Většina těchto frazémů patří do oblasti idiomatických obrátů nebo do tradičních čínských IF. Zde „pom“ označuje čínská pomocná slova 之 /zhī/ stojící za adjektivem. V zásadě taková pomocná slova lze vynechávat, aniž dochází k významové změně frazémů; rozlišují se pouze tím, že subtypy s „pom“ většinou patří k stylově vyšším tradičním čtyřznakovým ČchengYu, kdežto subtypy bez „pom“ k hovorovějším idiomatickým obrátům (zde většinou tříznakovým). Pravě slovo 之 /zhī/ je knižní/archaickou variantou pomocného slova 的 /de/ v hovorové čínštině.

Podle níže uvedené tabulky existují rozmanité kombinace, které jsou schopny se adjektivizovat v antepozici substantiva. Nejvýraznější typy jsou VS-(pom)-S a AS-(pom)-S včetně jejich substitučních typů, tj. s číslovkami. Kromě heterogenního spojení slov, lze k typu adjektivizace ještě dodat i homogenní typ, např. SS-(pom)-S nebo Spost-pom-S aj., což zařadíme do modelu S-S pro jednotnost s českým modelem.

Adjektivizace heterogenních kombinací	konkrétní subtypy	Počet frazémů	Příklady
V-S → A	VS-S	31	落湯雞 /luò tāng jī/ kohout zapadlý do polévky promoklý člověk
	VS-pom-S	16	喪家之犬 pes, jenž ztratil

			/sang jiā zhī quǎn/	doměk <i>rodinné</i> člověk, který propadl zoufalství
A-S → A	AS-S	29	地頭蛇 /dì tóu shé/	poľní had ef. Místní gang
	NumS-S	7	一窩蜂 /yī wō fēng/	jeden úl včel e. Rychle se pohybující dav; chaos
	AS-pom-S	9	象牙之塔 /xiàng yá zhī tǎ/	věž (ze sloního zubu) věž ze slonoviny
	NumS-pom-S	3	一丘之貉 /yī qiū zhī háo/	rysý ze stejných hor e. Být stejní darebáci
S-V → A	SV-pom-S	2	烏合之眾 /wū hé zhī zhòng/	lidé (jako havrani se shromazďují) obyčejní/neschopní lidé
Num-S-Num-S → A	Num-S-Num-S-pom-S	1	九牛二虎之力 /jiǔ niú èr hǔ zhī lì/	síla (devíti býků a dvou tygrů) e. Velká snaha v něčem

Typ A-S explicitní relace

Jsou zde pouze dva české frazémy explicitní relace, tj.:

z žabí perspektivy

(ani) za zlaté tele

3.2.5. Frazémy modelu S-A

Nejvýraznější sub/typy modelu S-S podle frekvence frazémů

Pořadí	České frazémy 12 / 3.1%		čínské frazémy 13 / 1.2%	
1.	10	S-A	S-A-S-A	7
2.	1	preps-A	S-S-A-A	2
3.	1	S-A-S	S-S-S-A	1
4.			S-A	1
5.			A-S-ADV-A	1
6.			A-S-A	1

Model S-A základní variace

Kolokační frazémy modelu S-A tvoří poměrně menší skupinu jak v češtině, tak v čínštině. Čínská adjektiva jsou vedle sloves druhým slovním druhem, který aktivně tvoří přísudek a obvykle dochází k vynechání pomocného slovesa „是“ /zhì/ (být). A proto je zde třeba upozornit na to, že u čínských frazémů tohoto modelu většinou jde o predikátovou povahu a struktura S-A je ve skutečnosti S-(V)-A, tj. pomocné sloveso „být“ běžně bývá v čínštině nevyjádřeno; naproti tomu označení „A“ českých frazémů zde představuje čistý přívlastek. V tomto smyslu se frazémy modelu S-A u obou jazyků zřejmě neshodují. *řít me!*

české frazémy		čínské frazémy
žernov osličí	s-A	人困馬乏
Káča pitomá	S-a	člověk (je) unavený, kůň (je) vyčerpaný únava z boje nebo cestování
v rouchu/ rouše beránčím	preps-A	鞍馬勞頓
	<i>sedlo</i>	sedadlo kůň (jsou) unavené (a) vyčerpané únava z boje
		天下烏鴉一般黑

困 = 10;

	světoví havrani (jsou) stejně černými zlí lidé jsou všude, a to bez výjimky
--	--

Zde nejvýraznější typ S-A-S-A (čínský binomiál) probereme spolu s ostatními binomiálními typy.

3.2.6. Frazémy modelu S-S

Nejvýraznější sub/typy modelu S-V podle frekvence frazémů

Pořadí		počet	české frazémy	čínské frazémy	počet	
1.	43.5%	10	S-prepS	S-S	39	51.3%
2.	26.1%	6	S-S	S-S-S-S	16	21.1%
3.	8.7%	2	S-prepS-A	SS-pom-S	4	5.3%
4.	8.7%	2	S-A-S	Spost-S	4	5.3%
5.	4.3%	1	S-S-S	Spost-pom-S	4	5.3%
6.	4.3%	1	S-prepA-S	S-pom-S	3	3.9%
7.	4.3%	1	A-S-prepA-S	S-A-S	3	3.9%
8.				S-S-NUM-S	2	2.6%

V dané oblasti se nachází poměrně málo frazémů patřících k modelu S-S. V češtině je jich celkem 2, což je 6% českých kolokačních frazémů.

Model S-S u čínských kolokačních frazémů zaujímá až čtvrté místo po modelu A-S, S-V a V-S. Zde bylo nalezeno 76 čínských frazémů, tj. 6.8% čínských kolokačních frazémů.

základní typ S-S

české frazémy 6	čínské frazémy 39
červ pochybnosti	龍蛇 /lóng shé/
červ závisti	drak (a) had
lev salónů	1. neobyčejní lidé 2. hrdina a obyčejný
medvěd bručoun	člověk 3. génius/mudrc ustupující do
stádo oveček	pozadí
štika soutěže	龍鳳 /lóng fèng/
	drak (a) dračice <i>fènix</i>
	symbol štěstí

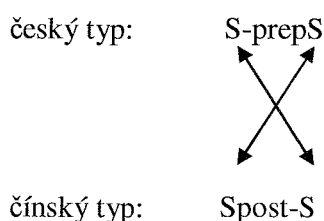
České frazémy základní variace S-S jsou druhou nejpočetnější skupinou (6, 26.1%) v rámci modelu S-S; naproti tomu čínský formálně paralelní typ je nejtýpější skupinou v daném modelu (tj. 39, 51.3%,). Český základní typ S-S hlavně představuje „substantivum + přívlastek neshodný“ (pouze 1 frazém „medvěd bručoun“ je tvořen dvěma formálně souřadnými substantivy), kdežto frazémy čínského typu S-S jsou většinou tvořeny z dvou souřadných substantiv, které patří k zkráceným transformacím/variantám vícekomponentových frazémů jednotlivých modelů.(viz typ S-V).

explicitní typ V-S

český typ S-prepS v.s. čínský typ Spost-S

Typ S-prepS		Typ Spost-S	
české frazémy	10 / 43.5%	čínské frazémy	4 / 5.3%
blecha v kožiše		馬前卒 /mǎ qián zú/	
holub na střeše		pěšák před koněm	
kocour v botách		Člověk sloužící jiným	
strašák na vrabce		釜中魚 /fǔ zhōng yú/	
řululum na ptáky		ryba v hrnci	
vrabec v hrsti		zoufalá situace; není co jíst	

Zde český explicitní typ S-prepS patří k nejpočetnějšímu ze všech typů modelu S-S, tj. 10 / 43.5% všech českých frazémů modelu S-S. Lze zde srovnat typ S-prepS s čínským typem Spost-S. Jak již bylo zmíněno, slovosled nebo postavení slov hraje důležitou roli v čínštině a místo české prepozice se používá v čínštině hlavně postpozice; zde český relační výraz se nachází v postpozici substantiva, kdežto čínský relační výraz v antepozici substantiva:

Mohli bychom proto konstatovat, že jde o dva rovnocenné typy. Zde byly nalezeny 4 čínské frazémy (5.3%) a tvoří třetí nejpočetnější skupinu v modelu S-S.

Čínské typy S-S-pom-S, Spost-S a Spost-pom-S

Jak již bylo zmíněno u modelu A-S (viz 3.2.4.), spojení slov (heterogenních i homogenních) se v antepozici substantiva v podstatě automaticky adjektivizuje a proto se typy S-S-pom-S, Spost-S a Spost-pom-S rozkolísají mezi modelem A-S a modelem S-S. Zařadíme tyto frazémy do modelu S-S pro jednotnost s českým modelem, vzhledem k jejich homogenním komponentům frazémů.

Typ S-S-pom-S

魚米之鄉 /yú mǐ zhī xiāng/

domov ryb (a) rýže

úrodné místo

犬馬之勞 /quǎn mǎ zhī láo/

psí (a) koňská služba

Ochota pomoci /pánovi

Typ Spost-pom-S

甕中之鱉 /wèng zhōng zhī biē/

želva v hrnci

mít kořist ve svých rukou

井底之蛙 /jǐng dǐ zhī wā/

žába na dně studně

omezený člověk

Typ Spost-pom-S a již uvedený typ Spost-S se v zásadě shodují, když pomocná slova 之 /zhī/ lze v čínštině vynechávat. Rozlišují se pouze tím, že přidávání pomocného slova 之 vyhovuje čtyřslabičné formě a vyššímu stylu tradičních čínských ČchengYu, kdežto subtypy bez „pom” patří k poměrně

hovorovějším idiomatickými obratům (zde většinou tříznakovým).

homogenní komponenty

Stojí za povšimnutí, že se homogenní komponenty objevují v animálních frazémeh obou jazyků poměrně řídkce. Mezi českými frazémy je nalezen homogenní typy S-S a S-S-S, a mezi čínskými frazémy jsou tři typy S-S, S-S-S a S-S-S-S. Oba jazyky se zde shodují v tom, že mají homogenní komponent substantivního slova (viz výše). Např.:

Čes.: lev salónů (typ S-S)

vepřo knedlo zelo (typ S-S-S)

Čín.: 狼狽 /láng bèi/ (typ S-S)

vlk, legendární vlk „bèi“

zlí lidé; rozpačité

風馬牛 /fēng mǎ niú/ (typ S-S-S)

Vítr, kůň, býk

Nemají nic společného

豺狼虎豹 /chái láng hǔ bào/ (typ S-S-S-S)

šakal, vlk, tygr, leopard

zlí lidé

3.2.7. Binomiální typy

Binomiální typy jednotlivých modelů

Frekvenční pořadí u jednotlivých modelů	Typ	Počet		%	
2.	A-S-A-S	85	101	35.9%	43.5%
	Num-S-Num-S	16		6.8%	
2.	V-S-V-S	60		25.3%	
1.	S-V-S-V	53		22.4%	
1.	S-S-S-S	16		6.8%	
1.	S-A-S-A	7		3.0%	
		237		100.0%	

Jak již bylo zmíněno, binomiální struktury jsou nejoblíbenějšími typy čínské frazeologie, což ukazuje výše uvedená tabulka. Např.

Typ A-S-A-S

狼心狗肺	vlčí srdce, psí plíce
/láng xīn gǒu fèi/	být zlý, krutý
蛛絲馬跡	pavoučí nitka, koňská stopa
/zhū sī mǎ jī/	sotva viditelná stopa
虎頭蛇尾	tygří hlava, hadí ocas
/hǔ tóu shé wěi/	být ambiciózní na začátku, ale ledabylý na konci

Typ V-S-V-S

打草驚蛇	mlátit trávu, strašit hada
/dǎ cǎo jīng shé/	neopatrným činem prozradit plán
偷雞摸狗	krást kohouta, chytat psa
/tōu jī mō gǒu/	chovat se nepoctivě, plíživě; zlodějství
守株待兔	zůstat u stromu, čekat na zajíce

/shǒu zhū dài tū/ držet se starých zkušeností, neumět se přizpůsobit nové situaci, být zkosnatělý

Typ S-V-S-V

鶯歌燕舞 slavík zpívá, vlaštovka tancuje
/yīng gē yàn wǔ/
jarní příroda
雞飛狗跳 slepice letí, pes skáče
/jī fēi gǒu tiào/
vyvolat zmatek
龍蟠虎踞 drak se vine, tygr leží
/long pán hǔ jù/
strategicky(vojensky) důležité území

Typ S-S-S-S

虎豹豺狼 tygr, leopard, šakal, vlk
/hǔ bào chái láng/
zlý, krutý člověk
車水馬龍 vozy (jako) voda, koně (jako) drak
/chē shuǐ mǎ long/
rušné ulice
馬馬虎虎 kůň kůň tygr tygr
/mǎ mǎ hū hū /
dělat něco nepečlivě, chybně, nedbale

Typ S-A-S-A

人困馬乏 člověk unavený, kůň vyčerpaný
/rén kùn mǎ fá/
únava z boje nebo cestování

兵慌馬亂 voják bezradný, kůň zmatený
bīng huāng mǎ luàn/
neklidné období (zejména za války) ?
*

Reduplikační struktura (A-S, V-S, S-V, S-A, S-S) se skládá ze dvou totožných konstrukcí a mezi párovými konstrukcemi bývá buď vztah souřadný nebo vztah následný. Pokud jde o souřadný vztah, pořadí těch dvou kombinací lze přehazovat a

význam idiomu zůstává neměnný (tj. varianta inverzní). Např.:

龍蟠 – 虎踞 /lóng pán - hǔ jù/	↔	虎踞 – 龍蟠 /hǔ jù - lóng pán/
drak se vine, tygr leží		tygr leží, drak se vine
S1-V1 – S2-V2		S2-V2 – S1-V1

U jednotlivých frazémů lze přehazovat i pořadí komponentů, např. S-V ↔ V-S

龍蟠 – 虎踞 /lóng pán - hǔ jù/	↔	蟠龍 – 踞虎 /pán lóng - jù hǔ/
S1-V1 – S2-V2	↔	V1-S1 – V2-S2
drak se vine, tygr leží		.vine se drak, leží tygr

vine se drak, leží tygr

Jde zde o zvláštní rys archaické čínštiny, kdy pořadí subjektu a slovesa lze přehazovat ve větě. Zde nelze mluvit o transformaci frazému: subjekty zůstávají stejné (zde tygr a drak) a při přehazování pořadí komponentů nedochází k funkční změně frazému v kontextu.

Dvě iterační struktury lze rozdělit na dvě samostatné varianty, tj. S1-V1 – S2-V2 → „S1-V1“ nebo „S2-V2“, A1-S1 – A2-S2 → „A1-S1“ nebo „A2-S2“ apod..

Je to jedna z příčin, proč je u čínských frazémů tolik variant ve srovnání s češtinou.

Např. ve slovníku bylo nalezeno 8 variantních hesel reprezentativního frazému 龍蟠虎踞 /lóng pán hǔ jù/, který má kromě výše uvedených obměn i další různé paradigmatické (synonymické) varianty u slovesných komponentů.

Je třeba mimochodem upozornit na to, že vzhledem k syntaktické polyfunkčnosti čínských frazémů, zejména ČchengYu, je do značné míry těžko určit, zda určitá strukturní obměna (včetně mezistrukturní nebo mezirovinné) patří k transformaci nebo k variantě, neboť funkce frazémů nemusí odpovídat předpokládané funkci komponentů struktury (viz i v funkční klasifikaci).

3.3 Varianty syntagmatické a paradigmatické

„Individuální frazém může mít různé varianty, ať již ustálené nebo neustálené (textové, autorské aj.). Tvorba variant neustálených je však silně omezená. Některé z ustálených variant jsou vázány lokálně (nářečně) nebo časově (jsou např. starší než jiné). Varianty jsou ve srovnání s invariantem, který každý frazém má, příznakovými alternativními podobami tohoto frazému. I když u nich o určitých sémantických, popř. i dalších odstínech, někdy lze uvažovat (zvláště o frekvenčních a stylových), zachovává každá varianta zásadně sémantickou a funkční identitu frazémů (na rozdíl od transformace)¹⁹.

Komponent ve frazému může být nahrazen jiným komponentem, který je sémantický a funkčně totožný, čili variantou. Varianty kolokačních frazémů mohou být hlavně dvojího typu:

I syntagmatické

A. komponentní

1. kvantitativní (aditivní nebo redukční)

čes.: mít mouchy (v hlavě) (v SYN 2005 se vyskytuje pouze „mít mouchy“)

čín.: 喪家 (之) 狗 /sàng jiā zhī gǒu/

pes, jenž ztratil důmek *Handwritten: 丧家狗*

2. kvalitativní

a) kontaktní (zvl. inverze)

čes.: medvědí služba/služba medvědí

(v SYN 2005 bylo nalezeno pouze 46 výskytů „medvědí služba“)

čín.: 龍蟠 - 虎踞 ↔ 虎踞 - 龍蟠

drak se vine, tygr leží tygr leží, drak se vine

b) distanční (oddělitelnost): přechází do gramatických transformací

¹⁹ Čermák: ČL str. 185

B. relační (vnější, valenční)

1. explicitní

a) synsémantické (zvl. předložkové)

čes.: mít (někde) svého koně (v něčem)

b) flektivní (zvl. pádové)

čes.: vychytat (něčemu/v něčem) mouchy/ blechy

2. implicitní

čes.: být mezi někým (někde) bílá vrána

II paradigmatické

A. komponentní (obv. synonymní)

čes.: čistý/pěkný/povedený/podařený ptáček/pták

být/ bejt ve psí/ vepsí

čín.: 喪家之犬 /sàng jiā zhī quǎn/

喪家之狗 /sàng jiā zhī gǒu/

pes, jenž ztratil domek (stylové varianty)

B. relační (vnitřní): přechází již do transformací²⁰

U výše uvedených příkladů je vidět, že u jednoho frazému často existuje více druhů variant, to platí pro oba srovnávané jazyky. Jde o varianty smíšené. U frazémů obou jazyků se vyskytnou stylové varianty. Co se týče syntagmatických variant explicitních (tj. předložkových a flektivních), ty jsou dány českou gramatickou valencí, a proto přesně paralelní varianty u čínských frazémů chybí. Jak již bylo zmíněno, čínské frazémy se musí řídit jistými formálními pravidly např. jistým počtem slabik nebo rytmičností po stránce zvukové, a proto fakultativnější komponenty jsou nadbytečné pro poměrně kondenzačnější čínské frazémy (zejména u typ Čcheng Yu).

Stojí za povšimnutí, že některé typy u čínských frazémů, zejména typy

²⁰ Čermák: ČL str. 186

binomiální, se dají ještě zkrátit, např. typ S-S-S nebo typ S-S-S-S u čínských frazémů na typ S-S nebo opačným směrem (v čínských slovnících se varianty většinou zařadí do slovníku jako samostatná hesla, a občas je těžko identifikovat, kterým heslem je původní frazém), např. u výše uvedených:

風馬牛 fēng mǎ niú (typ S-S-S) → 風馬 fēng mǎ (typ S-S)

vítr, kůň, býk vítr, kůň (bez „býka“)

豺狼虎豹 chái láng hǔ bào (typ S-S-S-S) → 豺狼 chái láng (typ S-S)

šakal, vlk, tygr, leopard šakal, vlk (bez „tygra, leoparda“)

Výše uvedeny jsou případy, že zkrácením/rozvíjením báзовých frazémů nedochází ke změně významu; jsou naopak jiné případy, že zdánlivě zkrácená struktura jednoho frazému je ve skutečnosti jiný samostatný frazém, jenž má jiný významový obsah; nebo je to zkrácená varianta jiného frazému.

Zkracování struktur je docela běžný jev u čínských frazémů, což ovšem neplatí pouze pro typ S-S-(S-S). Jsou další způsoby zkracování u jednotlivých typů, např. pomocí elipsy/vynechání (ne/pravidelné či ne/logické). Zkrácením, nebo naopak rozvíjením báзовých frazémů se ve většině případů význam frazému (resp. idiomu) nezmění, i kdyby mohlo docházet k mezistrukturní či mezirovinné obměně. I kdyby došlo k mezistrukturní či mezirovinné obměně, neznamená to však, že by se změnila i jeho syntaktická funkce v textu vzhledem k polyfunkčnosti čínských frazémů (viz i 3.2.6 binomiální typy). Tuto otázku probereme později.

Frekvence variant

„Poměrně častá existence variant je dána stálým vývojem, slabší normovaností a neexistencí kodifikace v této části jazyka. Určování jedné z nich jako základní a reprezentativní, tedy invariantu, není vždy bez problémů. Invariant je v zásadě bezpříznakový tvar jak neutrální (z nejrůznějších hledisek), tak i nejfrekventovanější a slouží jako nejvhodnější východisko jednak k posouzení variant (druhých tvarů

výrazu), a jednak k tvorbě transformací.“²¹

Vyhledáváme-li v korpusu (SYN 2005) frazémy daného zkoumaného materiálu čerpajícího ze SČFI, zjistíme, že velké množství frazémů v korpusu nenalezneme, některé z uvedených variant chybí nebo převažuje pouze jedna z variant (tzv. invariant) slovníkového hesla (viz příloha). Korpus je do velké míry užitečný nástroj pro identifikaci a rozlišení in/variant a zároveň pro poznání dynamického vývoje frazeologie, nelze se však pak jednoznačně řídit tím, co korpus ukazuje, neboť „úzus IF je závislý jak na tématu a situaci (a zvoleném stylu), tak na osobnosti mluvčího. Charakteristicky nejvlastnější doménou užití IF je neformální mluvený jazyk, popř. umělecká próza, která jej odráží, a publicistika; v odborném jazyce se naproti tomu, s výjimkou některých kvazifrazémů, nevyskytuje.“²² Frazémy a idiomy (zde to platí zejména pro češtinu) se hlavně projevují v běžném mluveném jazyce, který je však poměrně těžko zachytitelný.

²¹ Čermák: ČL, str 186

²² Čermák: ČL str. 230

3.4. Transformace

Na rozdíl od individuálních variant, jež jsou omezeny na obměnu části formy individuálních frazémů se závaznou funkční identitou, „transformace v IF je takový proces (strukturní nebo gramatické) změny, jejichž rezultat (nazývaný také transformace, popř. transformát) se od své báze liší funkcí a tedy vztahem ke kontextu, avšak je své bázi formálně a sémanticky v různém stupni podobný.“²³

Podle povahy lze transformace dělit na následující typy:

I. Mezirovinné transformace

- A. sestupné
- B. vzestupné

II. Vnitrorovinné transformace

- A. mezistrukturní
- B. vnitrostrukturní
 - 1. strukturní
 - 2. individuální

Povaha různých typů transformací je značně různorodá, což bývají zpravidla ustálené a změna jejich funkce je obecné povahy. Při vstupu do konkrétního kontextu však každý individuální frazém podstupuje ještě transformace aktualizací (méně přesně gramatické), jimiž se do něho konkrétně začleňuje. Jsou podobně jako transformace vnitrostrukturní trojího druhu: syntagmatické, paradigmatické a smíšené.²⁴

3.4.1. Mezirovinné transformace

Při transformacích mezirovinných se liší báze od výsledné transformace příslušností k odlišné rovině. Zpravidla se zde lze omezit na tři roviny, tj. rovina

²³ Čermák: ČL str. 223

²⁴ Čermák: IFČ str. 169; Čermák: ČL str. 223

lexikální, kolokační a propoziční. Typické jsou tu především transformace sestupné, teda směrem dolů, do nižší roviny (báze patří do roviny nižší). A proto zde lze představit prakticky dva typy transformací a uvnitř obou typů lze dále rozlišovat na čtyři subtypy:

1. lexikalizace (kolokačních nebo propozičních frazémů)

A. nominalizace

čes.: krtonožka (z S-S); tlučhuba (z V-S)

čín.: (虎)俵 (hǔ)chang ← 爲虎作俵 wèihǔzuòcháng (z V-S)

mrtvá duše-otrok (tygra) tygrovi slouží jako otrok (po smrti)

člověk pomáhající zlým pomáhat zlým

prep - S - V - S

B. verbalizace

čes.: lelkovat (z V-S)

čín.: 魚肉鄉民 /yú ròu xiāng mǐn/ ← 人爲刀俎, 我爲魚肉

"ryba maso" místní obyvatele člověk je nůž a kuchyňské prkénko,

Já jsem ryba a maso.

vykořistit místní obyvatele

C. adjektivizace

čes.: žabomyší (z S-S!)

čín.: 馬虎 /mǎ hu/ : nedbalý, ledabylý ← kůň-tygr (z S-S)

对

D. adverbizace

čín.: 馬上 mǎshàng: ihned, okamžitě ← na koni (z prepS)

狼狽 lángbèi: ← 狼狽不堪 vlk-legendární vlk (z S-ADV)

vlk a legendární vlk vlk a legendární vlk (jsou rozpačití/vyčerpaní) k
nesnesení

rozpačitě, bezradně, vyčerpaně být vyčerpaný, rozpačitý

2. kolokalizace (propozičních frazémů), např.:

nominalizace

čes.: ranní ptáče, malé ryby (z propozice)

čín.: (夫妻本是) 同林鳥 (fūqī běn shì) tónglín niǎo

(manželé jsou vlastně) ptáci ve stejném lese

verbalizace

češ.: nehledět darovanému koni na zuby

čín.: 亡羊補牢 (, 猶未爲晚) wáng yáng bǔ láo / yóu wèi wéi wǎn

(Po) ztrátě ovce (hned) opravil plot, (ještě nemuselo být pozdě.)

3.4.2. Vnitrorovinné transformace

Ty můžeme dělit na dva typy, mezi jednotlivými strukturami téže roviny a uvnitř nich, tj. mezistrukturní a vnitrostrukturní.

Vnitrorovinné transformace mezistrukturní

Jsou charakteristické především na rovině kolokačních frazémů. Lze to ještě rozdělit na čtyři typy:

1. nominalizace

češ.: kočičí chůze ← chodit jako kočka (A-S ← přirovnání)

čín.: 喘牛 /chuǎn niú/ ← 氣喘如牛 /qì chuǎn rú niú/ (A-S ← přirovnání)

(lapající po dech) býk lapat po dech jako býk

ef. funět jako hroch

2. adjektivizace

češ.: přelétavý motýl ← být přelétavý jako motýl (A-S ← přirovnání)

pštroší politika ← strkat hlavu do písku jako pštros (A-S ← přirovnání)

čín.: 馬屁精 /mǎ pì jīng/ ← 拍馬屁 /pāi mǎ pì/ (A-S ← V-S)

duch koňského zadku klepat na koňský zadek

člověk lichotivý lichotit se k někomu

3. verbalizace

češ.: mít sílu lva ← být silný jako lev

4. komparativizace

češ.: být jako prašivá ovce ← prašivá ovce

čín.: 如喪家犬 rú sàngjiā quǎn ← 喪家犬 sàngjiā quǎn

jako opuštěný pes

opuštěný pes

Vnitrorovinné transformace vnitrostrukturní

Jsou to transformace uvnitř jednotlivých struktur téže roviny. Takovými transformacemi se základní kombinační struktura (obvykle binární) rozšiřuje na vícečlennou. Přehled hlavních typů takových transformací je:

1. syntagmatické
 - A. kvantitativní
 - a. aditivní
 - b. redukční
 - B. kvalitativní (inverzní)
2. paradigmatické
 - A. kvantitativní (zvl. substituce číslovkou, tj. numeralizace)
 - B. kvalitativní (zvl. substituce zájmen, tj. pronominalizace)
3. smíšené, tj. zvl. explicitní vyjádření relace mezi komponenty (tj. předložkou a spojkou)

srov.

1Aa čes.: (ubohý) zemský červ ← zemský červ (A-A-S ← A-S)

čín.: 馬馬虎虎 ← 馬虎

1Ab čes.: bejt vůl ← bejt (korunovanej/učiněnej) vůl (V-S ← V-A-S)

čín.: 畫虎類犬 ← 畫虎不成反類犬 (V-S-V-S ← V-S-ADV-V/ADV-V-S)

kreslit tygra, (který) se podobat psovi kreslit tygra neúspěšně, (který) se naopak
podobat psovi

1B čes.: služba medvědí (A-S ← S-A)

čín.: 蟠龍踞虎 pánglóng jùhǔ ← 龍蟠虎踞 lóngpán hǔjù

(V-S-V-S ← S-V-S-V)

vine se drak, leží tygr drak se vine, tygr leží

Vinout se // držet
strategicky (vojensky) důležité území

2A čes.: narážet všechno na stejné/jedno kopyto
ryba a host (na) třetí den smrdí
dopadnout jako kočka na všechny čtyři

čín.: (十五五) /shí shí wǔ wǔ/

deset deset pět pět

Ptáci létají spolu ve frontě

2B čes.: vypadat/být (v tom) jako kocour v botách

3 čes.: kočka a pes

3.4.3. Transformace aktualizační

Při vstupu do kontextu každý individuální frazém podstupuje ještě transformace aktualizační (méně přesně gramatické). Tyto transformace jsou vždy závislé na kontextu:

morfologické (gramatické) transformace

- a. deiktické: osoba, číslo, čas, determinace a komparace
- b. relační: pád
- c. modulační: otázka, negace, modus

U nominálních frazémů lze pomocí korpusu sledovat jejich typické realizace v gramatických kategoriích, tj. singularizaci, pluralizaci nebo stupňování apod. (Zde pouze pro české frazémy). Např. frazému „býčí zápasy“ byl nalezeno v SYN2005 celkem 47 výskytů (tj. ve plurálu, jak uvádí SČFI), naproti tomu se vyskytují 56 případů ve singuláru, což je dokonce výraznější než slovníková verze. (viz příloha)

Výše uvedená třídění gramatických transformací jsou víceméně určena pro češtinu (kromě typu modulačního). Čínské individuální frazémy (zejména čtyřznakové) jsou v podstatě formálně velmi pevné a jejich komponenty bývají neoddělitelné a uvnitř struktury žádnou nepřipouští formální obměnu.

3.4.4. Varianty či transformace?

Varianty a transformace se liší hlavně tím, dochází-li k funkční změně, tj. změně vztahu ke kontextu. V zásadě platí výše uvedená formulace pro české frazémy, kdežto situace u čínských frazémů je do velké míry nepřehledná vzhledem k již zmíněné syntaktické polyfunkčnosti čínských frazémů. Např. strukturální obměna:

S-V → A-S

1. S-V

發揮(V)天馬行空(ASVS)的(pom)想像力(S) /fāhuītiānmǎxíngkōngdèxiǎngxiànglì/

vyvíjí (nebeský kůň létá po nebi)(pom. slovo označující přívlástek) představivost

V	–	(S-V)pom.	–	S
		přívlástek		

2. A-S

發揮(V)行空天馬(VSAS)的(pom)想像力(S)

/chùfāxíngkōngtiānmǎxíngdèxiǎngxiànglì/

vyvíjí (létající po nebi nebeský kůň) (pom. slovo označující přívlástek)
představivost

V	–	(A-S)pom.	–	S
		přívlástek		

říká se, že je to transformace

Všimněme si, že oba typy jednoho frazému, ať je to typ S-V nebo typ A-S, mohou ve stejném kontextu hrát totožnou roli (zde jako přívlástek). Z tohoto hlediska nelze jednoznačně vymezit, zda jistá formální obměna frazému patří k transformaci, nebo k variantě invariantu podle našeho vymezení, nebo zda je v tomto případě vůbec možné o transformaci mluvit. Většina čínských mluvčích si rozdíl mezi těmito dvěma typy strukturálních změn v zásadě neuvědomují. V tomto smyslu naše klasifikace strukturálních obměn platí pouze pro české frazémy a pro výše uvedené příklady jsou omezeny v rámci izolovaných frazémů. Další příklady nebo výklady viz jednotlivé kapitoly. Je to při srovnávací práci další problematika související se syntaktickou polyfunkčností čínských frazémů.

Model S-V		Model V-S				Model A-S				Model S-A				Model S-S			
čínské	počet	české	počet	čínské	počet	české	počet	čínské	počet	české	počet	čínské	počet	české	počet	čínské	počet
S-V-S-V	53	V-A-S	53	V-S	70	a - S	76	A-S	275	s-A	4	S-A-S-A	7	S-prepS	10	S-S	39
A-S-V-S	45	V-S-prepS	28	V-S-V-S	60	A - s	67	A-S-A-S	85	S-a	4	S-S-A-A	2	S-S	6	S-S-S-S	16
S-V	41	V-S	27	V-A-S	28	prepA-S	2	VS-S	32	S-A	2	S-S-S-A	1	S-A-S	2	S-S-pom-S	4
S-V-S	35	V-prepS	16	PrepS-V-S	11			AS-S	30	preps-A	1	S-A	1	S-prepS-A	2	S-post-S	4
A-S-ADV-V	17	V-S-S	14	V-S-ADV-V	4			VS-pom-S	16	S-A-S	1	A-S-ADV-A	1	A-S-prepA-S	1	S-post-pom-S	4
S-V-A-S	13	V-prepS-S	11	V-S-A-S	3			A-Spom	13			A-S-A	1	S-prepA-S	1	S-pom-S	3
S-S-ADV-V	10	V-S-prepA-S	8	ADV-V-S-S	3			AS-pom-S	10			S-S-S	1	S-S-S	1	S-S-NUM-S	2
S-S-V-S	8	V-prepS-A-S	6	Spost-V-S	3			VS-A-S	9							S-A-S	3
A-S-V-A-S	7	V-prepA-S	5	ADV-V-A-S	3			A-A-S	9							S-S-S	1
S-S-V	5	V-S-A-S	4	V-S-S-V	3			Num-S-Num-S	8							S-post-S-post	1
A-S-S-V	3	V-prepS-prepS	4	V-S-S	3			NumS-S	7							A-S-S-S	1
S-A-ADV-V-S	3	V-A-S-prepS	2	V-S-V-V	2			Num-S	5								
S-V-ADV	3	V-prepS-prepA-S	2	V-S-ADV-ADV-V-S	2			A-S-NUM-S	4					s jedním autosémantickým komponentem			
S-V-V-S	3	V-S-A	2	V-A-S-V-A-S	2			A-S-S-S	4					české	počet	čínské	počet
A-S-ADV-V-A-S	3	V-S-S-prepS	2	V-Adv-S	2			Num-S-pom-S	3					prepS	2	Spost	2
S-ADV-V-S	2	V-part-A-S	2	S-S-V-S	2			S-V-pom-S	2								
S-S-S-ADV-ADV-V	2	V-prepS-A	2	ADV-V-S	2			Aa-Aa-S	1								
S-V-S-S	2	V-S-part-prepA-S	2	A-S-post-V-S	2			A-A-S-S	2								
A-S-V	2	V-V-S	1	V-S-V-S-V	1			A-pom-S	1								
A-S-ADV-V-S	1	V-prepSkonS	1	V-S-V	1			AdvA-S	1								
A-S-ADV-V-V	1	V-prepS-S-prepS	1	V-S-pom-V-S	1			ADV-V-S	1								
A-S-ADV-V-V-S	1	V-ADV-prepS	1	V-S-ADV-V-A-S	1			a-s-A-S	1								
A-S-S-ADV-V	1	V-A-prepS	1	V-Prep-A-S	1			A-S-post-Ss	1								
A-S-V-ADV	1	V-A-S-S	1	V-A-S,V-A-S	1			A-Ss	1								
A-S-V-S-A	1	V-A-S-A-S	1	V-ADV-V-S	1			Num-jedn-A-S	1								
A-S-V-V	1	V-part-S-part-S	1	V-Adv-A-S	1			Num-S-A-S	1								
S-ADV-V	1	V-prepA	1	S-V-S	1			Num-S-AS-S	1								
S-prep-S-V-S	1	S-A-V-A-S	1					Num-S-Num-S-pom-S	1								
V-prepA-S-S	1	NeV-(VS-pom)-S	1					SNum-A-S	1								
V-prepS-part-S-S	1	A-S-pom-V	1					SV-S	1								
V-S-A-S-prepS	1																
V-S-prepS-S	1																
V-S-S-A-S	1																
V-S-ADV	1																
V-S-prepS-A	1																
V-S-S-V	1																

4. Sémantická klasifikace

„Pokud si všímáme pouze sémantiky výrazu IF jako celku, musíme každý pokus o klasifikaci v této oblasti nutně sjednotit s klasifikací celého slovníku jazyka, tj. celého inventáře jeho nominací“. Frazeologie jako jazyková jednotka znázorňuje nejpestřejší a nejživější svět kultury. Čeština a čínština jsou jazyky odlišné nejen z hlediska typologického, ale i z hlediska kulturního a národního.

4.1. Sémantika komponentů

„Význam komponentů některých idiomů se v různé míře zprostředkovaně promítá do jejich významu jako celku např. jablko sváru, ukázat někomu paty; naproti tomu význam komponentů např. u výrazu mít pré, mít nahnáno ve významu útvaru zřetelný není. Závažnou úlohu přitom mají různé momenty, zvláště to, zda je komponent monosémnní či polysémnní, autosémantický či synsémantický, motivovaný či desémantizovaný, konkrétní či abstraktní, zda je to apelativum či proprium apod.“

4.1.1. Sémantika zvířecích komponentů

Zde se budeme zabývat komponenty frazémů, tedy především názvy zvířat. Bylo nalezeno u českých frazémů celkem 99 názvů zvířat (zvířecích komponentů) a u čínských frazémů 112.

Rozdíl v počtu zvířecích názvů u obou jazyků není příliš výrazný. Pozorujeme-li zvířecí druhy, zjistíme, že v češtině se prezentují v frazémech různé podřazené zvířecí druhy/názvy (tj. hyponyma) jednoho obecného nadřazeného zvířecího druhu (hyperonyma), např. pes: čokl, chrt, ratlík, pudl, hyena, čubka, popř. i brok a Cerberus, kdežto v čínských frazémech se prezentují pouze obecné názvy (kromě různých druhů ptáků), k tomu v čínských frazémech se rody zvířat běžně nerozlišují ve formě samostatného slova jako české přechylování, např. pes – fena, tygr – tygřice. Je-li potřeba zdůraznit nebo rozlišit druhy jednotlivých zvířat nebo

jejich rody, používá se v čínštině kompozitum, např. 眼鏡蛇 /yǎn jìng shé/ → brýle + had = kobra, nebo 母老虎 /mǔ lǎohǔ/ → samičí tygr = tygřice. Stejným způsobem to platí i pro vyjádření zdobného významu nebo mláďat, např. 小鳥 /xiǎo niǎo/ → malý + pták = ptáče. Jde tu zase o typologický rozdíl obou srovnávaných jazyků.

Níže uvedená tabulka ukazuje nejfrekventovanější zvířecí komponenty kolokačních frazémů obou srovnávaných jazyků. Zde je dobře vidět, že se 20 nejfrekventovanějších zvířecích komponentů v obou jazycích do značné míry překrývá (zhruba 70 ~ 75 %). Nejvýraznější zvířecí komponenty jsou pes a kůň, některé ekvivalentní názvy zvířat v obou jazycích dokonce obsadily stejné místo, např. vůl (6. místo), vlk (9. místo), zvíře (15. místo). Velmi výrazné české názvy zvířat „kočka“ a „lev“ u čínských frazémů netvoří frekventovanější skupiny, kdežto čínský 虎 „tygr“ nebyl u českých frazémů kolokačních nalezen.

Nejfrekventovanější zvířecí komponenty kolokačních frazémů

pořadí	čeština							čínština							
	zvířecí komponent	substantivní		adjektivní		celkem	%	zvířecí komponent	substantivní		adjektivní		celkem	%	
		počet	%	počet	%				počet	%	počet	%			
1	pes	21	5.3%	18	4.6%	39	9.9%	馬	kůň	155	11.8%	15	1.1%	170	12.9%
2	kůň	14	3.6%	7	1.8%	21	5.3%	龍	drak (legen. zvíře)	93	7.1%	14	1.1%	107	8.1%
3	pták	19	4.8%	0	0.0%	19	4.8%	虎	tygr	86	6.5%	11	0.8%	97	7.4%
4	kočka	4	1.0%	7	1.8%	11	2.8%	狗	pes	53	4.0%	14	1.1%	67	5.1%
5	lev	2	0.5%	9	2.3%	11	2.8%	雞	kohout/slepice	51	3.9%	10	0.8%	61	4.6%
6	vůl	9	2.3%	1	0.3%	10	2.5%	牛	vůl/kráva	47	3.6%	13	1.0%	60	4.6%
7	myš	6	1.5%	4	1.0%	10	2.5%	魚	ryba	50	3.8%	0	0.0%	50	3.8%
8	ptáček	8	2.0%	0	0.0%	8	2.0%	鳥	pták/ptáček	30	2.3%	7	0.5%	37	2.8%
9	vlk	5	1.3%	3	0.8%	8	2.0%	狼	vlk	27	2.1%	6	0.5%	33	2.5%
10	opice	7	1.8%	0	0.0%	7	1.8%	鳳	fêng (legen. zvíře)	24	1.8%	9	0.7%	33	2.5%
11	zajíc	7	1.8%	0	0.0%	7	1.8%	羊	ovce/tele	24	1.8%	5	0.4%	29	2.2%
12	vrabec	5	1.3%	2	0.5%	7	1.8%	蟲	červ	26	2.0%	2	0.2%	28	2.1%
13	kráva	6	1.5%	0	0.0%	6	1.5%	蛇	had	23	1.7%	4	0.3%	27	2.1%
14	kohout	5	1.3%	1	0.3%	6	1.5%	獸	zvíře	19	1.4%	4	0.3%	23	1.7%
15	zvíře	5	1.3%	1	0.3%	6	1.5%	鶴	jeřáb	17	1.3%	6	0.5%	23	1.7%
16	drak	4	1.0%	2	0.5%	6	1.5%	鼠	myš	17	1.3%	4	0.3%	21	1.6%
17	ryba	3	0.8%	3	0.8%	6	1.5%	犬	pes /kniž/	18	1.4%	2	0.2%	20	1.5%
18	slepice	2	0.5%	4	1.0%	6	1.5%	狐	liška	11	0.8%	7	0.5%	18	1.4%
19	tele	0	0.0%	6	1.5%	6	1.5%	兔	zajíc	14	1.1%	2	0.2%	16	1.2%
20	červ	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	驢	osel	13	1.0%	1	0.1%	14	1.1%

Zvířecí komponenty lze rozčlenit do následujících skupin:

1. domácí zvířata

V českých a čínských frazémeh se hojně vyskytují shodné komponenty týkající se domácích zvířat, např. pes, kůň, vůl, kočka, kohout, ovce, prase atd. Je pochopitelné, že domácí zvířata jsou lidem nejbližší ze všech zvířat a lidé se dobře vyznají v jejich přirozených vlastnostech. V obou jazycích jsou „pes“ a „kůň“ velmi výrazné zvířecí komponenty. „Pes“ je v českých frazémeh nejfrekventovanější zvířecí komponent, na proti tomu v čínštině se nejvíce vyskytuje „kůň“. Je zřejmé, že pes je nejoblíbenější domácí zvíře, kdyžto „kůň“ ve staré Číně je symbolem vojenské síly a hlavním zemědělským pomocníkem.

2. ptactvo

Zde kromě obecného názvu „pták/ptáče“, se vyskytují různé druhy ptactva, a to platí i pro čínštinu, např. „vrabec“, „havran“, „slavík“, „vlaštovka“, „labuť“, „holub“ aj.. Zvláštním a frekventovaným je čínský název „jeřáb“, který představuje symbol dlouhověkosti.

3. divoké zvířata

Divoká zvířata jsou velmi užitečnými výrazy pro popis lidských povah, zejména negativních, a proto frazémy týkající se divokých zvířat tvoří velmi živou a pestrou skupinu ve frazeologii, např. „lev“, „had“, „vlk“, „liška“, „opice“ a v čínštině „tygr“.

4. legendární zvířata

V obou srovnávaných jazycích se objevuje legendární zvíře „drak“. Jde však o dvě odlišná fiktivní zvířata představující dva protikladné symboly.

České idiomy převážně obsahují pouze jeden zvířecí komponent. V čínštině se u jednoho idiomu často nachází dva zvířecí komponenty, a to zejména u čtyřznakových binomiálních typů, např.

鶯歌燕舞 /yīng gē yàn wǔ/

slavík zpívá, vlaštovka tancuje

jarní příroda

虎背熊腰 /hǔ bèi xióng yāo/

tygří záda, medvědí pás

mohutná, obrovská postava

Většina zvířecích komponentů je substantivní a tvoří jádro frazémů. U českých frazémů bylo nalezeno celkem 269 výskytů zvířecích komponentů substantivních, tj. 68.3% u všech českých kolokačních frazémů, naproti tomu se vyskytuje 125 (tj. 31.7%) zvířecích komponentů adjektivních. V čínštině je tato nevyváženost ještě výraznější, tj. zhruba 1108 (84.1%) zvířecích komponentů substantivních proti 209 (15.9%) komponentům adjektivním, které se nachází v antepozici substantiv.

Zvířecí a nezávířecí komponenty češtiny a čínštiny

Slovní druhy	Čeština						Čínština					
	Zvířecí komponenty		Nezávířecí komponenty		celkem	%	Zvířecí komponenty		Nezávířecí komponenty		celkem	%
	počet	%	počet	%			počet	%	počet	%		
Verbum	0	0.0%	205	20.7%	205	20.7%	1	0.0%	609	21.5%	610	21.6%
Substantivum	269	27.2%	137	13.9%	406	41.1%	1108	39.2%	239	8.5%	1347	47.6%
Adjektivum	125	12.7%	130	13.2%	255	25.8%	209	7.4%	513	18.1%	722	25.5%
Adverbium	0	0.0%	2	0.2%	2	0.2%	!	0.0%	61	2.2%	61	2.2%
Prepozice	0	0.0%	115	11.6%	115	11.6%	0	0.0%	11	0.4%	11	0.4%
Postpozice	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	0	0.0%	18	0.6%	18	0.6%
Numerale	0	0.0%	5	0.5%	5	0.5%	0	0.0%	59	2.1%	59	2.1%
Součet	394	39.9%	594	60.1%	988	100.0%	1318	46.6%	1510	53.4%	2828	100.0%

4.1.2. Sémantika nezvířecích komponentů

Dále se budeme zabývat nezvířecími komponenty, jež spolu se zvířecími komponenty tvoří kolokační frazémy. Nezvířecí komponenty jsou především slova autosémantická, tj. verba, adjektiva, adverbia, popř. i substantiva nezvířecí; nedílné část idiomů tvoří i synsémantická slova, tj. předložky, spojky a částice.

4.1.2.1. Slovesné komponenty

Slovesné komponenty idiomů vyjadřují konkrétní stavy, pohyby a činnost. Idiomy se slovesnými komponenty v obou jazycích tvoří důležitou část kolokačních frazémů, sémantické složení sloves obou jazyků je však odlišné. V českých frazémech slovesa „být, mít, dělat“ jsou frekventovanější než jiná slovesa. Např.:

být/bejt slepičí prdelka

být/bejt vlk v rouše beránčím

mít na hlavě vrabčí hnízdo

mít kočičí chůzi

dělat někomu vopičky

udělat kozla zahradníkem

Naproti tomu, jak jsme již naznačili při formální klasifikaci (viz model V-S), v čínštině slovesa 是 (být), 有 (mít), 做 (dělat) jsou většinou vyloučeny ze struktur frazémů (přesněji z hesel ve slovníku). A proto slovesa vyskytující se u čínských idiomů jsou převážně sémanticky konkrétnější. V čínských frazémech není žádné sloveso více frekventované než ostatní.

V českých kolokačních idiomech subjekty (nositeli, iniciátory aj.) dějů jsou obvykle lidské osoby, případně i jiné typy substantiv; v čínských idiomech se ve funkci subjektové představují nejen lidé, i zvířata mohou sloužit ve idiomech jako subjekt, a to zvl. ve frazémech modelu S-V. Jde tedy o personifikaci, např.:

狼狽為奸 /láng bèi wéi jiān/

vlk a „bei“(legendární vlk) dělají zlo

zlí lidé spolupracují

鴉雀無聲 /yā què wú shēng/

havran, vrabec nemají hlas

tichý, bezhlučný

Sloveso spolu se zvířecím komponentem tvoří sémantický základ idiomu, jehož přenesený význam se lexikalizuje jako celek (jak sémanticky tak formálně), a podle kontextu mívá mnoho různých funkcí (tzv. polyfunkčnost), to znamená, že sémanticko-syntaktická funkce čínských frazémů a idiomů není do značné míry vázaná na jejich původní tvar.

4.1.2.2. Nezvřecí komponenty adjektivní

V daném zkoumaném materiálu se vyskytuje téměř 255 českých komponentů adjektivních, z toho 125 komponentů zvířecích a zhruba 130 komponentů nezvřecích; u čínského materiálu bylo nalezeno zhruba 722 adjektivních komponentů, z toho 209 komponentů zvířecích a 513 nezvřecích. Zvřecí a nezvřecí adjektivní komponenty v českých kolokačních frazémech jsou početně vyrovnané. Nevyváženost u obou jazyků spočívá hlavně v tom, že se často vyskytují dvojité adjektiva u jednoho idiomu, zejména u typu binomiálů (A-S-A-S, S-A-S-A). Zde je třeba zdůraznit, že určení čínského adjektiva je poměrně složitější, a proto zde zahrnujeme i hojná adjektivizovaná spojení slov, např. verbální adjektiva (viz 3.2.4.). Adjektivní komponenty nejen že sémanticky určují substantivní komponent, ale specifikují i daný idiom jako celek.), např.:

České idiomy	Čínské idiomy
starý kozel	瘋狗 /fēng gǒu/
novinářská kachna	bláznivý pes
zbloudilá ovce/ovečka	blázen

	害群之馬 /hài qún zhī mǎ/ kůň poškozující stádo ef. černá ovce
	紙老虎 /zhǐ lǎo hǔ/ papírový tygr člověk n. společnost, která je silná navenek, ale slabá ve skutečnosti

4.1.2.3. Nezvířecí komponenty adverbialní

Komponenty adverbialních (pochopitelně nezvířecí) se v českých idiomech vyskytují velmi zřídka, pouze 2 typy kolokační, v čínském materiálu bylo nalezeno 61 komponentů adverbialních a to hlavně jednoslabičných. Jde hlavně o to, že okolnosti nebo vlastnosti dějů bývají vyjádřeny v daném českém materiálu hlavně předložkovými vazbami, kdežto v čínštině jednoslabičnými slovy, popř. víceslabičnými lexémy. Zde je třeba upozornit na zvláštní skupinu frazémů a idiomů s vazbou „zvířecí komponent + sloveso“, které kolísají mezi typem přirovnání a typem kolokace s adverbializovaným výrazem. O této problematice budeme pojednávat v kapitole typu přirovnání.

české idiomy	čínské idiomy
být/ bejt hned na koni	獨占鰲頭 /dú zhān áo tóu/ jedině obsadit želví hlavu
udělat něco tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá	umístit se jako první v soutěži 駟馬難追 /sì mǎ nán zhuī/ vůz se čtyřmi koňmi těžce doženeš být už rozhodnuté, nedát se už změnit
	活龍活現 /huó long huó xiàn/ živý drak se živě prezentuje líčit něco obrazně a živě

Všimněme si čínského příkladu 活龍活現 /huó long huó xiàn/. U tohoto frazému/idiomu substantivum a sloveso určuje tentýž znak (bez formální změny) 活 /huó/, a tvoří strukturu A-S-ADV-V, tj.:

活龍活現 /huó long huó xiàn/

živý drak se živě prezentuje

A – S – ADV – V

Je to velmi vhodný příklad k tomu, abychom vysvětlili, že slovní druhy čínských slov jsou do značné míry závislé na kontextu, který musí být minimálně spojení dvou slov). Tuto typologickou specifičnost totiž nemůžeme přehlédnout při klasifikačním zkoumání čínského jazyka.

4.1.2.4. Nezvřecí komponenty substantivní

Poměr mezi českými nezvřecími a zvřecími komponenty substantivními činil zhruba 1 : 2 (137 : 269), kdežto u čínských frazémů a idiomů téměř 1 : 5 (239 : 1108). Jedná se zde zase o binomiální typy např. S-V-S-V, V-S-V-S, A-S-A-S, S-A-S-A, S-S-S-S, popř. i S-S-S. U jednoho čínského idiomu typu binomiálu jsou většinou dva zvřecí komponenty, zejména substantivní.

V čínských frazémích jsou nezvřecí substantivní komponenty často zastoupeny slovy, která se týkající somatických výrazů aj..

Např.:

狗腿子 /gǒu tuǐ zǐ/

psí noha

člověk sloužící jiným, lichotivý

狼心狗肺 /láng xīn gǒu fèi/

vlčí srdce, psí plíce

být zlý, krutý

狐狸尾巴 /hú li wěi ba/

liščí ocas

zločin, intrika.

4.1.2.5. Číslovky jako nezvířecí komponenty

Při formální klasifikaci bylo zjištěno, že u substitučních typů jednotlivých modelů se v českých frazémech vyskytují převážně zájmena, která jsou v základě vázána na gramatické valence; na proti tomu v čínských frazémech převažují typy s číslovkami. V českých kolokačních frazémech bylo nalezeno pouze 5 frazémů s číslovkou, kdežto u čínského kolokačního typu je 51 frazémů s výskytem celkem 59 číslovek. K nejvýraznějším patří substituční typ binomiálu Num-S-Num-S, což bylo nazeleno u 8 z 85 frazémů typu A-S-A-S. (celkem 20 výskytů u materiálu před korpusovým vyčištěním). Lze to sémanticky rozčlenit do dalších podskupin:

a) frazémy s reální/konkrétní číslovkou

České	Čínské
být první vlaštovkou něčeho	一箭雙雕
dva kohouti na jednom smetišti	/yī jiàn shuāng diāo/
zabít dvě mouchy jednou ranou	Jedním šípem, dva orly ef. zabít dvě mouchy jednou ranou 一石二鳥 /yī shí èr niǎo/ jeden kámen, dva ptáci ef. zabít dvě mouchy jednou ranou

Téměř všechny české kolokační idiomy jsou s číslovkami reálnými; zajímavé je, že výše uvedené dva čínské příklady, odpovídají jak formálně (chybí pouze sloveso) tak sémanticky českému „zabít dvě mouchy jednou ranou“.

b) frazémy s nereálnou/abstraktní číslovkou

České	Čínské
být/bejt sto let za vopícemi/opicemi	千軍萬馬 tisíc vojáků, deset tisíc koní

	<p>velká neporazitelná vojenská síla</p> <p>千里鵝毛</p> <p>tisíc kilometrů, (posílat) husí peří</p> <p>Dárek sice lehký, cit ale hluboký, význam velký</p> <p>千里馬</p> <p>kůň /schopný běhat/ tisíc kilometrů</p> <p>Talentovaný člověk</p>
--	---

Zde „sto“, „tisíc“ nebo „deset tisíc“ v zásadě neodpovídají realitě. V takovém případě mají číslovky expresivní funkci a zvýrazňují významy idiomů jako celek.

c) frazémy s dvěma opozičními číslovkami

九牛一毛

devět koní jeden chlup

malinká část z velkého celku, která nehraje žádnou roli; velmi malá část velkého množství, což nic neovlivní.

一龍九種

jeden drak, devět druhů

ef. Každý je nějaký

c) frazémy s dvěma totožnými/podobnými číslovkami

一馬一鞍

jeden kůň, jedno sedlo

monogamie

一琴一鶴

jedna loutna (čínská), jeden jeřáb

bezáhonný, neúplatný úředník

一龍一蛇

jeden drak, jeden had

schopnost přizpůsobovat se situaci

一龍一豬

jeden drak, jedno prase

dva úplně odlišné osudy

五雀六燕

pět vrabců, šest vlaštovek

žádný rozdíl ná váze

ml

Číslovka „jeden“ v pravidelném jazyce bývá fakultativním výrazem, kdežto v dané oblasti frazeologie se často stává nezbytným komponentem. Číslovka „pět“ nebo „šest“ zastupuje nějaký abstraktní symbolický obsah. Zde se v čínské frazeologii hojně vyskytují dvě opoziční nebo podobné číslovky, jednak pro doplňování mezery čtyřznakové struktury, jednak pro rytmické ladění. Po stránce významové hraje úlohu pro zesílení nebo zvýraznění sémantického obsahu.

Z hlediska sémantického se nezvířecí a zvířecí substantivní komponenty vzájemně doplňují a spolu vytváří celkový smysl frazému.

4.2. Sémantika idiomů

Význam idiomů je celistvý, integrální a nerozložitelný celek daný souhrou řady faktorů syntagmatické a paradigmatické povahy.²⁵ Zvířecí a nezvířecí komponenty spoluvytvářejí celkový význam idiomu. Ve vztahu ke komponentům je význam idiomu ustálený, lexikalizovaný, a určený pro idiom jako celek.

Významy idiomů vyjadřují hlavně entitu, vlastnost, děj, stav, proces, okolnost aj.. Idiomy lze rozčlenit do určitých sémantických skupin, např.:

²⁵ Čermák: ČL str. 187

- 1) frazémy označující entitu (člověk-zvíře-abstraktum-konkrétum)
- 2) frazémy označující proces, stavy nebo události
- 3) frazémy vyjadřující okolnost
- 4) frazémy označující kvalitu²⁶

Zde uvádíme některé zvláštní idiomy v čínštině. Jak již bylo zmíněno při formální klasifikaci, v čínské frazeologii se preferují určité typické formy s určitým počtem slov/znaků (většinou se čtyřmi znaky). Aby se přizpůsobil tomuto formálnímu pravidlu (např. typický čtyřznakový frazém), dochází často při tvoření frazémů a idiomů k strukturnímu rozvíjení (např. S-V-S → A-S-V-S) či naopak zkrácení, a to bez ohledu na to, odpovídá-li daný frazém/idiom gramatickému pravidlu nebo zdánlivě významové logice. Lze zde uvést dva zdánlivě velmi neprůhledné příklady:

目牛游刃 /mù niú yóu rèn /

doslovný překlad: oči, býk, plynoucí nůž

plný překlad: v očích není celý býk, s nožem umí zacházet mistrovsky

přenesený význam: velmi šikovný, jeví se dokonalé/zralé techniky/umění v profesích

充棟汗牛 / chōng dòng hàn niú /

doslovný překlad: plnit dům, potíci se býk

plný překlad: býk se potí prací plnit dům (knihami)

přenesený význam: mít hodně knih

*plnět dům býk, [o více]
potíci se → šikovný/umělý*

U výše uvedených idiomů gramaticky, ba i sémanticky rozhodující výrazy „není“, „knihami“ byly ze struktury idiomů vynechány a není tudíž možné správně chápat jejich sémantický obsah, neprostudujeme-li jejich původní příběhy. V takových případech jakoby byly vyňaty některé prezentující/klíčové symboly/znaky z obsahu příběhu, a to zaleží nejspíše na tom, které z těch „symbolů“ nejvíce vyhovují jistému formálnímu (buď co se týče počtu nebo zvuku) požadavku. Lze říci, že podobné

²⁶ Lan Hongwei: Srovnání frazémů animálních v češtině a v čínštině, Praha 1990

případy nejsou v čínské frazeologii řídké.

Tato skutečnost/formální anomálnost do jisté míry ztíží/zkomplikuje naši práci při formálním třídění. Z toho vyplývá, že se sémantické a formální stránky idiomů a frazémů do různé míry vzájemně ovlivňují, zejména u čínských frazémů. Ve srovnání s českými frazémy a idiomy, jejichž struktura a obsah se v zásadě řídí gramatikou nebo logikou (jistě to se liší u jednotlivých případů), v čínských IF se anomálnost mnohem více vztahuje i na oblast formální.

zvířecí komponenty kolokačních frazémů

pořadí	zvířecí kompo n	čeština						čínština							
		Substantiv		Adjektivum		celkem	%	zvířecí komponent	Substantiv		Adjektivum		celkem	%	
		počet	%	počet	%				počet	%	počet	%			
1	pes	21	5.3%	18	4.6%	39	9.9%	馬	kůň	155	11.8%	15	1.1%	170	12.9%
2	kůň	14	3.6%	7	1.8%	21	5.3%	龍	drak	93	7.1%	14	1.1%	107	8.1%
3	pták	19	4.8%	0	0.0%	19	4.8%	虎	tygr	86	6.5%	11	0.8%	97	7.4%
4	kočka	4	1.0%	7	1.8%	11	2.8%	狗	pes	53	4.0%	14	1.1%	67	5.1%
5	lev	2	0.5%	9	2.3%	11	2.8%	雞	kohout	51	3.9%	10	0.8%	61	4.6%
6	vůl	9	2.3%	1	0.3%	10	2.5%	牛	vůl	47	3.6%	13	1.0%	60	4.6%
7	myš	6	1.5%	4	1.0%	10	2.5%	魚	ryba	50	3.8%	0	0.0%	50	3.8%
8	ptáček	8	2.0%	0	0.0%	8	2.0%	鳥	pták	30	2.3%	7	0.5%	37	2.8%
9	vlk	5	1.3%	3	0.8%	8	2.0%	狼	vlk	27	2.1%	6	0.5%	33	2.5%
10	opice	7	1.8%	0	0.0%	7	1.8%	鳳	fèng	24	1.8%	9	0.7%	33	2.5%
11	zajíc	7	1.8%	0	0.0%	7	1.8%	羊	ovce	24	1.8%	5	0.4%	29	2.2%
12	vrabec	5	1.3%	2	0.5%	7	1.8%	蟲	červ	26	2.0%	2	0.2%	28	2.1%
13	kráva	6	1.5%	0	0.0%	6	1.5%	蛇	had	23	1.7%	4	0.3%	27	2.1%
14	kohout	5	1.3%	1	0.3%	6	1.5%	獸	zvíře	19	1.4%	4	0.3%	23	1.7%
15	zvíře	5	1.3%	1	0.3%	6	1.5%	鶴	jeřáb	17	1.3%	6	0.5%	23	1.7%
16	drak	4	1.0%	2	0.5%	6	1.5%	鼠	myš	17	1.3%	4	0.3%	21	1.6%
17	ryba	3	0.8%	3	0.8%	6	1.5%	犬	pes /kniž/	18	1.4%	2	0.2%	20	1.5%
18	slepice	2	0.5%	4	1.0%	6	1.5%	狐	liška	11	0.8%	7	0.5%	18	1.4%
19	tele	0	0.0%	6	1.5%	6	1.5%	兔	zajíc	14	1.1%	2	0.2%	16	1.2%
20	červ	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	驢	osel	13	1.0%	1	0.1%	14	1.1%
21	kozel	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	雀	vrabec	13	1.0%	0	0.0%	13	1.0%
22	králík	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	貓	kočka	11	0.8%	2	0.2%	13	1.0%
23	moucha	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	燕	vlaštovka	11	0.8%	2	0.2%	13	1.0%
24	mravenec	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	蜂	včela	11	0.8%	1	0.1%	12	0.9%
25	mraveneček	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	鴨	kachna	8	0.6%	4	0.3%	12	0.9%
26	ovečka	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	鶯	slavík	10	0.8%	1	0.1%	11	0.8%
27	veš	5	1.3%	0	0.0%	5	1.3%	雁	rorýs	6	0.5%	5	0.4%	11	0.8%
28	koza	4	1.0%	1	0.3%	5	1.3%	駒	kůň/kniž/	10	0.8%	0	0.0%	10	0.8%
29	husa	2	0.5%	3	0.8%	5	1.3%	雕	orel/kniž/	9	0.7%	0	0.0%	9	0.7%
30	had	1	0.3%	4	1.0%	5	1.3%	驢	kůň/kniž/	9	0.7%	0	0.0%	9	0.7%
31	osel/vosel	1	0.3%	4	1.0%	5	1.3%	禽	ptactvo	9	0.7%	0	0.0%	9	0.7%
32	beránek	0	0.0%	5	1.3%	5	1.3%	蝶	motýl	7	0.5%	2	0.2%	9	0.7%
33	slon	0	0.0%	5	1.3%	5	1.3%	猴	opice	6	0.5%	3	0.2%	9	0.7%
34	kocour	4	1.0%	0	0.0%	4	1.0%	蠅	moucha	6	0.5%	3	0.2%	9	0.7%
35	ovce	4	1.0%	0	0.0%	4	1.0%	龜	želva	8	0.6%	0	0.0%	8	0.6%
36	štika	4	1.0%	0	0.0%	4	1.0%	鹿	jelen	7	0.5%	1	0.1%	8	0.6%
37	zvěř	4	1.0%	0	0.0%	4	1.0%	熊	medvěd	6	0.5%	2	0.2%	8	0.6%
38	blecha/bleška	3	0.8%	1	0.3%	4	1.0%	蚌	škeble	4	0.3%	4	0.3%	8	0.6%
39	medvěd	1	0.3%	3	0.8%	4	1.0%	烏	havran	7	0.5%	0	0.0%	7	0.5%
40	hlemýžď	0	0.0%	4	1.0%	4	1.0%	鷹	orel	6	0.5%	1	0.1%	7	0.5%
41	holub	3	0.8%	0	0.0%	3	0.8%	鷹	velký pták	5	0.4%	2	0.2%	7	0.5%
42	liška	3	0.8%	0	0.0%	3	0.8%	獅	lev	6	0.5%	0	0.0%	6	0.5%
43	prase	2	0.5%	1	0.3%	3	0.8%	豹	leopard	5	0.4%	1	0.1%	6	0.5%
44	svině	1	0.3%	2	0.5%	3	0.8%	象	slon	4	0.3%	2	0.2%	6	0.5%
45	vosa	1	0.3%	2	0.5%	3	0.8%	鵝	husa	4	0.3%	2	0.2%	6	0.5%
46	ještěrka	0	0.0%	3	0.8%	3	0.8%	蟻	mravenec	5	0.4%	0	0.0%	5	0.4%
47	kukačka	0	0.0%	3	0.8%	3	0.8%	鴉	havran	5	0.4%	0	0.0%	5	0.4%
48	krysa	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	鵲	straka	3	0.2%	2	0.2%	5	0.4%
49	motýl	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	蟬	cvrček	3	0.2%	2	0.2%	5	0.4%
50	pavouk	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	鴿	holub	2	0.2%	3	0.2%	5	0.4%
51	prasátko	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	鴿	druh jeřába	2	0.2%	3	0.2%	5	0.4%
52	štír	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	豬	prase	2	0.2%	3	0.2%	5	0.4%
53	straka	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	狼	vlk (legend.)	4	0.3%	0	0.0%	4	0.3%
54	šváb	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	蝶	žába	4	0.3%	0	0.0%	4	0.3%
55	tchoř	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	狸	druh kočky	4	0.3%	0	0.0%	4	0.3%
56	vlaštovka	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	鴛鴦	čín. bažant	4	0.3%	0	0.0%	4	0.3%
57	vrána	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	蚱蜢	velk. mraven.	2	0.2%	2	0.2%	4	0.3%
58	žába	2	0.5%	0	0.0%	2	0.5%	杜鵑	kukačka	3	0.2%	0	0.0%	3	0.2%
59	býk	1	0.3%	1	0.3%	2	0.5%	孔雀	páv	3	0.2%	0	0.0%	3	0.2%
60	komár	1	0.3%	1	0.3%	2	0.5%	蝦	krab	3	0.2%	0	0.0%	3	0.2%
61	labuť	1	0.3%	1	0.3%	2	0.5%	蟹	rak	3	0.2%	0	0.0%	3	0.2%
62	holubice	0	0.0%	2	0.5%	2	0.5%	鱉	prase/kniž/	3	0.2%	0	0.0%	3	0.2%

63	jepice	0	0.0%	2	0.5%	2	0.5%	豺	vlk (legend.)	3	0.2%	0	0.0%	3	0.2%
64	krokodýl	0	0.0%	2	0.5%	2	0.5%	蟒	mlok	3	0.2%	0	0.0%	3	0.2%
65	vepř	0	0.0%	2	0.5%	2	0.5%	豕	luňák	3	0.2%	0	0.0%	3	0.2%
66	beran	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	駿	kůň/kniž/	2	0.2%	1	0.1%	3	0.2%
67	brouk	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	蝗	kudlanka	1	0.1%	2	0.2%	3	0.2%
68	červíček	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	麒麟	qilin (legn.)	1	0.1%	2	0.2%	3	0.2%
69	čokl	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	蠶	bourec	1	0.1%	2	0.2%	3	0.2%
70	cvrček	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	蝸	hlemýžď	0	0.0%	3	0.2%	3	0.2%
71	hovádko	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	鳩	kachna	0	0.0%	3	0.2%	3	0.2%
72	hřibě	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	熬	želva	0	0.0%	3	0.2%	3	0.2%
73	jelen	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	熬	želva	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
74	ježek	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	鯨	plavýz/kniž/	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
75	káča	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	豚	prase/kniž/	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
76	kachna	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	鷺	volavka	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
77	kapr	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	鯨	velryba	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
78	kobylka	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	蜻蜓	vážka	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
79	korálky	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	犀	nosorožec	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
80	koroptev	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	蝦	štúr	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
81	kvočna	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	雉	bažant	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
82	lelek	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	牲	zvíře	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
83	mol	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	蛾	můra	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
84	opička	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	螢	světluška	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
85	pijavice	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	蛙	žába	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
86	plavák	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	蚊	komár	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
87	pštros	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	猿	druh opice	2	0.2%	0	0.0%	2	0.2%
88	ptáče	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	貝	mušle	1	0.1%	1	0.1%	2	0.2%
89	rak	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	天鵝	labuť	0	0.0%	2	0.2%	2	0.2%
90	rybička	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	變色龍	chameleón	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
91	sfinga	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	鵝	druh ptáka	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
92	šiml	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	鮑	úšeň	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
93	skřivánek	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	鱗	hroznyš	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
94	škvor	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	貂	sobol	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
95	sova	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	駝	velbloud	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
96	špaček	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	羚	antilopa	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
97	sýček	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	螺	lastura	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
98	úhoř	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	鶴	čáp	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
99	velbloud	1	0.3%	0	0.0%	1	0.3%	貉	rys	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
100	čubka	0	0.0%	1	0.3%	1	0.3%	耗子	mys/exp.r./	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
101	havran	0	0.0%	1	0.3%	1	0.3%	蝮	huo(legn.)	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
102	kura	0	0.0%	1	0.3%	1	0.3%	蝗蟲	saranče	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
103	kuře	0	0.0%	1	0.3%	1	0.3%	鵝	druh ptáka	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
104	orel	0	0.0%	1	0.3%	1	0.3%	獐	srnec	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
105		269	68.3%	125	31.7%	394	100.0%	畜	zvíře	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
106								咒	nosorožec	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
107								鸚	racek	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
108								魷魚	kalmar	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
109								蚓	žížala	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
110								鸚鵡	papoušek	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
111								蝟	ježek	1	0.1%	0	0.0%	1	0.1%
112								鮫	žralok	0	0.0%	1	0.1%	1	0.1%
										1108	84.1%	209	15.9%	1317	100.0%

5. Funkční klasifikace

Každý frazém a idiom lze jakožto samostatnou jednotku v jazykovém systému rozložit do vnitrojazykové a vnějazykové stránky; na jedné straně je to tedy v podstatě kombinatorická tvorba řad vztahů, především formální a sémantické kolokace; na druhé straně jako každé pojmenování slouží idiom a frazém primárně komunikativním potřebám, tj. zavádí se funkčním vztahem do kontextu, promluvy.

5.1. Komunikativní funkce

Idiomy a frazémy slouží především komunikativním potřebám.²⁷ Základní Funkci v IF můžeme chápat dvojím způsobem: ve vztahu, k potřebě pojmenovat a ve vztahu k úloze ve vyšší jednotce, v níž frazém vystupuje jako komponent. Obě složky ovšem fungují v každém idiomu a frazému kombinovaně, s různým poměrem zastoupení.

1. Funkce nominativní

V prvním pojetí jde o různé aspekty funkce pojmenování, nominativní funkce a ve své podstatě i o vztah k denotátu, a tedy pojetí semiotické. Stejně jako v pravidelném jazyce se jedná o pojmenování pojmenovaného. Rozdíl však spočívá v tom, že v IF nenazýváme denotát přímo, ale pomocí přenesení významu z jednoho denotátu na druhý. Jak jsem se již zmiňovala, u nominativní funkce se jedná o paradigmatickou stránku frazému, čili jeho zařazení do určité třídy.

2. Funkce strukturní

V druhém pojetí jde o místo frazému ve stavbě vyššího útvaru, především promluvy (jež je dána opět kombinatoricky) a tedy o funkci strukturní, jinak ovšem chápanou často jako vztah k svému užšímu kontextu (i ta má ovšem svou stránku semiotickou).²⁸ Zde se jedná o syntagmatickou stránku jednotky IF, tj. o zapojení do kontextu. Třídy tvořené frazémy mají v zásadě společnou textovou funkci, tzn.

²⁷ Čermák: ČL str. 229

²⁸ Čermák: IFČ str. 179

jsou užívány v téže syntaktické roli v širokém smyslu, např. struktury S-S, A-S vystupují hlavně v nominálních pozicích větné struktury. Vícekrát jsme v předchozích kapitolách již zdůraznili polyfunkčnost čínských frazémů, výše uvedená formulace proto do jisté míry neplatí zejména pro čínské frazémy, přesněji řečeno, pro čínštinu neplatí vůbec (viz dále).

Z formálně-funkčního hlediska lze kolokační animální frazémy rozdělit na frazémy (A) verbální, (B) nominální a (C) modifikační, tj.²⁹

A. verbální

Čes.	Čín.
a) V-S	a) V-S
b) S-V	b) S-V
	c) A-S
	d) S-A
	e) S-S

B. nominální

Čes.	Čín.
a) A-S	a) A-S
b) S-S	b) S-S
	c) V-S
	d) S-V
	e) S-A

B. Modifikační

Čes.	Čín.
a) S-S	a) A-S
b) A-S	b) S-S
c) S-A	c) V-S

²⁹ Čermák: ČL str. 231

	d) S-V
	e) S-A

Oba srovnávané jazyky, čeština a čínština jsou typologicky vzdalené. Gramaticko-funkční významy komponentů (slov) v obou jazycích se zakládají na různorodých typických individuálních jazykových charakteristikách. V jazyce českém o tom rozhoduje slovotvorná vlastnost daných komponentů, kde lze tvrdit, že jaké slovnědruhové složení, taková funkce v textu; naproti tomu v jazyce čínském tyto gramatické významy slov souvisejí těsně se sémantickou povahou daného slova a řídí se zejména jeho postavením v syntaktických vztazích. (viz model A-S u formální klasifikace 3.2.4)

Strukturní funkce souvisí především s formální, zároveň i syntagmatickou stránkou frazému. Vstupuje tedy do syntaktických vztahů vždy jako jeden celek, jak sémanticky tak syntakticko-formálně, neboť strukturní funkce komponentů jeho syntaktické roli do různých stupňů neodpovídá. Vzhledem k odlišným gramaticko-funkčním charakteristikám komponentů českých a čínských se tato anomálie projevuje u čínských frazémů ještě výrazněji.

Např.

Češ.:

Být takový/ být takovej „mouchy snězte si mě“ (V-Pron-Prop)

Ted' už vím , proč jsi takový <mouchy snězte si mě> (SYN 2005)
--

Čín.:

狗吃屎 /gǒu chī shǐ/

pes žere výkal → moment, když člověk upadne dopředu na zem

他摔了個 <狗吃屎> /tā shuāi le gè gǒu chī shǐ/ (čín. korpus)

doslovný překlad: On upadl jeden „pes žere výkal“

pron-Vpom-num-SVS

↓

S

U prvního výrazu <**mouchy snězte si mě**> (českého) jde o strukturu S-V-S ve funkci jmenné části predikátu; druhý výraz <狗吃屎> (čínský) představuje pojmenování jistého pohybu, funguje v textu jako předmět, přestože jsou obě verbální svým strukturním charakterem (S-V-S), což vůbec neodpovídá domnělé/předpokládané syntaktické roli daných výrazů (S-V-S: ucelená predikátová povaha). Zde je třeba dodat, že frazém *být takový/ být takovej* „*mouchy snězte si mě*“ je velmi zvláštním českým výrazem jak po stránce formální tak po stránce funkční a jeho anomálie v tomto smyslu je výraznější než čínské frazémy paralelní struktury, neboť většina nalezených českých frazémů (v dané zvířecí oblasti) v podstatě odpovídá domnělé syntaktické funkci, kdežto syntaktická polyfunkčnost je základní typologický rys i pro pravidelný jazyk v čínštině.

5.2. Syntaktickou polyfunkčnost čínských frazémů

Nyní soustředíme naši pozornost hlavně na tzv. syntaktickou polyfunkčnost čínských frazémů vyhledáváním frazémů v kontextu, přesněji v korpusu, tj. aktuální jevy frazémů v kontextu, kterými se dřívější práce zabývat nemohly.

U frazému kolokační roviny lze uvažovat o různých syntaktických funkcích. Jsou to hlavně: subjekt, objekt, predikát/část predikátu, atribut, adverbialé a doplněk. Zde uvádíme další příklady vybraných frazémů nalezených v korpusech podle jejich syntaktických funkcí a strukturních modelů.

Model S-V

čín.:

1. predikátová část

一時 < 人仰馬翻 > /rén yǎng mǎ fān/
V té chvíli < člověk upadne, kůň odvrací >
> V té chvíli byly úplně poražené

2. Subjekt

做到 < 天馬行空 > /tiān mǎ xíng kōng/
Dokázal < Nebeský kůň létá po nebi >
> Dokázal volně myšlenky. *myšlel*

3. přívlastek s „的“ (pomocné slovo označující přívlastek)

觸發 < 天馬行空 > 的靈感 /chù fā tiān mǎ xíng kōng de líng gǎn/
Vyvolal < nebeský kůň létá po nebi > (pomocné slovo označující přívlastek) inspiraci.
> Vyvolal volnou inspiraci.

4. adverbiále s „地“ (pomocné slovo označující příslovci)

< 天馬行空 > 地談談 /tiān mǎ xíng kōng de tán tán/
< Nebeský kůň létá po nebi > (pomocné slovo označující příslovci) si popovídali
> Volně si popovídali.

5. objekt

打他個 < 人仰馬翻 > /rén yǎng mǎ fān/
dal (bil) mu jeden < člověk upadne, kůň odvrací >
> Bil ho, (až byl) úplně poražen

6. doplněk

把敵人炸得 <人仰馬翻> /rén yǎng mǎ fān/

Bombardovali/zaútočili na nepřátele (až) < člověk upadne, kuň odvrací>.

> Bombardovali/zaútočili na nepřátele až byli úplně poraženi.

Model V-S

1. predikátová část

Čes.: Jistě , tahle teorie <měla své mouchy> .

Čín.: 炒魷魚 /chǎo yóu yú/ dal (někomu)padáka

結果老闆 <炒了他魷魚> /chǎo yóu yú/

Nakonec šéf <smažil mu kalmara>.

> Nakonec šéf mu dal padáka.

* zde komponenty V-S jsou oddělitelné.

她害怕被老闆 <炒魷魚> /chǎo yóu yú/

Bojí se, že bude šéfem <smažit kalmara>.

pasivum

> Bojí se, že bude vypovězena šéfem.

* zde jde o pasivum, komponenty V-S v zásadě nejsou oddělitelné.

2. subjekt

<炒魷魚> 在我們這並不是新鮮事 /chǎo yóu yú/

<smažit kalmara> není u nás žádná čerstvá věc.

> Dostat/dát padáka není u nás žádná novinka.

3. přívlastek s „的“(De, pomocné slovo označující přívlastek)

你哪兒學來的這一套大 <拍馬屁> 的路數 /pāi mǎ pì/

Odkud ses naučil ten velký <klepat na koňský zadek> (De) trik?

> Jak ses naučil ten lichotivý trik?

4. adverbialé s „地“(pomocné slovo označující příslovce)

<守株待兔> 地等客人上門 /shǒu zhū dài tù/

< zůstat u stromu, čekat na zajíce> (pomocné slovo) čeká na zákazníky.

> zkostnatěle jenom sedí a čeká na zákazníky doma.

5. objekt

但同事相信他的<吹牛> /chuī niú/

Kolegy ale věří jeho < nafoukat vola >.

> Kolegové ale věří jeho přehnané řeči.

Model A-S

1. Subjekt

Čes.: Říkáš si , no , tak ten <starej vůl> zase nahrál desku .

Čín.: 這<老狐狸> 已看出阿飛的弱點 /lǎohú li/

Ta <stará liška> už zná slabiny A-Fei.

2. Objekt

Čes.: Jak se teď ale zbavit <domácího draka> , jak předejít skandálu v mrakodrapu ?

Čín.: 打獵的冷漠地看著這<落湯雞> /luò tāng jī/

Myslivec se chladně díval na toho < (zapadlého do polévky) kohouta >

> Myslivec se chladně díval na toho promoklého člověka.

3. část predikátu

Čes.: ..., ale jsem jen <vyplašený zajíc> , na nějž zamířil znalou a jistou pušku osud .

Čín.: 我現在是 <驚弓之鳥> /jīng gōng zhī niǎo/

Nyní jsem <pták strašený lukem>

> Nyní jsem jen tak vyplašený.

4. Přívlastek s „的“ (pomocné slovo označující přívlastek)

Čín.: 臉上竟露出了 <驚弓之鳥> 的表情 /jīng gōng zhī niǎo/

Na tváři ale se projevuje <pták strašený lukem> (De) výraz.

> Na tváři se projevuje vyplašený výraz. .

5. Adverbiále s „地“ (pomocné slovo označující příslovci)

Čín.: , <生龍活虎>地 走出校園 /shēng long huó hǔ/

(školáci) <čilý drak, živý tygr> (pomocné slovo) odešli ze školy

> (Školáci) čile/energicky odešli ze školy.

6. Doplněk

Čes.: ... , označit tyto muže za " černé ovce " ,...

Čín.: 她嚇得有如 <驚弓之鳥> /jīng gōng zhī niǎo/

Ona byla vyplašena tak, až jako <pták strašený lukem>

> Ona byla strašně vyplašena.(zde přechází ke typu přirovnání)

Model S-A

1. predikátová část/predikát

Čes.: Jsem to ale <káča pitomá> !

Čín.: 在外漂泊了數十天 , <人困馬乏> /rén kùn mǎ fá/

Toulával/cestoval mimo domov desítky dní, (byl) <člověk unavený, kuň vyčerpaný>

> Toulával/cestoval mimo domov desítky dní, a byl úplně vyčerpaný.

2. přívlastek

Čes.: Slečna Tarnovská zafňukala , že " tento čelovek " je vlk <v rouše beránčím> .

Čín.: 他帶回一支 <兵強馬壯>的部隊

On přivedl zpátky <vojáci silní koně mohutní>(pom) posádky.

> On přivedl zpátky solidní posádky.

3. Doplněk

Čes.: Jak se vznáší , připadá si v tom jak <husa pitomá> .

Čín.: 代表隊被訓練得 <兵強馬壯> /bīng qiáng mǎ zhuàng/

Reprezentativní tým byl trénován až < vojáci silní koně mohutní >

> Reprezentativní tým byl (dobře) trénován a organizován až velice silní.

4. Adverbiále s „地“ (pomocné slovo označující příslovci)

Čín.: 他們 <人困馬乏>地回來了 /rén kùn mǎ fá/

Oni se <člověk unavený, kůň vyčerpaný> vrátili.

> Oni se unaveně vrátili.

Model S-S

1. Subjekt

Čes.: Ale omyl ! Pak mi začal hlodat v srdci <červ pochybnosti> : že sleduje náš byt !

Čín.: <井底之蛙> 也擁有一片天空 /jǐng dǐ zhī wā/

(I) <žába na dně studně> má jednu (svou) oblohu

> I nevýznamný člověk (s omezenou znalostí) má svůj svět.

2. Objekt

Čes.: když někdo těží ze situace , kdy ho někdo pověří , aby mu pásal <stádo oveček> a on jednu ukradne .

Čín.: 慢慢地品味街上 <車水馬龍> /chē shuǐ mǎ lóng/

Pomalu ochutnával na ulici < vozy (jako) voda, koně (jako) drak>.

> S chutí pomalu sledoval rušnou ulici.

3. Adverbiále

Čes.: , lidé sebou mrskají ve věcech lidských <jako ryby v rybníce> , smrad stoupá k nebesům ,

Čín.: 那時這條馬路還不像今天這樣 <車水馬龍>地 喧鬧 /chē shuǐ mǎ lóng/

Tehdy ta ulice nebyla tak <vozy (jako) voda, koně (jako) drak>(pom) hlučná jako dnes.
> Tehdy ta ulice ještě nebyla tak hlučná z davu lidí a vozů.

4. přívlastek s „的“ (pomocné slovo označující přívlastek)

Čín.: 在 <車水馬龍> 的街上有兩輛汽車相撞 /chē shuǐ mǎ lóng/
Na <vozy (jako) voda, koně (jako) drak>(pom) ulici se srazila dvě auta.
> Na rušné ulici se srazila dvě auta.

5. Predikátová část

Čes.: " Jestli vy jste králova vnoučata , jsem já <kocour v botách> . "

Čín.: 或許我只是 <井底之蛙> /jǐng dǐ zhī wā/
Možná jsem pouhá <žába na dně studně>.
> Možná jsem pouhý omezený člověk.

6. Doplněk

Čes.: ..., připadal jsem si jako <kocour v botách> .

Čín.: 他做事老是 <馬馬虎虎> /mǎ mǎ hū hū/
On práci dělá pořád <kůň kůň tygr tygr>
> Pořád nepečlivě pracuje.

Je třeba dodat, že se vyskytují v korpusu frazémy modelu A-S nebo S-A, které se v některých případech spojují s komparátory „jako“, nebývají však zahrnuté do slovníků. To platí nejen pro češtinu, ale i pro čínštinu. (viz i 6.3)

Vzhledem k specifické syntaktické polyfunkčnosti čínských frazémů, jsme zde jako příklady vybrali reprezentativní frazémy různých strukturních modelů (včetně typu přirovnání) a v níže uvedené tabulce se snažíme ukázat syntakticko-funkční distribuce vybraných frazémů, a to právě na základě jejich korpusových jevů :

Model/typ	frazém	subjekt	predikát	část predikátu		přívlastek		objekt	Adverbiále		Doplněk	možnost spojení s komparátorem		
					pasiv.	s -(De)	bez (De)		s -(De)	bez (De)		komp.+fraz.	fraz.+ komp.	komp.+fraz+komp.
S-V														
S-V-S-V	狼吞虎嚥	3.3%	0.0%	37.4%	0.0%	14.3%	1.1%	0.0%	34.1%	6.6%	3.3%	0.0%	0.0%	0.0%
S-V-A-S	鶴立雞群	2.1%	0.0%	17.0%	0.0%	38.3%	0.0%	8.5%	2.1%	2.1%	6.4%	21.3%	2.1%	0.0%
S-V-S-V	人仰馬翻	0.0%	0.0%	10.3%	0.0%	6.9%	0.0%	13.8%	0.0%	0.0%	69.0%	0.0%	0.0%	0.0%
A-S-V-S	天馬行空	0.0%	14.3%	28.6%	0.0%	17.1%	8.6%	2.9%	2.9%	5.7%	5.7%	2.9%	11.4%	0.0%
V-S														
V-S	炒魷魚	16.2%	0.0%	35.1%	44.6%	1.4%	1.4%	1.4%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
V-S	吹牛	6.3%	42.7%	24.8%	0.0%	11.2%	4.4%	10.7%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
V-A-S	拍馬屁	4.9%	0.0%	41.5%	0.0%	14.6%	2.4%	36.6%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
A-S														
a-S	黑馬	35.3%	0.0%	6.5%	0.0%	20.9%	5.2%	29.4%	0.0%	0.0%	2.6%	0.0%	0.0%	0.0%
VS-S	落湯雞	4.9%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	51.2%	0.0%	0.0%	0.0%	22.0%	14.6%	7.3%
VS-pom-S	驚弓之鳥	0.0%	0.0%	21.6%	0.0%	5.4%	0.0%	21.6%	0.0%	0.0%	0.0%	51.4%	0.0%	0.0%
S-A														
S-A-S-A	兵強馬壯	0.0%	0.0%	33.3%	0.0%	25.0%	16.7%	0.0%	0.0%	0.0%	25.0%	0.0%	0.0%	0.0%
S-A-S-A	人困馬乏	0.0%	80.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	20.0%	0.0%	0.0%	0.0%
S-S														
S-S-S-S	車水馬龍	1.7%	19.1%	49.7%	0.0%	20.2%	0.0%	4.0%	0.6%	1.7%	2.3%	0.0%	0.6%	0.0%
Spost-pom-S	井底之蛙	45.5%	0.0%	18.2%	0.0%	18.2%	0.0%	18.2%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%
přirovnání														
k S k S	如狼似虎	0.0%	29%	0.0%	0.0%	53%	0.0%	0.0%	6%	0.0%	12%	0.0%	0.0%	0.0%
k S-V-S	如魚得水	0.0%	89.5%	0.0%	0.0%	6.7%	1.0%	0.0%	0.0%	1.0%	0.0%	0.0%	1.9%	0.0%
S (k)	猴子似的	0.0%	18.2%	0.0%	0.0%	18.2%	0.0%	0.0%	0.0%	45.5%	18.2%	0.0%	0.0%	0.0%

Pro přehlednost zde prezentujeme pouze procentuální hodnoty různých syntaktických funkcí jednotlivých frazémů. Pro srovnání zde zahrnujeme i možnosti spojení jednotlivých frazémů s komparátory. Zde je třeba připomenout to, že ukazuje-li se u jednotlivých funkcí frazému nulový výskyt (tj. 0 %), neznamená to, že daný frazém nemůže hrát jistou syntaktickou roli. Touto tabulkou bychom chtěli hlavně ukázat pravděpodobnější tendence, jaké syntaktické funkce mohou čínské frazémy různých strukturních modelů zastávat. Čínské kolokační frazémy a idiomy jsou tvořeny hlavně ze dvou skupin, tj. tradičních čtyřznakových ČchengYu (což jsou stylově vyšší), a hovorových idiomatických obrátů (většinou tříznakových). Srovnáváme-li tyto dvě skupiny z hlediska syntakticky-funkčního, zjistíme, že kromě stylových rozdílů jsou čtyřznakové ČchengYu ve slovesné formě aktivní v zásadě neoddělitelné (fungují-li jako predikát/část predikát), kdežto idiomatické obraty (např. 炒魷魚 /chǎo yóu yú/ „smažit kalmara“ u modelu V-S, viz výše uvedené příklady) jsou ve slovesné formě aktivní oddělitelné a neoddělitelné ve slovesné formě pasivní. V tomto smyslu jsou čínské idiomatické obraty bližší českým frazémům nejenom stylově (hovorový rys), ale i funkčně.

Co se týče funkčního významu, lze pak tvrdit, že většina českých frazémů a idiomů je funkčně jednotná, shodná se svou strukturní stavbou, kdežto čínské frazémy a idiomy se nedají rozlišit vždy tak jednoznačně podle svých strukturních typů. V češtině se syntakticko-funkční význam v zásadě shoduje s významem gramatické struktury daného idiomu, kdežto v čínštině se oba významy do značné míry neshodují.

6. Animální frazémy a idiomy typu přirovnání

„Přirovnání je vytčením podobnosti často vůbec i první instancí vzniku idiomu, z něhož dalšími transformacemi a postupnou idiomatizací významu vzniká řada dalších typů IF. Systémem idiomatiky a frazeologie jde tudíž přirovnání, v důsledku této a dalších stránek, jakoby napříč.“³⁰ V této kapitole se budeme soustřeďovat především na česko-čínské frazémy a idiomy typu explicitního přirovnání.

Frazémy a idiomy povahy přirovnání jsou vymezeny jako ustálené a idiomatické pojmenování sloužící k označení a hodnocení (především) podobnostního vztahu mezi jménem (substantivem) určeným v konkrétním kontextu, a předem daným modelem³¹. Jsou to frazémy tvořené na základě srovnání, přirovnání, připodobnění apod. V češtině existuje velké množství běžně užívaných přirovnávacích výrazů, které představují formálně a sémanticky ustálené a formalizované idiomatické systematické útvary, které se oddělily od frazémů různých rovin IF, především od kolokace a propozice. Podobnostní vztah je většinou vyjádřen explicitně, tj. s komparátorem „jak/jako“; může se vyjadřovat i implicitně, popř. i neustáleným způsobem. Frazémy typu přirovnání bez komparátoru jsou méně frekventované a přechází do typu kolokačního (transformace). Např. holubičí povaha (jako holubice)³².

Ve svazku Slovníku české frazeologie a idiomatiky typu přirovnání je obsaženo více než 2050 hesel. Naproti tomu v čínské frazeologii je oblast přirovnání málo zpracována, přesněji řečeno, přirovnání bývá v tradici zařazeno do oblasti literární vědy a rétoriky (přirovnání bývá považované za literární trop) a důraz bývá kladen spíše na jeho stylistické funkce a estetické užívání než na frazémy a idiomy

³⁰ Čermák: Slovník české frazeologie a idiomatiky /SČFI/, 1985 str.492

³¹ Čermák: Slovník české frazeologie a idiomatiky /SČFI/, 1985 str.466

³² Čermák: ČL, str. 217

jako ustálená pojmenování/spojení slov. Jak již bylo zmíněno, synsémantická slova lze v čínštině vynechávat, z tohoto důvodu komparátor jako synsémantický výraz není tedy obligatorní prvek pro vyjádření přirovnání. Je to jedna z hlavních příčin, proč přirovnání netvoří svébytnou samostatnou disciplínu v čínské frazeologii, přesněji v čínské lingvistice vůbec.

Aby frazémy obou jazyků byly srovnávány ve stejné rovině, tj. na základě české definice o typu přirovnání, vycházíme zde především z explicitního přirovnání, tj. frazémů s komparátorem „jak/jako“ v češtině a ekvivalentními přirovnávacími výrazy „如“ /rú/, „若“ /ruò/, „猶“ /yóu/, „似“ /sì/ aj. v čínštině.

Frazémy typu explicitního přirovnání jsou v obou jazycích (v dané animální oblasti) co do počtu velmi nevyrovnané. V češtině je jich celkem 659, tj. 63.2% všech nalezených českých frazémů. V čínštině jich bylo nalezeno pouze 71, tj. 6% všech nalezených čínských frazémů. Mohli bychom předpokládat, že české frazémy explicitního přirovnání, tj. se zřetelným komparátorem, jsou velice frekventované, a naopak čínské frazémy daného typu nejsou tak výrazné a přirovnání v čínštině bývá vyjádřené jinými způsoby než explicitním komparátorem.

6.1. Formální klasifikace

Po stránce formální je přirovnání oproti frazémům jiných typů trochu zvláštní. Je v něm navíc komparátor jako příznačný zřetel (zde označujeme komparátor „jak/jako“ písmenem „k“). Frazémy typu přirovnání lze rozdělit na model kolokační a model propoziční. Jejich modely se poněkud liší.

Modely kolokace:

A. VkV, VkA, Vks, VkADV

B. V – AkV, V – A k S

C. V-SkS

Modely propozice:

A. S-VkV, S-VkA, S-VkS, S-VkADV

B. /S/-V-ADVkV, /S/-V-ADVkS

C. S-V-AkV³³

V dané animální oblasti se hlavně nachází tyto modely, což platí pouze pro české frazémy typu přirovnání; u čínských frazémů se vyskytují i jiné typy/modely mimo výše uvedené základní modely.

České frazémy

	Model kolokační /591/	počet	%
A.	<u>V k S</u>	264	44.7%
	<u>V k V</u>	6	1.0%
B.	V-A k S	179	30.3%
C.	V-S k S	142	24.0%
		591	100.0%
	Model propoziční /68/		
A.	S-V k V	17	25.0%
	S-V k S	18	26.5%
	(S)-V-S k S	13	19.1%
B.	S -V-ADV k V	1	1.5%
	S-V-ADV k S	7	10.3%
C.	S-V-A k V	12	17.6%
		68	100.0%

³³ Čermák: ČL str. 218.

Čínské frazémy jsou rozříděny do více skupin, z nichž pouze 2 formálně odpovídají uvedeným českým modelům, tj. V k V a V k S. Téměř všechny čínské frazémy patří k modelu kolokačnímu a pouze jeden frazém k modelu propozičnímu.

čínské frazémy

Model kolokační /71/	počet	%
V k S	12	16.9%
V k V	1	1.4%
S k S	9	12.7%
S k S-V	1	1.4%
S k V-S	6	8.5%
S k S-V-S	1	1.4%
A k S	3	4.2%
k S	5	7.0%
k S k S	7	9.9%
k S-V	1	1.4%
k S-V-S	17	23.9%
S (k)	2	2.8%
V-S (k)	3	4.2%
S-V-S (k)	1	1.4%
Model propoziční	2	2.8%
A-S-V k S	1	1.4%
A-S-(V)-A k S	1	1.4%
	71	100.0%

čínské frazémy přirovnání mají v podstatě zcela jinou strukturní stavbu. Podle výše uvedených struktur se v obou jazycích vyskytovaly pouze dva paralelní modely, tj. V k V a V k S, z nichž V k S patří k základní struktuře přirovnání. U českých frazémů

typu přirovnání bývá komparátor prezentován hlavně spojkou „jako“, ojediněle i výrazem „že by“; u čínských frazémů jsou přirovnávací výrazy poměrně rozmanitější, z nichž většina má knižní povahu, např. „如“ /rú/, „若“ /ruò/, „猶“ /yóu/, „似“ /sì/ aj., výrazy s hovorovým rysem nebývají zahrnuty v slovníkových heslech, např. 像 /xiàng/, 一樣 /yí yàng/ aj.

Při srovnání s kolokačními frazémy zjistíme, že i v oblasti přirovnání se nejčastěji setkáváme se slovními druhy podobnými jako u frazémů kolokačních, podle pořadí jsou to hlavně verbum, substantivum, adjektivum, méně pak adverbium a zájmeno. Téměř u všech typů frazémů typu přirovnání se v obou jazycích vyskytuje substantivní komponent zastoupen zvířecím názvem, a to na pravé straně komparátoru (kromě ojedinělých čínských typů s komparátorem stojícím za komparátem) .

V češtině se nejčastěji objevují slovní druhy verbum a substantivum, kdežto v čínštině ji má substantivum, adjektivum a verbum. Česká přirovnání lze rozdělit do kolokace a propozice; naproti tomu téměř všechna čínská přirovnání jsou kolokační.(pouze 2 výskyt patří do modelu propozičního).

Výše uvedené tabulky obou jazyků ukazují, že sloveso (relátor) je v českém přirovnání nezbytným komponentem (přesněji v levé straně), kdežto v čínštině nebývá sloveso často zahrnuté v heslové struktuře a ve slovnících bývá uváděné pouze substantivum nebo adjektivum jako klíčové komponenty frazémů, např.:

動如脫兔 /dòng rú tuō tù/

pohyblivý jako utíkající zajíc

e.pohybovat se rychle a šikovně

Je třeba ještě jednou zdůraznit, že v čínštině se pomocné sloveso „是“ /shì/ (být) většinou nachází v antepozici substantiva, před samotným adjektivem se však obvykle nevyjadřuje. Proto u kolokačních frazémů se málokdy vyskytuje sloveso „být“, jež má v dané oblasti v českých frazémech velkou frekvenci. Tato neshoda je

daná odlišnými typy obou jazyků.

U zkoumaných českých frazémů jsou obě strany (tj. levá a pravá) od komparátoru vždy vyjádřeny, kdežto existují výrazné čínské typy, v nichž komparátor stojí na samém začátku frazému, tj. levá strana od komparátoru chybí. Např.:

k S k S

如狼似虎 /rú láng sì hǔ/

jako vlk, jako tygr

odvážný člověk

k SVS

如虎添翼 /rú hǔ tiān yì/

jako tygrovi přidává křídla

mocný člověk dostane schopného pomocníka

Jde hlavně o to, že levá strana (v aktuálním kontextu) těchto frazémů nebývá dost pevná ve smyslu ustálenosti a většinou se realizuje až v kontextu podle výběru jednotlivců. Mohli bychom konstatovat, že tato neshoda je do jisté míry daná odlišnými vymezeními pro slovníková hesla. K tomu je třeba zase zdůraznit syntaktickou polyfunkčnost spojení slov (zde frazémů) v čínštině. Zadáváme-li, např. do čínského korpusu výše uvedený frazém 如狼似虎 /rú láng sì hǔ/, najdeme celkem 17 výskytů, z nichž 9 výskytů (tj. 53%) je následovaných pomocným slovem 的/de/ označujícím přívlastek, to znamená, že frazém s explicitním komparátorem se adjektivizuje jako celek a slouží přímo jako přívlastek v antepozici substantiva. Pouze 5 výskytů se představuje jako část predikátu a 2 jako doplněk (viz 5.2.). Z toho vyplývá, že vztahy mezi strukturními příslušnostmi čínských frazémů a jejich funkcemi nejsou tak pevné a vázané jak u českých frazémů, a nezáleží na tom, jde-li o typ přirovnání v českém slova smyslu (tj. s komparátorem) nebo o typ jiný.

U čínských frazémů byly nalezeny další zvláštní struktury, tj. přirovnávací

výraz/komparátor se nachází v postpozici komparata. Např.:

猴子似的 /hóu zi sì de/

opičák (jako)

chovat se jako opice, nezbeda

Lze tvrdit, že se v obou jazycích přirovnání (konkrétní frazémy typu explicitního přirovnání s komparátorem) téměř neshodují. Mají výrazně odlišné rysy. Je to dáno odlišnými rysy obou jazyků a navíc odlišnými kritérii, podle kterých se přirovnání vymezuje a zkoumá.

6.2. Sémantická klasifikace

Srovnáváme-li přirovnání s frazémy předcházejících typů, zjistíme, že formálně explicitní přirovnání jsou sémanticky nejzřetelnější a nejjednoznačnější ze všech nalezených frazémů a to zejména v češtině. Jsou ve struktuře vyjádřeny komparandum, komparátum a komparátor, což přímo odráží jejich sémantický obsah. Zaměřují se pouze na srovnání jednoho předmětu s druhým. Zde je pak málo vidět přenesený význam. Tím je vztah mezi komponenty a frazémem jako celkem také mnohem jednodušší.

např.:

Češ.: být tvrdohlavý jako osel

Čín.:動如脫兔 /dòng rú tuō tù/

pohyblivý jako utíkající zajíc

e.pohybovat se rychle a šikovně

Sémantika komponentů

Zvířecí komponenty

Zde budeme pozorovat složení frazémů, tedy jejich komponenty. Bylo nalezeno celkem 659 českých frazémů s 200 zvířecími komponenty. Čínských frazémů je zde jen velice málo, pouze 71 frazémů s 30 zvířecími komponenty. Frazémy explicitního přirovnání obou jazyků jsou co do počtu nevyrovnané. Nejfrekventovanější české zvířecí komponenty jsou pes /52/, kočka /25/, prase /23/, koza /18/, had /17/, kůň /16/, opice /15/, vůl/12/, kráva /12/, sysel /12/, ovce/11/, lev/10/. Mezi 71 čínskými přirovnáními se objevilo 30 různých zvířecích komponentů. Výraznější zvířecí komponenty jsou tygr /13/, kohout/7/ a drak /6/. Je třeba dodat, že tygr jako český zvířecí komponent nebyl nalezen ani u frazémů kolokačních ani u typu přirovnání.

České zvířecí komponenty stojí vždycky na pravé straně komparátoru, jediná výjimka: být vůl jako anděl. To znamená, že zvířecí komponenty bývají komparátem a na místě komparanda jsou názvy lidských bytostí, což v zásadě odpovídá konstatování „komparandum (Kd) je zhruba v 80 % případů člověk, popř. živočich (přirovnání specifická jen pro živočichy čeština nemá), zbytek připadá na věci, abstraktní pojmy, např. místa.“³⁴

V tomto smyslu se české frazémy shodují s čínskými frazémy. Čínské zvířecí komponenty přirovnání většinou stojí také na pravé straně komparátoru, jediná výjimka patří k typu VS k S:

視虱如輪 /shì shī rú lún/

pozorovat veš jako kolo

být velice soustředěný a dobře se vyznat

v něčem

U českých frazémů přirovnání bylo nalezeno celkem 711 (tj. 640 u modelu kolokace a 71 u modelu propozice) výskytů zvířecích komponentů substantivních, naproti tomu se vyskytuje pouze 17 (tj. 12 u modelu kolokace a 5 u modelu propozice) zvířecích komponentů adjektivních. Tato nevyváženost spočívá hlavně v tom, že jádrem komparata (v pravé straně) frazému musí být substantivum (zde zvířecí komponent), který spolu s komparátorem popisuje a vymezuje komparandum (v levé straně); dochází-li k mezirovinné transformaci, tj. frazém typu přirovnání přechází do typu kolokačního, zvířecí komponent substantivní se většinou adjektivizuje. Např.:

(mít) oči/zrak jako orl → mít orlí zrak

(V) S k S (typ přirovnání) → V-A-S (typ kolokace)

letět jako pták → ptačí let

V k S (typ přirovnání) → A-S (typ kolokace)

³⁴ Čermák: ČL str. 217

Podobně jako české frazémy přirovnání bylo nalezeno 82 výskytů zvířecích komponentů substantivních, kdežto adjektivní komponenty jsou pouze 3.

Nezvířecí komponenty

Nezvířecí komponenty tu představují hlavně verbum, adjektivum, substantivum a spojka. Verbum je nejdůležitější nezvířecí komponent v češtině. Spolu se zvířecími komponenty popisuje stavy, děje a procesy s citovým zabarvením.

Pro oba jazyky platí, že nezvířecí adjektivní komponenty označují vlastnosti, které bývají obsahovým jádrem frazémů. V takovém případě verbum bývá pouze slovem „být“, které vyjadřuje stav /např. V modelu V Ak S/. Jak bylo již zmíněno, slovesa, zejména sloveso 是 /shì/ (být), v čínských frazémech přirovnání většinou nebývají zahrnuty v slovníkových heslech nebo nebývají vyjádřeny, zde je výskytů slovesa velmi málo, místo toho zde často nacházíme substantivum a adjektivum. Dále nezvířecí substantivní komponenty často označují předměty, ke kterým jsou vlastnosti přisuzovány, připisovány. Je třeba dodat, vyhledáváme-li frazémy v korpusu (SYN2005), zjistíme, že výskyty obecných sloves jako „být“, „dělat“, „mít“ nebývají tak výrazné jak byly uváděny ve slovnících. Často se stává, že jádro určitého frazému/idiomu (zde komparátor + zvířecí komponent) má poměrně pevné postavení v korpusu, v levé straně od komparátoru se však často vyskytují různé sémanticky konkrétnější výrazy než obecná slovesa (viz i příloha). Mohli bychom konstatovat, že ve slovnících často uvádějí s ustáleným jádrem frazémů a idiomů pouze reprezentativní obecné výrazy (relátory) a realizace frazémů/idiomů se těsně souvisí s dynamikou slovní zásoby a hlavně s výběrem jednotlivců.

Když jde o sémantiku přirovnání, v zásadě významy idiomů nejsou zcela průhledné u typu explicitního přirovnání. Výjimka je u modelů k S-V-S a k S k S čínských frazémů, kde chybí levá strana komparátoru základní struktury explicitního

přirovnání.

6.3. Identifikace implicitního přirovnání:

Frazémy typu kolokačního či frazémy typu přirovnání?

Nyní necháme frazémy typu explicitního přirovnání stranou a vezmeme v úvahu to, co již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, že v čínštině nebývá důraz kladen na sysémantické výrazy a často dochází k vynechání sémanticky relativně fakultativnějších výrazů. Z tohoto hlediska bychom mohli uvažovat o aspoň dalších dvou možných skupinách čínských kolokačních frazémů, které by mohly být zahrnuty do daného typu přirovnání. Jsou to:

1. frazémy, které běžně v aktuálním kontextu koexistují s komparátory, ve slovnících však bývají uváděny pouze tzv. „pravé strany“ jako hesla, tj. komparátory bývají vyloučeny ze struktury slovníkových hesel.
2. frazémy, jejichž komparátory bývají formálně vynechány, sémanticky však jde zřejmě o přirovnání. Takovéto typy vyhledáváme ve slovníku ve výkladech jednotlivých hesel.

První skupinu zjistíme pomocí korpusu a celkem 153 (tj. 13.7 %) ze všech čínských kolokačních frazémů lze spojit s komparátorem. Uvádíme nejvýraznější frazémy podle jejich procentového pořadí:

A = počet výskytů daného frazému spojení s komparátorem

B = celkový počet výskytů daného frazému v korpusu

%	A	B	frézem	význam	struktura
100 %	3	3	狗顛屁股	pes třese zadkem	S-V-Ss
			gǒudiānpìgu	lísat se k někomu podlézavě, aby získal přízeň	
100 %	1	1	釜中魚	ryba v hrnci	S-post-S
			fǔzhōngyú	zoufalá situace; nemá co jíst	
100 %	1	1	喪家狗	pes ztratící domek	VS-S
			sàngjiāgǒu	člověk propadlý do zoufalství	
100 %	1	1	熱鍋上螞蟻	mravenec na horkém hrnci	A-S-post-Ss
			règuōshàngmǎyǐ	člověk v nebezpečné, těžké situaci, bez východiska, bezradný	
100 %	1	1	蟻集	mravence se shromažďují	S-V
			yǐjí	dav lidí	
71%	10	14	喪家之犬	pes, jenž ztratil domek	VS-pom-S
			sàngjiāzhīquǎn	člověk propadlý do zoufalství	
67%	4	6	烏眼雞	kohout s černýma očima	AS-S
			wūyǎnjī	žárlivý, nespokojený člověk; votráva	
67%	2	3	趕鴨子上架	hnát kachnu jít na plot	V-S-V-S
			gǎnyāzishàngjià	donutit někoho dělat to, co nedovede	
61%	19	31	泥牛入海	hlíněný vůl jde do moře	A-S-V-S
			níníuǐrùhǎi	odejít pryč navždy	
53%	20	38	驚弓之鳥	pták strašený lukem	VS-pom-S
			jīngōngzhīniǎo	velký strach z něčeho	
50%	3	6	餓虎撲食	hladový tygr se vrhne na žrádlo	A-S-V-S
			èhǔpūshí	projevit se dychtivě a nedočkavě	
41%	17	41	落湯雞	kohout zapadlý do polevky	VS-S
			luòtāngjī	promoklý člověk	
35%	11	31	萬馬奔騰	deset tisíc koní cvalají	NUM-S-V-V
			wànmǎbēnténg	Obrovský zvuk a síla /např. při tečení vody	
33%	2	6	老牛破車	starý býk, rozbitý vůz	A-S-A-S
			lǎoniúpòchē	pracovat pomalu, nepůsobivě	

27%	9	33	偷雞摸狗	krást kohouta, chytat psa	V-S-V-S
			tōujīmōgǒu	chovat se nepoctivě, plíživě; zlodějství	
25%	5	20	鴿子籠	holubí klec	A-s
			gē zǐlóng	úzká malá místnost	
25%	14	57	瘋狗	bláznivý pes	a-S
			fēnggǒu	blázen	
20%	3	15	小鳥依人	malý pták se opírá o člověka	A-S-V-S
			xiǎoniǎoyīrén	sympatická, milá žena/dítě	
19%	7	36	天馬行空	nebeský kůň létá po nebi	A-S-V-S
			tiānmǎhángkōng	geniální myšlenky volně běží bez omezení	
18%	7	38	小猴子	malá opice	A-Spom
			xiǎohóuzi	malý kluk	
18%	9	49	鶴立雞群	jeřáb stojí (mezi) skupinou kohoutů	S-V-A-S
			hèlìjīqún	vynikat nad ostatními po stránce talentů, vzhledů atd.	
17%	20	11	一窩蜂	jeden úl včel	NumS-S
		8	yīwōfēng	Rychle pohybující dav; chaos	
16%	24	15	千軍萬馬	tisíc vojáků, deset tisíc koní	Num-S-Num-S
		1	qiānjūnwànmǎ	velká vojenská síla	
15%	2	13	緣木求魚	lézt po stromě, hledat rybu	V-S-V-S
			yuánmùqiúyú	dělat něco nevhodným způsobem	
15%	3	20	落水狗	padlý /do vody/ pes	VS-S
			luòshuǐgǒu	promoklý člověk	

Podle tabulky je vidět, že pouze devět ze všech kolokačních frazémů má stoprocentní možnost spojení s komparátory. Vzhledem k poměrně malému výskytu těchto devíti frazémů v korpusu, nelze konstatovat, že tyto frazémy bývají vždy spojené s komparátory. Tato tabulka pouze ukazuje na různou míru schopnosti/možnosti spojení jednotlivých frazémů s komparátory. Nemohli bychom však jednoznačně určit, jaký strukturní model/typ má největší tendenci spojení s komparátorem, neboť podle tabulky se vyskytují téměř všechny modely frazémů. (zde je zdánlivě nejvýraznější typ VS-pom-S u modelu A-S). Celkem bychom mohli pouze potvrdit, že přirovnávací výraz/komparátor je pouze fakultativním prostředkem pro vyjádření přirovnání, a to zejména v čínštině.

2. Podle slovníkových výkladů (tj. přirovnávací výrazy se nachází ve výkladu) byla nalezena velmi výrazná skupina frazémů, jejichž komparátory zřejmě nebývají vyjádřeny ve strukturách frazémů. Bývají to většinou frazémy z čínského tradičního ČchengYu se stylisticky knižním rysem. Uvádíme nejvýraznější příklady:

作鳥獸散	dělat (jako) pták zvíře se rozcházejí odejít rychle	V-(S-S-V)
觀者蝟集	diváci (jako) ježčí bodlina se shromažďuje dav diváků	A-S-(S-V)
牝雞牡鳴	slepice (jako) kohout kokrhá žena, která je schopnější než muž	A-S-(S-V)
杯盤狼藉	sklenice talíře (jako) vlci (všecko) rozházeli. velký zmatek po slavnostní události	S-S-(S-V)
聲譽鵲起	dobrá pověst (jako) straka vzlétá náhle získá dobrou pověst a hodnocení	S-S-(S-V)
抱頭鼠竄	držet za hlavu, (jako) myš utíkat ef. vzít do zaječích	V-S-(S-V)

Všimněme si, že výše uvedené příklady patří převážně k základnímu typu S-(S-V), popř. V-(S-V). Frazémy této skupiny bychom mohli nazírat z dvojího hlediska. Z hlediska sémantického lze takový typ zařadit do typu implicitního přirovnání, tj. s nulovým komparátorem; z jiného hlediska výrazy S-V (zde zvířecí komponent + sloveso) lze chápat jako celek (jak formálně, tak sémanticky), který se již lexikalizoval, konkrétněji řečeno, již došlo k adverbizaci nebo adjektivizaci. V tomto smyslu se takové frazémy vymezují jako kolokační frazémy. Mohli bychom hypoteticky konstatovat, že tento spor těsně souvisí jednak s vágní hranicí mezi kompozitem a slovní spojení, jednak s polyfunkčností čínských slovních spojení. Přesněji řečeno, když většina čínských slovních spojení se lze bez formální obměny volněji (ovšem to záleží na jednotlivých případech) adverbizovat nebo adjektivizovat, komparátor pak hraje pouze sekundární nebo fakultativní roli. Je to další příčina, proč čínské frazémy s explicitním komparátorem co do počtu netvoří výrazný typ ve srovnání s českými.

Výše uvedené příklady patří k zřetelnějším skupinám frazémů kolísajících mezi typem přirovnání a typem kolokačním (podle vymezení české frazeologie), o jejich povaze přirovnání se můžeme s menší pochybností aspoň přesvědčit pomocí korpusu nebo slovníkových výkladů. Mohli bychom se pochopitelně domnívat, že existují další kolokační frazémy, které vyjadřují podobnostní vztahy, a to jak v češtině, tak v čínštině. Záleží to ovšem na tom, z kterého hlediska se vymezuje.

zvířecí komponenty frazémů typu přirovnání

pořadí	zvířecí kompon.	čínština										čínština							
		Substantiv				Adjektivum				celkem	%	zvířecí komponent	Substantiv		Adjektivum		celkem	%	
		kolo.	prop.	celkem	%	kolo.	prop.	celkem	%				počet	%	počet	%			
1	pes	39	6	45	5.4%	5	2	7	1.0%	52	7.1%	虎	tygr	13	15.3%	0	0.0%	13	15.3%
2	kočka	24	1	25	3.3%	0	0	0	0.0%	25	3.4%	雞	kohout	7	8.2%	1	1.2%	8	9.4%
3	prase	16	7	23	2.2%	0	0	0	0.0%	23	3.2%	魚	ryba	7	8.2%	0	0.0%	7	8.2%
4	koza	12	5	17	1.6%	0	1	1	0.1%	18	2.5%	龍	drak	6	7.1%	0	0.0%	6	7.1%
5	had	14	2	16	1.9%	1	0	1	0.1%	17	2.3%	貝	mušle	4	4.7%	0	0.0%	4	4.7%
6	kůň	14	2	16	1.9%	0	0	0	0.0%	16	2.2%	馬	kůň	4	4.7%	0	0.0%	4	4.7%
7	opice	15	0	15	2.1%	0	0	0	0.0%	15	2.1%	狼	vlk	4	4.7%	0	0.0%	4	4.7%
8	kocour	13	0	13	1.8%	0	0	0	0.0%	13	1.8%	狗	pes	4	4.7%	0	0.0%	4	4.7%
9	sysel	12	0	12	1.6%	0	0	0	0.0%	12	1.6%	豹	leopard	3	3.5%	0	0.0%	3	3.5%
10	vůl	8	4	12	1.1%	0	0	0	0.0%	12	1.6%	鼠	myš	3	3.5%	0	0.0%	3	3.5%
11	kráva	7	5	12	1.0%	0	0	0	0.0%	12	1.6%	蠅	moucha	3	3.5%	0	0.0%	3	3.5%
12	ovce	11	0	11	1.5%	0	0	0	0.0%	11	1.5%	牛	býk	2	2.4%	1	1.2%	3	3.5%
13	kapr	10	0	10	1.4%	0	0	0	0.0%	10	1.4%	貓	kočka	2	2.4%	0	0.0%	2	2.4%
14	lev	10	0	10	1.4%	0	0	0	0.0%	10	1.4%	鶴	jeřáb	2	2.4%	0	0.0%	2	2.4%
15	tele	8	1	9	1.1%	1	0	1	0.1%	10	1.4%	蟬	cvrček	2	2.4%	0	0.0%	2	2.4%
16	svině	8	2	10	1.1%	0	0	0	0.0%	10	1.4%	蟻	mravenec	2	2.4%	0	0.0%	2	2.4%
17	žába	9	0	9	1.2%	0	0	0	0.0%	9	1.2%	蜂	včela	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
18	ble-cha/ška	5	4	9	0.7%	0	0	0	0.0%	9	1.2%	鳳	fěng	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
19	kanec	8	0	8	1.1%	0	0	0	0.0%	8	1.1%	兔	zajíc	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
20	myš	8	0	8	1.1%	0	0	0	0.0%	8	1.1%	鳥	pták	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
21	ryba	7	0	7	1.0%	0	1	1	0.1%	8	1.1%	猴	opice	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
22	husa	7	1	8	1.0%	0	0	0	0.0%	8	1.1%	駒	kůň/kniž/	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
23	vrabec	6	1	7	0.8%	1	0	1	0.1%	8	1.1%	蛆	červ	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
24	bejk	6	2	8	0.8%	0	0	0	0.0%	8	1.1%	豺	liška	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
25	slon	5	2	7	0.7%	1	0	1	0.1%	8	1.1%	虱	veš	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
26	vosa	4	3	7	0.5%	0	1	1	0.1%	8	1.1%	獸	zvíře	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
27	kotě	7	0	7	1.0%	0	0	0	0.0%	7	1.0%	蠶	bourec	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
28	štěně	7	0	7	1.0%	0	0	0	0.0%	7	1.0%	羊	ovce	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
29	drak	6	1	7	0.8%	0	0	0	0.0%	7	1.0%	鷹	orel	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
30	čuně	6	0	6	0.8%	0	0	0	0.0%	6	0.8%	鶩	bažant	1	1.2%	0	0.0%	1	1.2%
31	kobyla	6	0	6	0.8%	0	0	0	0.0%	6	0.8%	鴻	velk. pták	0	0.0%	1	1.2%	1	1.2%
32	medvěd	6	0	6	0.8%	0	0	0	0.0%	6	0.8%			82	96.5%	3	3.5%	85	100.0%
33	vepř	6	0	6	0.8%	0	0	0	0.0%	6	0.8%								
34	veš	6	0	6	0.8%	0	0	0	0.0%	6	0.8%								
35	zvíře	6	0	6	0.8%	0	0	0	0.0%	6	0.8%								
36	králík	5	1	6	0.7%	0	0	0	0.0%	6	0.8%								
37	ježek	5	0	5	0.7%	0	0	0	0.0%	5	0.7%								
38	šváb	5	0	5	0.7%	0	0	0	0.0%	5	0.7%								
39	zajíc	5	0	5	0.7%	0	0	0	0.0%	5	0.7%								
40	beran	4	0	4	0.5%	1	0	1	0.1%	5	0.7%								
41	páv	4	1	5	0.5%	0	0	0	0.0%	5	0.7%								
42	sršeň/sršán	4	1	5	0.5%	0	0	0	0.0%	5	0.7%								
43	chrt	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
44	čokl	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
45	krtek	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
46	mezek	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
47	pták	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
48	srnka/srna	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
49	štěnice	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
50	úhoř	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
51	valach	4	0	4	0.5%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
52	beránek	3	0	3	0.4%	1	0	1	0.1%	4	0.5%								
53	holub	3	0	3	0.4%	1	0	1	0.1%	4	0.5%								
54	laň	3	1	4	0.4%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
55	moucha	3	1	4	0.4%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
56	mravenec	2	2	4	0.3%	0	0	0	0.0%	4	0.5%								
57	červ	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%								
58	dobytěk	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%								
59	gazela	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%								
60	hlemýžď	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%								
61	holoubek	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%								
62	hrdlička	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%								
63	hroch	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%								
64	kachna	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%								

65	krocán	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
66	kvočna	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
67	ohař	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
68	rys	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
69	slepice	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
70	šnek	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
71	soumar	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
72	vlk	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
73	zvěř	3	0	3	0.4%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
74	cvrček	2	1	3	0.3%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
75	kobylka	2	1	3	0.3%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
76	kohout	2	1	3	0.3%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
77	laňka	2	1	3	0.3%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
78	saň	2	1	3	0.3%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
79	herynek	1	2	3	0.1%	0	0	0	0.0%	3	0.4%
80	brok	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
81	býk	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
82	čáp	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
83	hovádko	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
84	hovado	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
85	hřibě	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
86	jehně	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
87	jelen	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
88	jezevec	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
89	kanárek	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
90	koroptev	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
91	koroptvička	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
92	křeček	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
93	krokodýl	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
94	kuře	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
95	liška	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
96	luňák	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
97	mraveneček	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
98	myška	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
99	orangutan	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
100	ostříž	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
101	pejsek	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
102	pijavice	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
103	prasátko	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
104	ptáček	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
105	rak	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
106	ropucha	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
107	rorejs	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
108	selátko	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
109	štika	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
110	straka	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
111	tetřev	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
112	tur	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
113	veverka	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
114	vlaštovka	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
115	želva	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
116	žížala	2	0	2	0.3%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
117	slaneček	1	1	2	0.1%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
118	kozel	1	1	2	0.1%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
119	motýl	1	1	2	0.1%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
120	včela	1	1	2	0.1%	0	0	0	0.0%	2	0.3%
121	bulík	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
122	(výř)/vejr	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
123	bagoun	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
124	bazilišek	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
125	buvol	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
126	Cerberus	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
127	chameleón	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
128	chroust	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
129	čubka	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
130	datel	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
131	dračice	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
132	dravec	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
133	dromedár	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
134	drozd	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
135	dudek	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
136	fena	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%

137	fénix	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
138	gorila	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
139	hádě	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
140	havran	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
141	holubice	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
142	hydra	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
143	hyena	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
144	ještěrka	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
145	jestřáb	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
146	káča	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
147	kamzík	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
148	káně	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
149	kavka	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
150	klisna	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
151	klíště	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
152	kolčava	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
153	komár	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
154	konipásek	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
155	kukačka	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
156	krysa	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
157	kůzle	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
158	labuť	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
159	lasička/lasice	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
160	lišák	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
161	machna	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
162	mník	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
163	motýlek	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
164	netopýr	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
165	ochechule	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
166	orel	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
167	ovečka	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
168	papoušek	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
169	pavián	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
170	pávice	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
171	pavouk	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
172	pštros	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
173	pudl	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
174	pulec	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
175	ratlík	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
176	roušňák	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
177	rybička	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
178	sfinga	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
179	skřivánek	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
180	slavík	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
181	slimák	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
182	sokol	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
183	špaček	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
184	srnec	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
185	štír	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
186	střízlík	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
187	sup	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
188	tasemnice	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
189	tchoř	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
190	třasořitka	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
191	treska	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
192	upír	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
193	vlček	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
194	vrána	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
195	žirafa	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
196	žluva	1	0	1	0.1%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
197	samec	0	1	1	0.0%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
198	sardinka	0	1	1	0.0%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
199	sova	0	1	1	0.0%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
200	včelka	0	1	1	0.0%	0	0	0	0.0%	1	0.1%
		640	71	711	87.9%	12	5	17	2.3%	728	100.0%

7. Závěr

V této diplomové práci jsme se zabývali animálními frazémy a idiomy typu kolokace a typu přirovnání, které jsou nejčetnějšími a zároveň nejproblematictějšími rovinami frazeologie a idiomatiky obou srovnávaných jazyků.

Ze čtyřdílných Slovníků české frazeologie a idiomatiky bylo nalezeno celkem 1043 českých frazémů a idiomů dané animální oblasti, včetně 384 (tj. 36.8%) z typu kolokace a 659 (tj. 63.2%) z typu přirovnání.

Téměř 2600 čínských frazémů a idiomů bylo nalezeno při prvotním vyhledávání ve dvou čínských webových slovnících. Po korpusovém vyčištění bylo zjištěno 1188 frazémů a idiomů, z toho 1117 (tj. 94%) typu kolokačního a 71 (tj. 6%) typu přirovnání (explicitního).

Při klasifikaci a popisu nalezeného materiálu jsme vycházeli z tradice české frazeologie a idiomatiky, zároveň jsme se snažili přihlížet ke specifitě čínštiny. Nejprve jsme upozornili na podstatné typologické rozdíly obou jazyků a vzhledem k těmto rozdílům jsme znovu ujasnili a upřesnili klasifikační pravidla k formální klasifikaci.

Porovnáním různých jevů ukazuje, že shody a rozdíly frazémů obou jazyků do značné míry souvisejí s jejich typologickými rozdíly, přesněji řečeno, s jejich gramatickými rozdíly, zejména tzv. mnohoznačností čínských slov z hlediska slovnědruhového a polyfunkčnosti spojení slov (zde frazémů) z hlediska syntakticky-funkčního.

Už při formální klasifikaci se tato projevuje jako nejproblematictější aspekt a do značné míry komplikuje naši srovnávací práci. Téměř všechny problematiky, se kterými jsme se konfrontovali při klasifikaci a popisu, se točí kolem této specifity

a ukázali jsme, jak se typologické rozdíly obou jazyků promítají v jevech formálních, sémantických a funkčních. Vzhledem k této polyfunkčnosti, oproti češtině, v čínštině :

1. frazémy modelu S-V nemusí hrát ve větě roli predikátu
2. se projevuje jistá vágnost pro určování variant a transformací čínských frazémů.
3. frazémy typu explicitního přirovnání v dané animální oblasti nejsou co do počtu tak výrazné jako v češtině. Komparátor, který je v češtině nezbytným výrazem pro vyjádření explicitního podobnostního vztahu (přirovnání), je fakultativním prostředkem právě díky polyfunkčnosti frazémů.

Dále jsme ukázali dvě skupiny čínských frazémů, které se kolísají mezi typem přirovnání a typem kolokace. Porovnáním frazémů typu přirovnání obou jazyků lze tvrdit, že se v obou jazycích přirovnání (konkrétní frazémy typu explicitního přirovnání s komparátorem) téměř neshodují, což je dáno odlišnými rysy obou jazyků a navíc odlišnými kritérii, podle kterých se přirovnání vymezuje a zkoumá.

Vzhledem k tomu, že cílem této diplomové práce je komplexní popis a srovnávání frazémů a idiomů v dané animální oblasti obou jazyků z celkového hlediska, nelze zde zacházet příliš do detailů. V této práci důraz byl kladen na to, co nebylo dostatečně ujasněno a jsme nemohli zmapovat veškerý možný terén. Přesto se domnívám(e), že frazémy a idiomy typu přirovnání, jako samostatnou disciplínu ve frazeologii, je třeba ještě podrobit budoucímu hlubšímu zkoumání, zejména pak nalézt další hlavní model jako funkce ve světle korpusu, tj. otázky, kterými se dřívější práce zabývat nemohly.

Příloha 1.:

České animální frazémy kolokační

frazémy	SYN 2005	poznámky	struktura
PrepS			
pod psa	112		prepS
(ani) za (zlaté) prase (ne- V)	6		(part) prep(a)-S-(neV)
Model V - S			
být opice n. bejt vopice	14/2	s "ale" přítom. čas "ta vopice jedna"	V - S
být/ bejt ještě bažant	3		V - S
dělat tchoře	0		V - S
dojit kozla	1		V - S
dostat plaváka	0		V - S
házet žabky	9		V - S
honit si ptáka	7		V - S
hrát štěky/ čokly/ psy	3	pouze "štěky"	V - S
hrát psa/ čokla	7	pod psa	V - S
krmit rybičky/ ryby	4	zlaté	V - S
lelky chytat	27		V - S
louskat šváby/ cvrčky	/1	cvrčky	V - S
mít roupy	13		V - S
mít vopici/opici	1/17	adj	V - S
mít žraloka	1		V - S
odřít kozla	0		V - S
pást hřibata/ hřibátka/ ovečky	1/1		V - S
pouštět draka	22	2 pustit	V - S
pouštět prasátka	2		V - S
strefit/ strelit kozla	1	střelit	V - S
svěsit ocas/vocas/ohon	7/0/3		V - S
tlouct špačky	21		V - S
utopit/ otrávit červa	0		V - S
vrtět ocasem/ vocasem	69	ocasem	V - S

vybírat si holuby	0		V - S
vzít/ brát draka	5	vzít	V - S
bejt (korunovanej/učiněnej) vůl	3	bejt	V-(A)-S
vidět/ mít (bílé/ bílý) myšky	2/2		V-(A)-S
být (mezi někým) černou/ prašivou ovcí	20	stal se nejčernější	V-(prepPron)-a-S
hrát si (s někým) na kočku a (na) myš	14	hra	V(preps)prepSkon(preps)
hnát (pro groš) blechu přes strniště	0		V-(prepS)-S-prepS
být/bejt (někde) velké/velký zvíře	13	A-S (75)	V-(Pron)-a-S
být/bejt (někde) pro srandu králíkům	40		V-(Pron)-prepS-S
mít (někde) svého koně (v něčem)	3		V-(Pron)-Pron-S-(prepPron)
mít (své) mouchy	3(25)		V-(pron)-S
počítat (své) ovečky	2		V-(pron)-S
vychytat (něčemu/v něčem) mouchy/ blechy	18/1		V-(Pron)-S
být/bejt (někde jen) malé/malý zvíře	1	A-S (35)	V-(Pron-part)-a-S
být/ bejt hned na koni	2		V-ADV-prepS
být vopilej na mol	0		V-A-prepS
být divný pavouk	14	takový,	V-a-S
být mořský vlk/ bejt mořskej vlk	11/2		V-a-S
být starý/ ostřílený kozák	4/2		V-a-S
být/ bejt slepičí prdelka	1	1 vypadat jako	V-A-s
být/ bejt/ stát se pokusným králíkem	5		V-a-S
dělat/ vyvádět/ provádět psí kusy	4/3/0		V-A-s
dostat husí kůži	4	A-S (83)nahnat (28) nahánět (3)	V-A-s
hledat ztracenou ovečku	1	1 přivedl	V-a-S
jíst koňská vejce	0		V-A-s
jít husím pochodem	13	A-S (46)	V-A-s
jít/ pohybovat hlemýždím tempem/ krokem	2/1	A-S (29), 2 jít /1 pohybovat	V-A-s
jít/ pohybovat se hlemýždím tempem	13		V-A-s
klanět se zlatému/ zlatému teleti	4		V-a-S
mít beránčí povahu	1	A-S	V-A-s
mít gypsovou/ skopovou hlavu	0		V-A-s
mít holubičí povahu/ náuru	2	mít (1)/ povahu (2)	V-A-s
mít jepičí život	16	1 mívat	V-A-s

mít ještěřčí jazyk	1	1 A-S	V-A-s
mít kočičí chůzi	1	1 A-S	V-A-s
mít kočičí krok	0		V-A-s
mít kočičí život	6	5 A-S	V-A-s
mít koňské/koňský zuby	0	pouze A-S (4)	V-A-s
mít koňskou náuru	3		V-A-s
mít koráلكové dveře/korálky	0		V-A-s
mít kuřecí prsa	0	pouze A-S (9)	V-A-s
mít lví srdce	0	2 A-S	V-A-s
mít orlí zrak	1		V-A-s
mít oslí uší	3	10 A-S	V-A-s
mít psí život	13	15 A-S	V-A-s
mít račí/ rybí/ žabí krev	0	3 "rybí krev"	V-A-s
mít rybí oči	2	8 A-S	V-A-s
mít slepičí/ telecí/ ptačí mozek	1	5 ptačí / 1 slepičí	V-A-s
mít smutnou vopici/ opici	0		V-a-S
mít svinskou/ psí náladu	0/1		V-A-s
mít telecí léta	0	1 A-S	V-A-s
mít telecí/ vepřověj/ skopovej hlas	0		V-A-s
mít veselou vopici/ opici	1	opici	V-a-S
mít vlčí mlhu/ mhu	7	13 mlhu	V-A-s
mít vosí pas/ pás	1	16 pás / 1 pas	V-A-s
mít zaječí srdce	0	1AS	V-A-s
pohybovat se/ postupovat hlemýždí rychlostí	0	1 klesat/ 1 sunou se/2 A-S	V-A-s
prolévat/ ronit krokodýlí slzy	6	6 ronit/13 A-S	V-A-s
vidět/ uvidět zlaté prasátko	9	1 lovit	V-a-S
zabít tučné tele	0	dostat/zmetat/ pozvat na	V-a-S
vést žabomyší válku/vojnu (o něco)	2	23 A-S/10 válku/14 vojna / 2 vést	V-A-s-(prepPron)
mít lví podíl na něčem	46	71 A-S	V-A-S-prepPron
zabít dvě mouchy jednou ranou	37	5 zabíjet/44 A-S	V-Num-S-Num-S
být/bejt sto let za vopicemi/opicemi	4	2 žít/9 opice	V-Num-S-prepS
být první vlaštkou něčeho	16	18 AS	V-Num-S-Pron
nebát se ani chčiplého psa	0	4 AS	V-part-A-S

nebýt už žádný zajíc	0	2 bez "už"	V-part-A-S
nebýt/nebejt ani ryba ani rak	2	5 AS	V-part-S-part-S
být/ bejt ve psí/ vepsí	7/11		V-prepA
být/ bejt z Hovězí lhoty	0		V-prepA-S
hádat se/ přít se o kozí chlup	0	1 A-S	V-prepA-S
odvážit se do lvího doupěte	0	1 vstoupit	V-prepA-S
stát za psí štek	3		V-prepA-S
vsadit na špatného koně	4		V-prepA-S
vymámit na jalové/jalový krávé tele	0	vymámil na jalové krávé jordánské KUKLe	V-prepA-S-S
být mezi někým (někde) bílá vrána	5	9 A-S	V-prepPron-(Pron)-a-S
strkat/strčit na někoho psí hlavu	0	27 A-S	V-prepPron-A-S
udělat si z někoho/něčeho dojnou krávu	5	17 A-S	V-prepPron-A-S
nehnout s někým ani párem koní/volů	0	8 koní/ 5 volů	V-prepPron-part-Num-S
žít s někým na (psí) knížku	7	1 život	V-prepPron-prep(A)-S
být/bejt s něčím na štíru	31	65 A-S	V-prepPron-prepS
být/bejt s někým na štíru	3		V-prepPron-prepS
být/bejt na někoho/něco pes	0		V-prepPron-S
být/bejt z něčeho jelen	27		V-prepPron-S
dělat/udělat z někoho vola	26	i negace	V-prepPron-S
dělat/udělat ze sebe vola	5		V-prepPron-S
pouštět/pustit na někoho psa	1		V-prepPron-S
být/ bejt na koni	44		VprepS
být/ bejt pod psa	10	100 "pod psa" s různými slovesy	VprepS
být/ bejt pro kočku	32		VprepS
chodit/ jít /spát se slepicemi	0	mluvit/vstávat/ zoba	VprepS
dostat se na koně	7	definitivně	VprepS
mít po ptákách/ ftákách	5	hodně je	VprepS
mít se/ žít pod psa	13	13/0 8 cítit	VprepS
píchnout do vos	1		VprepS
prásknout do koní	13		VprepS
vrátit se s vopicí	0	1 odešel	VprepS
vstávat se skřivánkem	2		VprepS
vyspat se z vopice/ opice	4		VprepS

zobat se slepicemi	1		VprepS
být/ bejt na draka	47		V-prepS
lézt/ vlézt do jámy lvové	0	16 s různými slovesy	V-prepS-A
upadnout do jámy lvové n. dostat se/ octnout se v jámě lvové	1	1 dostat / 2 vstoupit	V-prepS-A
mít na hlavě vrabčí hnízdo	3	jakoby / jiné: vlasy	V-prepS-A-S
žít ve věži ze slonové kosti/slonoviny	10	pouze z slonoviny	V-prepS-prepA-S
chodit/jít s bubnem/kanónem na vrabce/zajíce/ptáky	13		V-prepS-prepS
jít/chodit s motykou na zajíce/vrabce	0		V-prepS-prepS
dělat/udělat z komára velblouda	24	1 stvořit	V-prepS-S
mít na mozku švábu	5		V-prepS-S
mít pod čepicí vrabce	0		V-prepS-S
mít v domě tchoře	0		V-prepS-S
mít v prdeli vši	0		V-prepS-S
dělat někomu pokusného králíka	0		V-Pron-A-S
nahánět někomu husí kůži	28	344 A-S	V-Pron-A-S
nasadit někomu kukaččí vejce	1	14 A-S	V-Pron-A-S
posadit někomu červeného kohouta na střechu	0		V-Pron-A-S-prepS
neudělat něco ani za zlaté/zlatý tele	1		V-Pron-part-prepA-S
neudělat něco ani za zlatý prase	0	2 "ani za zlatý prase"	V-Pron-part-prepA-S
poslat někoho pro komářím sádlo	0	Snad nejdeš také pro komářím sádlo?	V-Pron-prepA-S
šlápnout někomu na kuří oko/ voko	19		V-Pron-prepA-S
brát si/ vzít si někoho/něco na mušku	56		V-Pron-prepS
hladit někoho po srsti	4		V-Pron-prepS
jít/ být/ bejt někomu proti srsti	ano	132 proti srsti	V-Pron-prepS
posadit někoho/ pomoci někomu na koně	ano		V-Pron-prepS
posuzovat někoho po peří	0	6 po peří	V-Pron-prepS
udělat něco pod psa	0	118 pod psa	V-Pron-prepS
dělat něco pro srandu králíkům	6		V-Pron-prepS-S
být takový/ být takovej „mouchy snězte si mě“	2	připadaly jako mouchy snězte si mě	V-Pron-Prop
dělat někomu vocáska	0		V-Pron-S
dělat někomu vola	8		V-Pron-S
dělat někomu vopičky	0		V-Pron-S
nasadit někomu veš	0		V-Pron-S

nechat to koňovi	8		V-Pron-S
vypichovat něčemu vši/ hnidy	0		V-Pron-S
posadit někomu nastřechu červeného kohouta	0		V-Pron-S-A-S
nasadit někomu škvora do ucha	0		V-Pron-S-prepS
mít mouchy (v hlavě)	2	redukční varia.	V-S-(prepS)
popadnout/chytnout/chytit býka/něco za rohy	13		V-S/Pron-prepS
čekat, že (mu) budou pečení holubi lítat do huby	0		V-S/Prop
bejt hlava skopová/ telecí	2/0		V-s-A
být liška podšitá/ liškou podšitý	1/8		V-S-a
udělat něco tak, aby se vlk nažral a koza zůstala celá	3		V-S-ADV/Prop
nasadit někomu psí hlavu	7	9 nasazovat	V-S-A-S
mít boty z toulavého telete/psa	3/0		V-s-prepA-S
mít jazyk z hadích ocásků	2		V-S-prepA-S
mít oko/voko/oči/voči z kašparovy krávy	0		V-S-prepA-S
mít toulavé boty n. (mít boty z toulavého telete/psa)	3	ani boty...	V-s-prepA-S
vymámit tele na jalové/jalový krávé	0	0	V-S-prepA-S
být/bejt štika/štikou v rybníce/rybníku	0		V-S-prepS
chytat ptáky na lep	1		V-S-prepS
chytit kozla za rohy	0		V-S-prepS
hřát hada na prsou	8	Hřál jsem si na prsou Falternfelse , toho hada	V-S-prepS
kupovat zajíce v pytli	19	29 koupit/prodávat	V-S-prepS
malovat straky na vrbě	3	1 žádné	V-S-prepS
mít náladu pod psa	15		V-S-prepS
mít ptáčka v kleci	1		V-S-prepS
mít šupiny/bělmo na očích	0		V-S-prepS
mít vlasy na ježka	1	13 vlasy na ježka	V-S-prepS
mít/cítit mravence v ruce/noze	1	v noze	V-S-prepS
nasadit štiku do rybníka	0	1 pustit	V-S-prepS
nosit sovy do Athén	1		V-S-prepS
poznat ptáka po peří	1		V-S-prepS
pustit psa/psy ze řetězu	4		V-S-prepS
sedlat koně od ocasu	0		V-S-prepS
sníst vola na posezení	0		V-S-prepS

stáhnout ocas mezi nohy	10		V-S-prepS
zapřahat koně za vůz	1		V-S-prepS
být/bejt vlk v rouše beránčím	4		V-S-prepS-A
být/ bejt kůň někoho	ano		V-S-Pron
být/bejt lev salónů	2	stát se	V-S-S
házet perly sviním	10	jak, přehodí, sype	V-S-S
hodit psovi kost	4	házet hodit	V-S-S
říkat psovi slečno	0		V-S-S
svěřit kočce pečení	0		V-S-S
udělat kozla zahradníkem	4		V-S-S
uřezávat psovi ocas po kouskách	0		V-S-S-prepS
učit kocoura myši chytat	0		V-S-S-V
mocet chytat myši	0		V-V-S

Model A - S

(ubohý) zemský červ	0	1 zemní 5 ubohý	a - S
(ubohý/bídný) lidský červ	2	10 bídný	a - S
bílá vrána	27		a - S
bludná/ ztracená ovce	10	ne bludná	a - S
černá zvěř	54		a - S
černá/ prašivá ovce	134	126/8 inverzní	a - S
černý pták	71		a - S
červený/ rudý/ ohnivý kohout	62	30/25/7	a - S
čistý/ pěkný/ povedený/ podařený ptáček/ pták	20	3/14/3/0 nečistý	a - S
cizí pták/ ptáček	2		a - S
cizokrajné zvíře	15		a - S
devítiocasá kočka	8		a - S
divá zvěř	56		a - S
divný brouk	3		a - S
divný pták/ ptáček	7		a - S
divný/ mrzutý/ starý pavouk	22/0/6	starý zlomyslný pavouk/ i inverzní	a - S
dobrá muška	18	i superativ	a - S
dojná kráva	48		a - S
domácí drak	2		a - S

domácí straka	0		a - S
dravá zvěř	40		a - S
egyptské kobylky n. kobylky egyptské	0		a - S
galský kohout	72		a - S
hezká žába	1		a - S
hladký úhoř	0		a - S
hloupá/ pitomá husa	58		a - S
hotelová krysa	0		a - S
kancelářská krysa/myš/myška	17		a - S
kolumbovo vejce	0		a - S
korunový vůl	0		a - S
lichvářské pijavice	0		a - S
lidský červíček	0		a - S
lidští mravenci	1		a - S
líná veš	0	7 s "jako"	a - S
malá ryba	127		a - S
malé zvíře	69		a - S
mladý/ zelený/ neostřílený zajíc	6	pouze mladý	a - S
mlsná koza	4	stará, chytrá	a - S
mlsný kocour	6		a - S
mořský vlk	48		a - S
nebeská koza	7		a - S
německá myš	4	1 s "jako"	a - S
noční motýl	61		a - S
noční pták	55		a - S
novinářská kachna	18		a - S
ocelový/ kovový pták	9		a - S
podezřelý ptáček/ pták	0		a - S
pokusný králík	41		a - S
přelétavý motýl	1		a - S
přelétavý ptáček/ pták	8		a - S
prohnaný/ vychytralý ptáček/ pták	2		a - S
první vlaštovka	114		a - S

ranní ptáče/ pták/ ptáček	72		a - S
stará liška	3		a - S
starostlivá kvočna	2		a - S
starý (dobrý) vůl	7		a - S
starý kocour	7		a - S
starý kozel	28		a - S
starý medvěd	20		a - S
starý osel	8		a - S
starý/ ostřílený kozák	5/10		a - S
tajemná/mlčenlivá sfinga	1/1		a - S
tažný/stěhovavý pták	68/32		a - S
trojský kůň	90		a - S
úřední šiml?	32		a - S
velké zvíře	253		a - S
vraný kůň	8	vranej	a - S
vyplašený zajíc	7		a - S
vzácný pták	29		a - S
zakopaný pes	50		a - S
zbloudilá ovce/ovečka	8/3		a - S
železná kráva	2		a - S
zlaté tele	39		a - S
zlatý pták	8		a - S
zlověstný sýček	1		a - S
boží hovádko n. učiněné (boží) hovádko	9/0		a - S n. a-(a)-S
beránčí povaha	3		A - s
bleší trh	103		A - s
býčí zápasy	47	56 (sg.)	A - s
čubčí/ psí syn	5		A - s
dračí setba	5		A - s
dračí símě/ sémě	2/1		A - s
hadí muž	14		A - s
hadí žena	9		A - s
hadí/ ještěřčí plemeno	2/0		A - s

havraní stříbro	1		A - s
hlemýždí tempo	23		A - s
holubičí povaha/ nátura	14/0		A - s
jepičí život	39		A - s
ještěřčí/ ještěří jazyk	1		A - s
kočičí chůze	2		A - s
kočičí hlavy	132	i sg.	A - s
kočičí stříbro	1		A - s
kočičí zlato	17		A - s
kohoutí zápasy	32		A - s
koňská dávka	18		A - s
koňská nátura/ pováha	7/0		A - s
koňská práce	1		A - s
koňské zuby	17	i sg.	A - s
krokodýlí pláč	0		A - s
kukaččí mládě/ dítě	27		A - s
kukaččí vejce	14		A - s
labutí šije/ krk	19/9		A - s
lví spár	3	i pl.	A - s
lví srdce	53		A - s
medvědí služba nebo služba medvědí	46/0		A - s
mravenčí hemžení	2		A - s
mravenčí práce	60		A - s
mravenčí trpělivost	3		A - s
myší díra	62		A - s
myší váha	0		A - s
oslí uši	30		A - s
prasečí/ vepřové hody	5/0		A - s
psí čas	2		A - s
psí dečky	21		A - s
psí dni	20		A - s
psí nálada	1		A - s
psí oči	35		A - s

psí život	28		A - s
psí/ prašivé počasí	30/0		A - s
psí/ psovská věrnost	2/0		A - s
psí/ psovská zima	7/0	7/0	A - s
pštrosí politika	6		A - s
ptačí/ slepičí rozum/rozoumek	2	slepičí rozoumky	A - s
rybí oči	40	pl. i sg.	A - s
skopová hlava	11		A - s
slepičí prdelka	4		A - s
sloní noha	14		A - s
sloní ruka	0		A - s
sloní tlapa	9		A - s
slonová kost	54		A - s
svinská/ sviňská práce	1/0		A - s
telecí hlava	19		A - s
telecí láska	1		A - s
vlčí jáma	15		A - s
vlčí zákon	1		A - s
volské oko	52		A - s
vosí pas	19	18 pas/1 pás	A - s
vrabčí hnízdo	33		A - s
žabí ústa	0		A - s
žabomyší vojna/ válka	6/16		A - s
žraločí zuby	0		A - s
zvířecí/zvířecký chtíč	3/0		A - s
(ani) za zlaté tele	1		(part) prepa-S
z žabí perspektivy	2		prepA-s

Model S - A			
--------------------	--	--	--

(sladká) labuť avonská	3		(a)-S-a
hlava skopová	5	pouze vokativ.	s-A
jáma lvová	33		s-A
služba medvědů	0	46 inverzní	s-A
žernov osličí	5		s-A

husa hloupá/pitomá	12/13	i s "jako"	S-a
káča pitomá	9		S-a
liška pálená/podšitá	2/10		S-a
beran beranská	0		S-A
osel oslovská	1		S-A
v rouchu/ rouše beránčím	15	11/4 inverzní	preps-A
koroptve/koroptvičky střílené motykou	4		S-A-S n. S-A
n. motykou střílené			
Model S - S			
červ závisti	1		S-s
lev salónů	32		S-S
medvěd bručoun	0		S-s
stádo oveček	6		s-S
štika soutěže	1		S-s
vlk v rouchu/rouše beránčím	0/11		S-prepS-A
dva kohouti na jednom smetišti	10		Num-S-prepNum-s
žába (sedící) na prameni	9	i s "jako"	S-(A)-prepS
dobrodinec chudých psů	0		s-A-S
krmení dravé zvěře	1		s-A-S
tanec kolem zlatého telete	1	bez "zlatého"	s-prepA-S
blecha v kožiše	0		S-prepS
holub na střeše	21	části predikátu	S-prepS
kocour v botách	5		S-prepS
štika v rybníce n. štika mezi kapry	5/0		S-prepS
strašák na vrabce	1		S-prepS
ťululum na ptáky	0	22 ťululum	s-prepS
veš v kožiše	0		S-prepS
vrabec v hrsti	30	části predikátu	S-prepS
žrádlo pro psa	4		s-prepS
Daniel v jámě lvové	2	jako v jámě	s-prepS-A
červ pochybnosti	7		S-s
vepřo knedlo zelo	10		S-S-S

České frazémy typu přirovnání

(L: levá strana komparátoru / P: pravá strana komparátoru)

frazémy	L	P	poznámky	struktura
V k V				
být (hubený)/vypadá jako když šváby louská/ jako by šváby/cvrčky louskali	N			V-(A) k Prop/S-V
vyvalovat oči jako když kocour sere do řezanky	1		tak musíš vyvalovat voči	V-S k Prop/S-V-prepS
mít hlas/ zpívat/ hrát jako když tahá kočku za ocas/ šlape kočce na ocas	1		1 bez jako	V-(S) k Prop/S-V-prepS
mít řeči/ být výmluvný, že by vymánil na jalové krávy tele/ z jalové krávy tele	2			V-S/V k Prop/(S)-V-prepA-S-S
mít vlasy/ hlavu jako když ho olízla kráva	1			V-S k Prop/Pron-V-S
rozprchovat se jako když do vrabců střelí	1			V k Prop/(S)-prepS-V
V k S				
být /cítit se někde jako ryba/kapr ve vodě	21	A	21 cítit se/31 ryba	V-Pron k S-prepS
sedět někde jako slepice na hřadě/bidýlku nebo sedět někde jako vlaštovky na drátě	1		1 (jako na hřadě)	V-Pron k S-prepS
koukat /stát někde jako bulík	N		0	V-Pron k S
motat se někde jako ovce	N	63	68 být/jít/následovat	V-Pron k S
stát někde /jít někam /čekat někde jako vůl	1	35	stát	V-Pron k S
přihnat se /přiběhnout /být někde jako na koni	2/N/3	29	být/sedět/přihnat se	V-Pron k prepS
být zticha jako prase v žitě	N	7	mít se/žít si	V-ADV k S-prepS
být hned (jako) na koni	1	29	být/sedět/přihnat se	V-ADV (k) prepS
dovádět/skotačit/skákat/hopsat/(být) bujný jako (mladá/divoké) hříbě	N	16	(jako hříbě) hnát se	V/(V)-A k (A)-S
zkusit/ zkoušet jako pes/ více než pes/ zvíře n. mít se (někde) jako/hůř než pes	2/1/N	283	být/vypadat/otřepat	V-(Pron) k/ADV k S
sedět (někde) jako slepice na vejcích	1	1		V-(Pron) k S-prepS
stát (někde) /koukat jako tele (Machovo)	1 (sedět)	21	zírat	V-(Pron) k S-(An)
proběhnout/ proklouznout (někudy) projít/ jít jako myška/ myš	A	43		V-(Pron) k S
vydržet/ snést (toho) jako kůň	N	59		V-(Pron) k S
stát (někde) jako (pitomá) ovce	N	63	sedět	V-(Pron) k (A)-S
vykroutit se /vyklouznout (z něčeho/odněkud/někomu) jako úhoř	N	7	proklouznout	V-(prepPron/Pron) k S
koukat (na někoho) jako lítá/dívá saň	N	3		V-(prepPron) k V-S
koukat (na něco) /čumět jako tele na nová vrata	2/3	9	čučet/dívat se	V-(prepPron) k S-prepA-S
vinout se (k něčemu) jako liána/ psí víno	N	/4	mít/vyhnat do výšky	V-(prepPron) k S/A-S
být/motat se/počínat si (v něčem) jako slon (v porcelánu)	A	15		V-(prepPron) k S-(prepS)
jít (za někým) jako ovce (za beranem)	N	63		V-(prepPron) k S-(prepS)
být (na někoho) jako pes	A	283		V-(prepPron) k S

být (na někoho) jako sršáň/sršeň	N	2		V-(prepPron) k S
rvát se/servat se (o něco) jako psi	4	43		V-(prepPron) k S
stáhnout se (do sebe) jako hlemýžď	N	9		V-(prepPron) k S
sedět/čekat (někde) jako brok	N	2	tvrdá	V-(ADV) k S
žít/ být (spolu) jako dva holoubci	N	N		V-(ADV) k Num-S
být (volný) /žít/ cítit se (volně/lehce) jako pták	N	84		V-(A)/V-(ADV) k S
sníst toho /jíst jako vrabec/vrabeček	A	12/2		V Pron/V k S
stočit se/ schoulit se/ do klubička/ jako ježek	N	5	svine se	V prepS k S
zkusit jako /víc než zvíře	A	89		V k/ADV k S
být jako pytel blech	2	2		V k S-S
jít/chodit jako stádí (dobytky)	N	N		V k S-S
jít/dupat/hnat se jako stádo (slonů/koní)	A	26(1)		V k S-S
stáhnout se /zalézt /stočit se jako šnek do ulity/do ulity jako šnek/jako hlemýžď	A	9/9		V k S-prepS/prepS-S
být jako ryba/kapr na suchu/bez vody	A	136/ 12		V k S-prepS
být jako veš v kožichu	N	20		V k S-prepS
být/ cítit se jako kapr na suchu	A	A		V k S-prepS
být/ cítit se jako kapr ve vodě	A	A		V k S-prepS
být/ mít se/ žít si jako husa na krmníku	N	16		V k S-prepS
jít/ chodit jako koza po ledě/ náladě	N	8	cítit se/pohybovat	V k S-prepS
koukat jako husa do lékárny	N	16		V k S-prepS
koukat/ do něčeho/ jako husa do flašky	A	16		V k S-prepS
koukat/ vykukovat jako myš z komisárku	N	23		V k S-prepS
koukat/vykukovat jako sysel z díry	N	4		V k S-prepS
mít se jako prase v žitě/ na krmníku	A	12/1		V k S-prepS
mluvit jako koza před smrtí	N	N		V k S-prepS
slétat se jako dravci na kořist	N	N		V k S-prepS
slízet se/ scházet se jako švábi na pivo	3	3		V k S-prepS
točit se jako holub na báni	1	1		V k S-prepS
vypravovat se jako vrabci z Čech	N	N		V k S-prepS
žít jako sysel v díře	N	N		V k S-prepS
dopadnout jako kočka na všechny čtyři	N	N	dopadly na všechny čtyři ,	V k S-prepPron-Num
koukat/ tvářit se jako prase po první ráně	N	N		V k S-prepNum-S
letět jako pták (ptačí let)	A	174		V k S/(A-s)
třást se jako ratlík/(malej) pes	A	8/17 4	klepat	V k S/(a-S)
být/koukat jako ťululum (na ptáky)	N	N		V k S-(prepS)
vzlétnout/ zrodit se jako fénix (z popela)	N	2	být znovuzrozen	V k S-(prepS)
jít jako beránek (za někým)	A	56		V k S-(prepPron)
být/ cítit se/ připadat si jako Daniel v jámě	N	N		V k S prepS-A
mluvit jako kniha (ale) v telecí kůži vázaná	N	N		V k S (part) prepA-S-Av
žít jako zvíře	N	177	trpět/výt	V k S
běhat/skákat jako srnec	A	6		V k S
běžet jako gazela	A	5	tvářit se	V k S
běžet/ běhat/ skákat jako laň/laňka	N	A	být hbitý	V k S
běžet/ běhat/ skákat jako srnka/srna	A	A		V k S
bít se/ bojovat/ bránit se jako lev	A	125		V k S

bručet jako medvěd	2	63		V k S
být /lézt jako želva	A	33		V k S
být jako blecha	A	10		V k S
být jako gorila	A	13	vypadat	V k S
být jako hovado	A	5	chovat se	V k S
být jako hydra	N	1	sedět	V k S
být jako jehně	A	11		V k S
být jako kobyla	A	12	být silná	V k S
být jako kolčava	A	15		V k S
být jako křeček	A	12		V k S
být jako machna	N	N		V k S
být jako rys	A	26		V k S
být jako štika	N	6	sklouznout	V k S
být jako štír	N	2	vystupovat	V k S
být jako třasořitka	N	13	vypadat/připadat	V k S
být jako upír	2	A	vysat/ připadat/vypadat	V k S
být jako vos	2	35	sesypat lepit, kroužit	V k S
být jako žába	2	67	různé adj.	V k S
být jako žluva	N	N		V k S
být/ řídit jako drak	3	40	neni radit	V k S
být/běhat jako křepelka	N	11	čilý	V k S
být/chovat se jako medvěd	N	78	řvát	V k S
být/vypadat jako střízlík	N	3		V k S
chcát jako koroptev	N	4		V k S
chodit/ našlapovat jako kočka	1	293		V k S
chodit/ tancovat jako medvěd	A	63		V k S
chodit/ vykračovat si/ nést se/ nosit se jako	A	4	nést se	V k S
chodit/ vykračovat si/ nést se/ nosit se/ nadýmat se jako páv	A	35		V k S
chodit/dupat/běžet/ jít jako slon	A	67		V k S
chovat se/ žít jako dobytek	A	41		V k S
dělat jako brok	N	27	být odražený	V k S
dělat/ dřít jako drak	N	40	vypadat	V k S
dělat/ dřít se jako kat/ drak	A	11		V k S
dělat/dřít jako soumar	A	9		V k S
dřít (se)/dělat/makat jako vůl n. dřít jako	3/1/N	35	dřít/dělat	V k S
dřít jako kůň/soumar	14	134		V k S
dřít/ dělat/ pracovat jako mezek	A	112		V k S
držet jako beran	N	32		V k S
dupat jako ježek	N	19		V k S
dupat jako králík	1	56		V k S
dupat jako kůň	2	134		V k S
funět jako hroch	1	13		V k S
funět jako ježek	A	25		V k S
funět jako kanec	N	4		V k S
funět jako prase/ vepř	A	81		V k S
funět jako vepř	N	15		V k S
funět/ zafunět jako mrož/ hroch	A	15		V k S
hemžit se jako mravenci	N	40		V k S

jednat/ chovat se jako krysa	N	26		V k S
jíst jako vlk	3	113		V k S
jít/chodit jako dobytek	N	43		V k S
kašlat/ chrchlat jako ovce	N	63		V k S
kolíbat se/ chodit jako kachna	A	32		V k S
kopat/ řvát se jako koně	A	66	kopat	V k S
koukat jako jezevec	1	20		V k S
koukat/ být jako bazilíšek	N	N		V k S
koukat/čumět jako vejř	1	1	koukat	V k S
krást/být jako straka	A	23		V k S
kroutit se jako červ	8	23		V k S
kroutit se jako úhoř/had	A	41/2 27		V k S
kroutit se/ vinout se jako had	A	172	14/3	V k S
kroutit se/ vykrucovat se jako had	A	172	14/0	V k S
kuňkat jako žába	N	67		V k S
lézt jako rak	1	37		V k S
lézt jako slimák	1	10		V k S
lézt jako šváb	A	20		V k S
lézt jako veš	N	20		V k S
lézt/táhnout se jako šnek	1	19	táhnout	V k S
mečet jako koza	3	41		V k S
mlaskat/ jíst jako čuně	A	20	1/2	V k S
mlaskat/ jíst/ žrát jako prase	A	81		V k S
mlčet jako kapr	N	13		V k S
množit se jako králíci	5	100		V k S
mýt se jako kočka	N	293		V k S
nadávat jako špaček	8	14		V k S
nadýmat se/nafukovat se jako žába/ropucha	N	67		V k S
nafukovat se/ nadýmat se jako holub	A	31		V k S
nafukovat se/ nadýmat se jako krocan	1	32		V k S
o/b/lizovat se jako kocour	N	20		V k S
oklepat se/ otřepat se/ otřást se jako pes	1/6/1	283		V k S
plavat jako ryba	15	256		V k S
poskakovat jako ptáček	N	43		V k S
poskakovat/skákat jako kůzle	A	13	2/2	V k S
potí se jako vůl	N	35		V k S
potit se jako kůň	3	134		V k S
příst jako kočka	5	293		V k S
proklouznout / někdy/ jako had	A	172		V k S
prskat jako kočka/kocour	2	293		V k S
prskat jako kocour	1	20		V k S
psát jako datel	N	4	chovat se	V k S
psát jako prase	N	81		V k S
řecht se jako kobyla	A	12		V k S
řecht se jako kůň/ kobyla	N	134		V k S
říčet jako kůň	N	134		V k S
rozplácnout se jako žába	2	67		V k S
řvát /zařvat jako lev	1N	125		V k S

řvát jako buvol	N	8		V k S
řvát jako kráva	A	35		V k S
řvát/ ječet/ vřeštět jako opice	1	79	vřeštět	V k S
řvát/ vřeštět/ křičet jako pavián	A	17	3/3/0	V k S
skákat jako blecha	N	18		V k S
skákat jako koza	N	41		V k S
skákat/ lézt jako kamzík	A	9		V k S
šklebit se/ zašklebit se jako opice	1	79		V k S
škrábat/ drápat jako kocour	N	20		V k S
škrábat/ drápat/ psát/ mazat jako kocour	N	20		V k S
skřehotat jako žába	N	67		V k S
smát se jako hrdlička	N	11		V k S
smrdět jako kanec	N	4		V k S
smrdět jako kozel	4	29		V k S
smrdět jako prase	N	81		V k S
smrdět jako tchoř	2	8		V k S
spát jako dudek/dub	17/1	31/2 0		V k S
spát jako sysel	N	6		V k S
spát jako zajíc	1	52		V k S
šplhat jako veverka	1	42		V k S
srát jako alík	N	N		V k S
štěbetat jako husy	N	10		V k S
štěkat jako čubka	N	2		V k S
svíjet se jako červ	4	63		V k S
svlékat se jako had	5	172		V k S
syčet jako had	3	172		V k S
točit se jako káča	4	23		V k S
točit se jako vlček	1	5		V k S
tokat jako tetřev	N	2		V k S
tvářit se/mlčet jako sfinga	2/1	12		V k S
usmívat se jako jehně	N	13		V k S
utíkat/ letět/ hnát se/ běžet/ jet jako drak	A	40		V k S
vrkat jako holoubek	1	3		V k S
vrkat jako holub/ holoubek	A	31		V k S
vykračovat si/ chodit jako čáp	N	7	kráčet	V k S
vypadat jako ochechule/vochechule	2	2		V k S
vyskočit jako jelen	A	20		V k S
vznášet se jako motýlek	N	4		V k S
zachovat se/chovat se/ jednat jako svině	A	14		V k S
zalézt jako sysel	N	6		V k S
zívat jako hroch/ krokodýl	N	13		V k S
zívat jako krokodýl	1	15		V k S
zívat jako lev	1	125		V k S
zkusit/ zkoušet jako kůň	N	134		V k S
zlobit se/ hudrovat jako krocán	1	32	zlobit se	V k S
zpívat jako kanárek	1	7		V k S
zpívat jako slavík	2	8		V k S
žít/být jako to (boží) hovádko	N	1		V k Pron-(A)-S

být jako z kozy duch	N	0		V k prepS-S
být jako z divokých vajec	1	2		V k prepA-S
být jako z hadích ocásků	N	0		V k prepA-S
být/ žít jako dvě hrdličky	1	1	být	V k Num-S
milovat se/ cukrovat /se/ jako dvě hrdličky	N	13	žít/chovat se	V k Num-S
být jako leklá ryba	N	4	vypadat	V k Av-S
být/ chodit jako spráskaný/ zbitý pes	A	23/4	vypadat/vletět/přitáhnout	V k Av-S
chodit jako ztracená ovce	N	0		V k Av-S
dýchat/ funět jako překrmená husa	N	0		V k Av-S
skrývat se/být jako štvaná zvěř	A	11	schovávat	V k Av-S
štěbetat jako podškubaná husa	N	0		V k Av-S
být jako rozzuřenej bejk	N	0		V k a-S
být jako tažný pták	A	5	i pl.	V k A-S
být/vypadat/chodit/sedět/stát/koukat jako zmoklá slepice	A	10	vypadat	V k A-S
chodit jako bludná ovce	N	0		V k A-S
chodit jako panskej pes	N	0		V k A-S
chovat se/řádit/hnát se jako divá zvěř/dravá zvěř/dravé zvíře	A	14/0/3		V k A-S
lesknout se jako psí/bejčí koule/ psí kulky	N	0		V k A-S
připadat si/být jako prašivý pes	N	2		V k A-S
řechtát se jako drožkářská kobyla	N	0		V k A-S
smrdět jako psí kšíry	1	1		V k A-S
vyvádět/vyletět jako vzteklej pes	N	4	řádit	V k A-S
být jako klisna/kobyla	1	1	jako klisna	V k A/S?
brečet jako (stará) kráva	N	47		V k (V)-S
kroutit se jako (přišlápnutá) žížala	2	8		V k (Av) S
vypadat/ být jako utopené kotě	N	0		V k (Av) S
bránit se/ škrábat jako (divoká) kočka	1	240	škrábat	V k (A)-S
být /koukat jako (mladá) vrána	1/1	11	vypadat	V k (A)-S
být jako prašivá/ černá ovce	N	5		V k (A)-S
být/stát/ležet jako (boží) hovádko	1	1	nocovat	V k (A)-S
prskat jako (divoká) kočka	3	240	vzteklá kočka	V k (A)-S
třást se jako (malej) pes	2	283		V k (A)-S
být/ koukat jako (čerstvě) vyoraná myš	N	2	zírat/civět	V k (A)-Av-S
být/ sedět (někde) jako mouchy vemte si mě	N			V (Pron) k S-Prop!
být (někde) jako štika v rybníce	N	N		V (Pron) k S-prepS
chcípnout/ pojít (někde) jako pes za plotem/u	1	283		V (Pron) k S-prepS
chodit/ přecházet (někde) jako lev v kleci	3	125	přecházet	V (Pron) k S-prepS
sedět (někde) jako kvočna na vejcích	1		kleslý a načepýřený	V (Pron) k S-prepS
sedět (někde) jako vlaštovky na drátě	1			V (Pron) k S-prepS
sedět (někde) jako žába na prameni	1	67		V (Pron) k S-prepS
obcházet (někde) jako lev (řvoucí)	1	125		V (Pron) k S-(A)
být jako klíště n. držet se někoho/ něčeho jako	A	74		V (Pron) k S
sedět (někde) jako na vejcích	1	1		V (Pron) k prepS
válet se/ležet (někde) jako (ta) svině/prase	A	14		V (Pron) k (Pron)-S
svinout se/ stočit se/ stulit se /do klubíčka/ jako	N/1/N	293		V (prepS) k S
vypadat/být (v tom) jako kocour v botách	A	20		V (prepPron) k S-prepS

cákat se/ šplouchat se/ cachtat se (v něčem) jako kachna	N	23	kolébat/kvákat	V (prepPron) k S
lísat se (k někomu) jako kočka	N	293		V (prepPron) k S
utíkat/pelášit/vyskočit/kličkovat (před někým) jako zajíc	A	52		V (prepPron) k S
být (jako) vlk v rouše beránčím	N		4 bez k.	V (k) S-prepS-A
(muset) platit jako vůl	N	35		(V) V k S
(být) jako pijavice	A	21	sajou krev jako pijavice	(V) k S
V-A k S				
(být) rozzuřený jako býk/bejk n. být jako rozzuřený býk/bejk	A	57		(V)-A k S n. V k A-S
(být) ošklivá/škaredá jako ropucha	N	11	vypadat	(V) A k S
(být) vysušený/vyschlý jako treska	N	2		(V) A k S
(být) chudý jako (kostelní) myš	12	12		(V)-A k (A)-S
(být) velký jako (holubí) vejce	4	5		(V)-A k (A)-S
(být) hubený jako drožkářská kobyly	N	0		(V)A k A-S
(bejt) tlustej jako bejk	A	14		(V)-A k S
(být) červený jako kohout	N	24		(V)-A k S
(být) chlupatý jako opice	N	79		(V)-A k S
(být) chytrý jako opice	N	79		(V)-A k S
(být) chytrý/mazaný/lstivý jako liška	4	43	mazaný	(V)-A k S
(být) dotěrný jako moucha	A	37		(V)-A k S
(být) falešný jako kočka	N	293		(V)-A k S
(být) hladový jako pes/čokl	1	283		(V)-A k S
(být) hloupej/blbej jako kopyto	N	4		(V)-A k S
(být) hloupý jako osel	A	28		(V)-A k S
(být) hravý jako kotě	N	29		(V)-A k S
(být) hubený/vyzáblý/vychrtlý jako pes	1	283	vychrtlý	(V)-A k S
(být) líný jako prase/svině/vepř	N	81		(V)-A k S
(být) líný jako valach	N	1	být svalnatá	(V)-A k S
(být) mlsný jako kocour/kočka	N	20		(V)-A k S
(být) mrštný jako had	N	172	mrštně	(V)-A k S
(být) mrštný jako kočka	2	293		(V)-A k S
(být) naložený jako soumar/mezek	N	0		(V)-A k S
(být) opilý/vožralej jako prase/čuně	A	81		(V)-A k S
(být) opilý/vožralej jako štěně	1	53		(V)-A k S
(být) opuštěný jako pes	2	283		(V)-A k S
(být) ošklivý/škaredý jako opice	N	79		(V)-A k S
(být) ospalý jako kotě/štěně	3	29		(V)-A k S
(být) ospalý jako štěně	N	53		(V)-A k S
(být) otrávený/votrávenej jako šváb	A	20		(V)-A k S
(být) přelétavý jako motýl	N	53		(V)-A k S
(být) pyšná jako pávice	N	4		(V)-A k S
(být) pyšný jako páv	3	35		(V)-A k S
(být) růžový jako prasátko/selátko	N	3		(V)-A k S
(být) silný jako tur	N	24		(V)-A k S
(být) slizký jako had	1	172		(V)-A k S
(být) šťastný jako blecha	3	10		(V)-A k S
(být) studený jako had	N	172		(V)-A k S

(být) tlustý jako valach	N	1	být svalnatá	(V)-A k S
(být) úlisný/lstivý jako had	2	172	lstivý	(V)-A k S
(být) utahaný jako kočka	1	293		(V)-A k S
(být) utahaný jako kotě/štěně	1	29		(V)-A k S
(být) utahaný jako pes/čokl	6	283		(V)-A k S
(být) utahaný jako štěně	N	53		(V)-A k S
(být) utahaný/uštváný jako kůň	N	134		(V)-A k S
(být) vzteklý jako pes	1	283		(V)-A k S
(být) zazobaný/zazobanej jako sysel	N	6		(V)-A k S
(být) zdravý jako ryba/rybička/rys	N	256		(V)-A k S
(být) zrádný/úskočný/lstivý jako had	A	172	lstivý	(V)-A k S
(být) zvědavý jako opice	1	79		(V)-A k S
(být) zvědavý jako straka	N	13		(V)-A k S
(být) zrzavý/rezavý jako liška n. (mít) vlasy/zrzavé/rezavé jako liška	3	43		(V)-A k S n. (V)-S/ A k S
(bejt) vožralej jako svině n. ožrat se/vožrat se/opít se jako svině	N	14		(V)-A k S n. V k S
(být) hladový jako pes n. mít hlad jako pes	1/1	283		(V)-A k S n. V-S k S
(být) drzý jako opice/stádo opic	4	79		(V)-A k S/S-S
(být) vyplašený (z něčeho/někoho)/vylekaný/bázlivý jako	A	52		(V)-A-(prepPron) k S
(být) hbitý/(být) rychlý/uhánět/letět jako jelen	A	20	1/1/0/1	(V)-A/ V k S
(být) líný/být rozvalený/ležet/válet se jako kráva	N	35		(V)-A/ V k S
(být) mazlivý /mazlit se jako kotě	N	29		(V)-A/ V k S
(být) poslušný/poslouchat (někoho) jako pejsek	N	27		(V)-A/ V-(Pron) k S
(být) starostlivý/starat se/pečovat o někoho jako kvočna (o kuřata)	A	17		(V)-A/ V-Pron k S-(prepS)
(být) ospalý/spát jako sysel	N	6		(V)-A/V k S
(být) někomu věrný jako pes	1	283		(V)-Pron-A k S
být (červený) /zčervenat /zrudnout jako rak	A	32	být rudá	V (A) k S
opít se/být opilý/chovat se jako (divoké) zvíře	A	247		V-(A) k (A)-S
být (studený) jako psí čumak/nos	N	N		V-(A) k A-S
být (bojovný) jako kohout	A	24		V-(A) k S
být (černý) jako havran	A	20		V-(A) k S
být (chlupatý/huňatý) jako medvěd	1	63		V-(A) k S
být (hbitý) jako ještěrka	A	23		V-(A) k S
být (hladký) jako had	N	172		V-(A) k S
být (hladký/kluzký) jako úhoř	A	38	i hbitý	V-(A) k S
být (hloupý) jako tele	N	36		V-(A) k S
být (hluchý) jako tetřev	N	1	velký	V-(A) k S
být (hubený) jako chroust	N	3		V-(A) k S
být (hubený) jako chrt	A	6		V-(A) k S
být (hubený) jako koza	N	30		V-(A) k S
být (hubený) jako luňák	N	1	lačný	V-(A) k S
být (hubený) jako žížala	N	8		V-(A) k S
být (kudrnatý) jako beránek	A	56		V-(A) k S
být (lakomý) jako chrt	N	6	hubený	V-(A) k S
být (líný) jako kapr	N	13		V-(A) k S

být (malý) jako cvrček	N	3		V-(A) k S
být (mírná) jako holubička/holubice	N	31		V-(A) k S
být (mírný/krotký/trpělivý) jako beránek	A	56	8/1/0	V-(A) k S
být (mírný/trpělivý) jako ovečka	A	20	mírný/hodný	V-(A) k S
být (mokrý/zpocený) jako myš	A	72	11/5	V-(A) k S
být (mrštný) jako úhoř/had	N	A		V-(A) k S
být (mrštný/hbitý) jako lasička/lasice	A	A	hbitý	V-(A) k S
být (pichlavý) jako ježek	A	19	pichlavě	V-(A) k S
být (rychlý) jako chrt	N	6		V-(A) k S
být (rychlý/hbitý) jako ohař	N	4		V-(A) k S
být (slabý/hubený) jako komár	A	5	zesláblý	V-(A) k S
být (slepý) jako kotě	2	29		V-(A) k S
být (špinavý) jako prase/kanec	N	81		V-(A) k S
být (tichý/zticha) jako myška/myš	A	A		V-(A) k S
být (tlustý) jako bagoun	N	N		V-(A) k S
být (tlustý) jako čuně	6	20		V-(A) k S
být (tlustý/vypasený) jako prase/vepř/čuně	2	81		V-(A) k S
být (tvrdohlavý/umíněný) jako beran	A	32		V-(A) k S
být (učenílivý) jako opice	N	79		V-(A) k S
být (umíněný/tvrdohlavý/paličatý) jako mezek	A	53	3/7/1	V-(A) k S
být (velký) jako slon	1	67		V-(A) k S
být (zlá)/chovat se/ ženská jako dračice	N	1		V-(A) k S
být (žlutý) jako kanárek	N	4		V-(A) k S
být (zmrzlý) jako drozd	N	1		V-(A) k S
být (žravý) jako kobyłka	N	49		V-(A) k S
být/ cítit se (slabý) jako moucha	A	37		V-(A) k S
být/lézt/šplhat/být mrštný jako opice	A	79	lézt/mrštný	V-(A) k S
být (zalezlý) jako jezevec (v díře)	A	15		V-(A) k S-(prepS)
být (červený/rudý) /zrudnout/zčervenat jako	A	29		V-(A)/ V k S
být (mokrý) /zmoknout jako káně	N	1		V-(A)/ V k S
být (špinavý)/vypadat jako čuně/čuník	N	20		V-(A)/V k S
být (někde) vázaný jako pes u boudy/na řetěze n. být někde jako uvázaný?	N	283		V-(Pron)-A k S-prepS
běhat /být (čilá) jako koroptev/koroptvička	N	3		V/ V-(A) k S
mlčet/být němý jako ryba/kapr	3N	256		V/ V-A k S
lézt/šínout se/být pomalý jako hlemýžď/šnek	A	A		V/V-A k S
být bílý/bledý jako slonová kost/ze slonové	N	67		V-A k A-S/ prepA-S
být rozzuřený jako bejk	N	14		V-a k S
být /vyplašený/ustrašený/bázlivý/ jako králík	A	56		V-A k S
být bystrý/rychlý jako sokol	N	6		V-A k S
být chytrý jako lišák	N	N		V-A k S
být čilá jako koroptvička	N	1	běhat	V-A k S
být čilý jako mník	N	N		V-A k S
být čilý/čerstvý/mrštný jako ryba	N	256	mrštně	V-A k S
být čilý/mrštný/čiperný jako veverka	A	36	mrštný	V-A k S
být drzý/ neodbytný/ protivný jako štěnice	N	15		V-A k S
být drzý/protivný jako veš	N	20		V-A k S
být hloupá jako husa	A	16		V-A k S
být hravý jako štěně	N	53		V-A k S

být kudrnatý jako ovce	N	63		V-A k S
být líný jako štěnice	N	15		V-A k S
být líný jako svině	N	14		V-A k S
být líný jako vepř	A	12		V-A k S
být líný jako veš/štěnice	3	20		V-A k S
být mlsný jako kočka	N	293		V-A k S
být mlsný jako kocour/kočka	A	20		V-A k S
být mlsný jako koza	N	30		V-A k S
být mrštný jako hádě	N	3		V-A k S
být naložený jako dromedár	N	2		V-A k S
být naložený jako mezek	N	53		V-A k S
být opilý jako čuně	A	20		V-A k S
být ožralý jako kanec	N	4		V-A k S
být pilný/pracovitý jako včela/včelička/včelka	A	A		V-A k S
být pitomý jako ovce	N	63		V-A k S
být plachá jako gazela	N	5		V-A k S
být plachá jako laň	N	10		V-A k S
být plachý jako srna	N	6		V-A k S
být rozčepýřený/rozcuhaný jako vrabec	N	12		V-A k S
být růžový jako selátko	N	1		V-A k S
být slepý jako krtek	4	32		V-A k S
být slepý jako netopýr	N	35		V-A k S
být špinavý jako kanec	N	4		V-A k S
být studený jako psí nos	N	N		V-A k S
být tlustý jako kanec	N	4		V-A k S
být tlustý jako svině	N	14		V-A k S
být tlustý jako vepř	1	A		V-A k S
být tvrdohlavý jako osel	A	28		V-A k S
být velký jako skřivánek	N	8		V-A k S
být zalezlý jako krtek	1	32		V-A k S
být červený jako prase n. být jako opářené	N	81		V-A k S n. V k A-S
být chytrý jako stádo opic	2	2		V-A k S-S
být drzý jako stádo opic	N	2		V-A k S-S
být smutný/brečet jako želva	A	33		V-A/ V k S
být vzteklý/prskat/zlobit se jako křeček	N	12		V-A/ V k S
být zpocený/potit se jako prase	N	81		V-A/ V k S
být zalezlý/sedět (doma) jako sysel (v díře)	N	6		V-A/ V-(ADV) k S-prepS
být líný/válet se (někde) jako kanec	N	4		V-A/ V-(Pron) k S
být silný/mít sílu jako kůň	N	134		V-A/ V-S k S
být tichý/ zticha jako myška/myš	A	72		V-A/ADV k S
být štíhlá/tenká/přestípnutá v pase jako vos a n. být v pase jako přeštípnutá	N	35		V-A/V -prepS k S n. V-prepS k A
být pilný/pracovitý n. dělat něco/pracovat (pilně) jako mravenec/mraveneček	A	A	malinký	V-A/V-Pron-(ADV) k S
být v něčem zahrabaný jako krtek	N	32		V-prepPron-A k S
být někde platný jako pes v kostele	N	283		V-Pron-A k S-prepS
mít sílu/být silný jako lev	N	125		V-S/ V-A k S
(být) utahaný jako čokl	1	2		(V)-A k S
V-S k S				

(mít) nohy/ruce jako pavouk	A	36		(V) S k S
(mít) oči jako pulec	N	2		(V) S k S
(být) hladový /mít hlad jako vlk	A	113	4/57	(V)-A/V-S k S
(mít) nožky jako laňka/srnka	N	A		(V)-S k S
(mít) oči jako jeřáb	N	3		(V)-S k S
(mít) oči jako jestřáb	A	12		(V)-S k S
(mít) oči/zrak jako orel	A	17		(V)-S k S
(mít) vlasy/hlavu jako ježek	N	19		(V)-S k S
(mít) hlásek jako konipásek/(panímámin) vlásek	2	A		(V)-S k S/(A)-S
(mít) ruce (vytahané) jako opice/orangutan	N	79		(V)-S-(A) k S
(mít) oči (červené) jako králík	A	56		(V)-S-A k S
být (na něco/někoho) /hlídat něco/někoho jako	A	23		V-(prepPron) k S
štěkat /být (na někoho) jako fena	N	6		V-(prepPron) k S
střežit/hlídat něco jako Ceerberus/Kerberos	N	N		V/ V-Pron k S
řvát/ mít hlas jako bejk	A	14		V/V-S k S
řvat/zarvat /(mít) hlas jako tur	A	24		V/V-S k S
jednat/zacházet s někým jako se psem n. jednat/zacházet s někým hůř než se psem	A	4		V-prepPron (ADV)k/ prepS
být/vyřítit se na někoho jako (lítá/divá) saň (ženská jako saň	N	13		V-prepPron k ((V) S ? k S
bít /mlátit kolem sebe /kopat jako (splašený)	A	9	vyrazit	V-prepPron k (A)-S
být na sebe jako (dva) psi	N	2		V-prepPron k (Num)-S
chodit kolem/okolo něčeho jako (kočka/pes) kolem/okolo horké kaše	A	63		V-prepPron k (S)-prepA-S
olízovat se/chodit kolem něčeho jako mlsný pes	N	2		V-prepPron k A-S
hnát se/rozehnat se za někým/vrhnout se na někoho jako vztekly pes	1	10	zavrčet	V-prepPron k A-S
přijít k něčemu jako slepé kuře k zrnu	N	N		V-prepPron k A-S-prepS
dívat se na někoho jako na cizokrajné zvíře	N	N		V-prepPron k prepA-S
mluvit /hučet do něčeho jako do jalový krávy	N	N		V-prepPron k prepA-S
vidět do někoho jako do hubený kozy	N	N		V-prepPron k prepA-S
být/utrhnout se/utrhnout se na někoho jako na teče z něj jako z vola	N	2		V-prepPron k prepS
běhat za někým jako piněl	A	1		V-prepPron k S
být/sesypat se/dorážet na někoho jako	A	22		V-prepPron k S
chodit za někým jako ocásek/vocásek	A	9		V-prepPron k S
chodit za někým jako pes	1	283		V-prepPron k S
chodit/běhat za někým jako pejsek/pes	A	A		V-prepPron k S
kličkovat před někým jako zajíc	2	52		V-prepPron k S
rýt se/ hrabat (se) v něčem jako krtek	2	32		V-prepPron k S
sesypat se/vrhnout se/dorážet/být na někoho		1		V-prepPron k S
vrhnout se /sesypat se /vrhat se na někoho/něco jako kobylinky	A	18	1/0/1	V-prepPron k S
vrhnout se na někoho jako chrti	N	3		V-prepPron k S
vrhnout se na někoho jako hyeny	A	5		V-prepPron k S
vrhnout se na někoho jako psi	N	100		V-prepPron k S
zahrabat se do něčeho jako sysel	N	6		V-prepPron k S
vrhnout se na někoho/něco jako supi (na	1	1		V-prepPron k S-(prepS)
chodit kolem něčeho jako pes kolem horké kaše	N	283		V-prepPron k S-prepA-S

čítat na něco/někoho jako kočka na myš	N	293		V-prepPron k S-prepS
hrát si/ pohrávat si s někým jako kočka s myší	1N	293		V-prepPron k S-prepS
koukat (se)/dívat se na někoho jako kočka na	N	293		V-prepPron k S-prepS
jít za něčím (tvrdohlavě) jako beran	A	32		V-prepPron-(ADV) k S
být na sebe /snášet se /mají se rádi jako kočka se psem/kočka a pes	/1	293	spolupracují	V-prepPron/V-A k S-prep-S/S-kon-S
být /hnát se do práce jako kat/drak	1	1		V-prepS k S
být do práce jako lev	N	125		V-prepS k S
jít po (něč) stopě n. jít za někým/něčím jako ohař n. sledovat někoho/něco jako ohař	A	5		V-prepS k S
být do práce jako lev - zařvat a lehnout si	N	125		V-prepS k S - V kon V
tahat se/rvát se o něco jako psi o kost	1	1	rvát	V-prepS k S-prepS
být do práce /dělat jako drak	A	40		V-prepS/V k S
honit/štvát někoho jako divou dravou zvěř		N		V-Pron k A-A-S
dělat/udělat něco jako dobrej vůl/(dobrej)		N		V-Pron k A-S
klanět se něčemu jako zlatému teleti		N		V-Pron k A-S
vyhýbat se někomu jako prašivé ovci		N		V-Pron k A-S
držet někoho jako kozu	N	N		V-Pron k S
honit někoho jako čokla	N	N		V-Pron k S
honit někoho jako psa	A	49		V-Pron k S
oškubat někoho jako kavku	N	N		V-Pron k S
přetrhnout /roztrhnout někoho jako hada/herynka/slanečka/žábu	A	12		V-Pron k S
roztrhnout někoho jako žábu	N	2		V-Pron k S
rozumět něčemu jako koze		N		V-Pron k S
utopit někoho jako kotě	N	29		V-Pron k S
utopit/uškrtit někoho jako štěně	A	53	2/1	V-Pron k S
vynadat/nadávat někomu jako psovi	A	12		V-Pron k S
zbít/sežezat někoho jako psa n. zabít/zastřelit někoho jako psa	A	49		V-Pron k S
zválet něco jako kanec	N	4		V-Pron k S
rozšlápnout /rozdrtit někoho jako červa	A	7		V-Pron k S
drží se ho jako veš (košile/kožichu)	1	20		V-Pron k S-(S)
být /házet sebou /mrskat se /sebou jako kapr (na suchu/na blátě)	A	13		V-Pron k S-prepS
vést někoho jako tele na porážku	N	N		V-Pron k S-prepS
vytopit někoho jako krtka/sysla z díry	1	1		V-Pron k S-prepS
vytopit někoho jako sysla z díry	N	N		V-Pron k S-prepS
držet něco jako prase kost	N	N		V-Pron k S-S
držet se někoho jako blecha košile	N	N		V-Pron k S-S
potřebovat něco jako prase/svině drbání	2	2		V-Pron k S-S
potřebovat něco jako svině drbání	N	14		V-Pron k S-S
přenášet /nosit /tahat něco/někoho jako kočka	N	293		V-Pron k S-S
rozumět něčemu jako koza petrželi	3	3		V-Pron k S-S
hnát /honit někoho jako nadmutou kozu	1	2		V-Pron k V-S
je to (dlouhé) jako tasemnice n. táhne se to jako tasemnice	N	1		V-Pron-(A) k S n. V-Pron k S
opakovat něco (po někom) jako papoušek	A	19		V-Pron-(prepPron) k S
vykouřit někoho (odněkud) jako vosy	N	22		V-Pron-(Pron) k S

je to (dlouhé) jako tasemnice n. táhne se to jako tasemnice	N	1		V-Pron-(A) k S n. V-Pron k S
opakovat něco (po někom) jako papoušek	A	19		V-Pron-(prepPron) k S
vykouřit někoho (odněkud) jako vosy	N	22		V-Pron-(Pron) k S
dělat něco /dělat se s něčím jako vůl	N	35		V-Pron/V-prepPron k S
mít někoho rád jako veš v kožiše	A	20		V-Pron-A k S-prepS
mít někoho rád jako valach hříbě	N	1		V-Pron-A k S-S
hodit/házet někomu něco jako psovi (kost)	1	1		V-Pron-S k S-(S)
mít hlavu/vlasy jako vrabčí hnízdo	A	8		V-S k A-S
mít oči jako z Kašparovy krávy	N	1		V-S k prepA-S
mít jazyk jako z hadích ocásků (spletený)	N	1		V-S k prepA-S-(A)
být vůl jako anděl	N	N		V-S k S
být/mít hlavu jako rorejs	N	1		V-S k S
být/mít vlasy/mít hlavu jako rousňák	N	N		V-S k S
dělat zásoby jako sysel	N	6		V-S k S
ježít/ zježít /naježít vousy jako kocour	N	20		V-S k S
kývat hlavou jako osel	N	28		V-S k S
mhouřit oči jako kocour	N	20		V-S k S
mít čich jako ohař	N	5		V-S k S
mít drápy jako kocour	N	20		V-S k S
mít hlavu jako pudl	2	4		V-S k S
mít hřívu jako lev n. (mít) vlasy jako hřívu	1	125		V-S k S
mít krk jako žirafa	N	1		V-S k S
mít nohy jako čáp	N	5		V-S k S
mít nohy/nohu jako slon	2	67		V-S k S
mít nohy/nožky jako srnka	A	7		V-S k S
mít nožky jako gazela	N	5	šťhlá	V-S k S
mít oči jako kočka	N	293		V-S k S
mít oči jako laň	N	10		V-S k S
mít oči/zrak jako luňák	N	1		V-S k S
mít ruce/tlapy/pracky jako medvěd	A	63		V-S k S
mít šíji/krk jako labuť	1	4		V-S k S
mít tváře jako sysel	1	6		V-S k S
mít zadek jako valach	N	1		V-S k S
mít žaludek jako kachna	N	23		V-S k S
mít žízeň jako pes	N	283		V-S k S
mít zrak/oči jako ostříž	N	23		V-S k S
nosit hlavu jako páv	N	35		V-S k S
otvírat hubu/ústa jako kapr	N	13	zavírat	V-S k S
stříhat ušima jako zajíc	1	52		V-S k S
svítit očima jako kočka	N	293		V-S k S
mít řečí jako opice chcanek	N	79		V-S k S-S
mít řečí jako vopice chcanek/chcaní	N	N		V-S k S-S
mlít hubou jako pes ocasem	N	283	1	V-S k S-S
mít ruce (vytahané) jako orangutan	N	7	vypadat	V-S-(A) k S
mít ruce/nohy (studené) jako žába	N	67		V-S-(A) k S
mít tvářičky (růžový) jako prasátko	N	3	vypadat	V-S-(A) k S
být/dělat něco (po někom) jako opice	N	79		V-S-(prepPron) k S
poulit /kulit oči (na něco/někoho) jako kapr	N	13		V-S-(prepPron) k S

mít sílu/být (silný) jako býk/bejk	11	57		V-S/V-(A) k S
mít hlad /být hladový jako lev	N	125		V-S/V-A k S
mít sílu /být silný jako medvěd	A	63		V-S/V-A k S
strkat hlavu do písku jako pštros	N	11	zachovávat/zabořit	V-S-prepPron k S

Přirovnání typu propozičního

(je tam) krve jako když píchne prase	S-V k V
jde mu to jako psovi pastva n.dělá (to) jako když se pes pase	S-V k V
je to jako když blecha zakašle/kašle	S-V k V
je to jako když píchne do vos	S-V k V
je to jako když píchne do vosího hnízda/vos	S-V k V
kouká jako by mu uletěly včely n. jako když mu uletěly včely	S-V k V
to je (jako) udělat kozla zahradníkem	S-V k V
to je jako když blecha štípne	S-V k V
to je jako když dá koze dobrýtro	S-V k V
to je jako když dá krávě jahodu/malinu	S-V k V
to je jako když dá slonovi jahodu/malinu	S-V k V
to je jako když dáš/dá volovi/slonovi/krávě jahodu/malinu/višni	S-V k V
to je jako když kopne kůň	S-V k V
to je jako nosit sovy do Athén	S-V k V
vyskočil jako když ho bodne/píchne sršeň	S-V k V
vyskočil jako když ho had uštkne/jako hadem uštknutý	S-V k V
vyskočil jako když ho vosa píchne/bodne n. jako když dostane ž	S-V k V
bolí/pálí to jako svině	S-V k S
bolí/pálí/štípe to jako bejk	S-V k S
bolí/pálí/štípe to jako prase/potvora/svině	S-V k S
je jich jako blech	S-V k S
je jich jako kobylek n. rozlézají se jako kobylky	S-V k S
je jich jako králíků	S-V k S
je to (těžké/velké) jako bejk	S-V k S
je to jako kozí bobky	S-V k S
je to jako pro voly/blbý	S-V k S
jsou (na sebe) jako (dva) kohouti (na jednom smetišti)	S-V k S
leskne se to jako kulky	S-V k S
měsíc svítí jako rybí oko	S-V k S
padají/umírají jako mouchy	S-V k S
písmena/písmenka (jsou) jako blechy/blešky	S-V k S
ta ženská je jako saň	S-V k S
to je jako (železná) kráva	S-V k S
to je peněz jako za kozu	S-V k S
zebe to jako prase	S-V k S
(bylo tam/to bylo) krve jako z vola/jako když zapíchne vola	(S)-V S k S
(je to) dávka jako pro koně	(S)-V S k S
(to je) děvče jako laň/laňka	(S)-V S k S
dočkej času jako husa klasu	(S)-V S k S
je s ním řeč jako s kozou na ledě	(S)-V S k S
je to (porce/dávka) jako pro vrabce	(S)-V S k S
je to ženská jako drak	(S)-V S k S

slétají/stahují se k tomu jako můry k světlu	(S)-V S k S
sluší mu to jako praseti foremetka/náprsenka	(S)-V S k S
sluší mu to/tomu to sluší jako psovi uši	(S)-V S k S
tíží ho to/tlačí ho to/leží to na něm jako můra (noční motýl)	(S)-V S k S
to je davka jako pro vola	(S)-V S k S
to je maso jako ze stoleté krávy	(S)-V S k S
(je tam) smrad jako když se kozy prskají	S-V-ADV k V
jsou tam (namačkaný) jako sardinky/slanečci/herynci	(S)-V-ADV k S
jsou (tam) (namačkaní) jako herynci	(S)-V-ADV k S
je tam zima jako v psí boudě	(S)-V-ADV k S
(je tam) lidí jako mravenců	(S)-V-ADV k S
je jich (tam) n. je tam lidí jako much	(S)-V-ADV k S
je tam (mráz jako) samec	(S)-V-ADV k S
je jich (tam) jako psů	(S)-V-ADV k S
(je to) kyselý/hořký jako prase	S-V-A k V
(je to) rovné/křivé jako když pes/kanec chčije	S-V-A k V
(je to) rovné/křivé jako když pes/kanec chčije	S-V-A k V
bud' zdrav jako páv	S-V-A k V
je bohatý jako koza rohatá	S-V-A k V
je hubený jako by cvrčky louskal	S-V-A k V
je to (velké) jako tele	S-V-A k V
je to rovné jako když kanec chčije	S-V-A k V
je to studené jako psí čumák	S-V-A k V
je to velké jako kráva/prase	S-V-A k V
je to velké/těžké jako prase	S-V-A k V
mají se rádi jako kočka s myší	S-V-A k V

Příloha 2.:

Výběr čínských frazémů

poznámky

- 1.frazém
- 2.výslovnost
- 3.struktura
- 4.doslovný překlad
- 5.přenesený význam
- 6.možnost spojit s komparátorem

frazém s jedním autosémantickým komponentem

馬上

mǎ shàng

Spost

na koni

1)ef.: být hned (jako) na koni

0.00%

牛後

niúhòu

S-post

za býkem

býčí řiť; lidé v nižší společenské postavení

0.00%

Model S-V

駟馬難追

sìmǎnánzhuī

A-S-ADV-V

vůz se čtyřmi koňmi těžce dohne

Být už rozhodnuté, nedát se už změnit

0.00%

牛刀小試

niúdāoxiǎoshì

A-S-ADV-V

nožem/nůž na vůl trošku zkusit

projevit talent na malé věci n. marnit talent v

0.00%

犬牙交錯

quǎnyájiāocuò

A-S-ADV-V

psí zuby se protínají

složitá situace

0.00%

金雞獨立

jīnjīdúlì

A-S-ADV-V

zlatý kohout stojí na jedné noze

pozice stojící na jedné noze při sportu nebo cvičení

0.00%

活龍活現

huólóng huóxiàn

A-S-ADV-V

živý drak se živě objevuje

líčit něco obrazně a živě

20.00%

鰲頭獨占

áotóudúzhān

A-S-ADV-V

želví hlavu jedinečně obsadit

umístit se jako první v soutěži 同

0.00%

驢唇不對馬嘴

lúchún bùduì mǎ zuǐ

A-S-ADV-V-A-S

oslí rty se neodpovídají koňské tlamě

Odpověď se neodpovídá otázce

19.40%

癩蝦蟆想吃天鵝肉

lǎixiāmá xiǎng chī tiān'é ròu

A-Ss-ADV-V-Aa-S

skvrnitá žába chce jíst labutí maso

ošklivý člověk touží po hezké ženě

0.00%

東風吹馬耳

dōng fēng chuī mǎ ěr

A-S-V-A-S

vítr z východu fouká na koňské uši

čas utíká rychle

0.00%

盲人騎瞎馬

máng rén qí xiā mǎ

A-S-V-A-S

slepý člověk jezdit na slepém koni

velmi nebezpečná situace

0.00%

泥牛入海

níniúrùhǎi

A-S-V-S

hlíněný vůl jde do moře

Odejít pryč navždy

0.00%

渾水摸魚

húnshuǐmōyú

A-S-V-S

(v) kalných vodách chytat ryby

získat výhodu při zmatku n. být ledabylý v práci

0.00%

牛角掛書

niújiǎoguàshū

A-S-V-S

(na) býčí roh pověsit knihy

studovat pilně a všude

0.00%

汗牛充棟

hànniúchōngdòng

A-S-V-S

nechat býka potit se prací plnit dům (knihami)

mít hodně knih

0.00%

老馬識途

lǎo mǎ shí tú

A-S-V-S

starý kůň pozná cestu

starý člověk má více zkušeností

0.00%

狗血噴頭

xiěxuèpēntóu

A-S-V-S

psí krev stříká na hlavu

nadávat někomu silně

0.00%

馬革裹屍

mǎgéguǒshī

A-S-V-S

koňskou kůží obalit mrtvolu

odvážně bojovat a zahynout na poli

61.30%

塞翁失馬

sàiwēngshīmǎ

A-S-V-S

pohraniční stařec ztratil koně
ztráta by mohla přinášet jiné štěstí
0.00%

螳臂擋車

tángbìdǎngchē

A-S-V-S

kudlančíma rukama zastavit vůz
Bez ohledu na své nedostatky bránit silnému
0.00%

天馬行空

tiānmǎhángkōng

A-S-V-S

nebeský kůň létá po nebi
geniální myšlenky volně běží bez omezení
0.00%

小鳥依人

xiǎoniǎoyīrén

A-S-V-S

malý pták se opírá o člověka
sympatická, milá žena/dítě
0.00%

餓虎撲食

èhǔpūshí

A-S-V-S

hladový tygr se vrhne na žrádlo
Projevit se dychtivě a nedočkavě
100.00%

盲人摸象

máng rénmōxiàng

A-S-V-S

slepý člověk hmatá po slonovi
poznat jen částečně a z toho chybně vyvodit celek
9.10%

兩虎相鬥

liǎnghǔxiāngdòu

Num-S-ADV-V

dva tygři vzájemně bojují
dvě silné skupiny bojovat proti sobě
0.00%

千里送鵝毛

rénmiànshòuxīn

Num-S-V-A-S

od tisíce kilometrů dalek posílat husí peří
dárek sice lehký, cit ale hluboký, význam velký
0.00%

五馬分屍

wǔmǎfēnshī

Num-S-V-S

pět koní roztrhne tělo/mrtvolu
Rozdělit celek na drobné části
0.00%

三紙無驢

sānzhǐwúlú

Num-S-V-S

na třech papírech nebyt osel
Psát hodně ale zbytečně, nedotýkat se jádra věci
14.10%

群龍無首

qúnlóngwúshǒu

NUM-S-V-S

skupina draků je bez hlavy
skupina lidí nemá vedení
0.00%

萬馬奔騰

wànmǎbēn téng

NUM-S-V-V

deset tisíc koní cvalají
Obrovský zvuk a síla /např. při tečení vody
37.50%

雞犬相聞

jīquǎnxiāngwén

S-S-ADV-V

kohout (a) pes se vzájemně slyší
přátelští sousedé se navzájem vnímají
0.00%

鴉雀無聲

yāquèwúshēng

S-S-ne-S

havran, vrabec, bez hluk
tichý, bezhlučný
0.00%

狼狽不堪
lángbèibùkān
S-S-ne-V
vlk, bei (legendární vlk) nedokážou vydržet
být v těžké situaci
14.10%

風馬牛不相及
fēngmǎniúbùxiāngjí
S-S-S-ne-ADV-V
vítr, kůň, býk se vzájemně nevztahuje
žádná souvislost mezi něčím
0.00%

葉公好龍
yègōnghàolóng
Ss-V-S
pan Ye (příjmení) má rád draka
ukazovat, že má něco rád, ve skutečnosti si není s tím
0.00%

犀牛望月
xīniúwàngyuè
Ss-V-S
nosorožec se dívá na měsíc
Vědět jen části něčeho
0.00%

庖丁解牛
páodīngjiěniú
Ss-V-S
kuchář rozdělí vola
Umět něco velice dobře a obratně
12.90%

莊周夢蝶
zhuāngzhōumèngdié
Ss-V-S
zdalo se Zhuangzhouovi (jméno) o motýlovi
Život proměňovat se často a nepředstavitelně
16.70%

鸚鵡學舌
yīng wǔxuéshé
Ss-V-S
papoušek se učí jazyk/řeč
umět jen opakovat řeč někoho jiného, avšak nechápat
smysl/pravdivost
0.00%

蚍蜉撼樹

fúhànshù

Ss-V-S

Pifu /druh mravence/ třáše strom

přecenit svou schopnost, neuvažovat o své síle

0.00%

狼狽爲奸

láng bèiwéijiān

S-S-V-S

vlk a bei dělají zlo

zlí lidé spolupracují

0.00%

虎踞

hǔjù

S-V

tygr leží

0.00%

蛤蟆蹲

hámádūn

S-V

žábí dřep

místo, kde se skrývá žába; mělka jamka

33.30%

虎視眈眈

hǔshìdāndān

S-V-ADVadv

tygří pohled krutě opírající

mít zlý úmysl

0.00%

虎落平川

hǔluòpíngchuān

S-V-aS

tygr padne na rovné ploše

Mocný člověk přijít o svou moc

0.00%

狗仗人勢

gǒuzhàng rénshì

S-V-A-S

pes se opírá o moc lidí

darebák se opírá o moc svého pána

35.50%

狐假虎威

hújiǎhǔwēi

S-V-A-S

liška si zapůjčil tygří důstojnost

slabý si využíval důstojnost silného

0.00%

鶴立雞群

hèlìjīqún

S-V-A-S

jeřáb stojí (mezi) skupinou kohoutů

vynikat nad ostatními po stránce talentů, vzhledů atd.

0.00%

狗吃屎

gǒuchīshǐ

S-V-S

pes žere výkal

Moment, když člověk upadne dopředu na zem

50.00%

驢打滾

lúdagǔn

S-V-S

osel se válí

druh čínského moučníku; lichva

0.00%

狗咬狗

gǒuyǎogǒu

S-V-S

pes kouše psa

Zlí lidé se hádají

0.00%

狗顛屁股

gǒudiānpìgu

S-V-Ss

pes třese zadkem

lísat se k někomu podlézavě, aby získal přízeň

0.00%

雞飛蛋打

jīfēidǎdǎ

S-V-S-V

slepice odletí, vejce se rozbije

snažit se marně, nic nezískat, navíc ztratit i získané

0.00%

人仰馬翻
rényǎngmǎfān
S-V-S-V
člověk upadne, kůň odvrací
Být úplně poraženo
0.00%

人歡馬叫
rénhuānmǎjiào
S-V-S-V
člověk se rahuje, kůň ržou
Představovat radostný život /na venkově/
0.00%

月落烏啼
yuèluòwūtí
S-V-S-V
měsíc padá, havran brečí
Blížet se rozednění, nebyt ještě jasno
0.00%

花香鳥語
huāxiāngniǎoyǔ
S-V-S-V
květina voní, pták mluví
Krásná jarní příroda
0.00%

雁杳魚沉
yànyǎoyúchén
S-V-S-V
divoká husa se vzdáluje, ryba potopí
odejít pryč bez rozloučení nebo stopy
0.00%

龍蟠虎踞
lóngpánhǔjù
S-V-S-V
drak se vine, tygr leží
strategicky(vojensky) důležité území
0.00%

雞飛狗跳
jīfēigǒutiào
S-V-S-V
slepice letí, pes skáče
vyvolat zmatek
18.40%

雞鳴狗盜

jīmínggǒudào

S-V-S-V

kohout kokrhat, pes ukrást

Mít talent na malé věci

0.00%

鶯歌燕舞

yīnggēyànwǔ

S-V-S-V

slavík zpívá, vlaštovka tancuje

jarní příroda

0.00%

鬼哭狼嚎

guǐkūlángháo

S-V-S-V

vlk vyje, ďábel brečí

hrozný pláč

0.00%

狗急跳牆

gǒujítàojiāng

S-V-V-S

Když pes spěchá, přeskočí i zeď

ze zoufalství riskovat bezohledně

8.30%

Model V-S

焉用牛刀

yānyòngniúdāo

ADV-V-A-S

je-li třeba používat nůž na vola?

Být poníženy zneužitím svého talentu

0.00%

獨占鰲頭

dúzhānátóu

ADV-V-A-S

jedině obsadit želví hlavu

umístit se jako první v soutěži

0.00%

雞蛋裡挑骨頭

jīdànliǐtiāogǔtōu

A-S-post-V-Spom

uvnitř vejce hledat kosti

být přísný, na všem něco vidí
9.10%

混水摸魚
hùnshuǐmōyú
A-S-V-S
(v) kalných vodách chytat ryby
získat výhodu při zmatku n. být ledabylý v práci
0.00%

爲叢驅雀
wèicóngqūquè
PrepS-V-S
honit vrabce do lesa
0.00%

爲虎作倀
wèihǔzuòchāng
PrepS-V-S
(mrtvá duše) tygrovi dělat otroka
pomáhat zlým
0.00%

爲淵馘魚
wéiyuānqūyú
PrepS-V-S
honit rybu do jezera
vycházet s kamarády po zlém a tím je vyhnal k
0.00%

順手牽羊
shùn shǒuqiānyáng
PrepS-V-S
po ruce - vést ovce
krást něco jen tak mimochodem
0.00%

與虎謀皮
yǔhǔmóupí
PrepS-V-S
s tygrem diskutovat o získání jeho kůže
dělat nesmysl
0.00%

按圖索驥
àn tú suǒ jì
PrepS-V-S
hledat dobrého koně podle kresby
dělat podle staré normy, neumět se přizpůsobit situaci

0.00%

中原逐鹿

zhōngyuánzhúlù

S-V-S 地名

Zhongjuan/střední část Číny podél Žluté řeky/ hnát

Válčit o moc ve vnitrozemí

0.00%

打馬虎眼

dǎmǎ huyǎn

V-Aa-S

bít koňskotygří oči

dělat, jakoby neviděl chyby

0.40%

打死老虎

dǎ sǐlǎo hǔ

V-A-pomS

bít mrtvého tygra

Zaútočit člověka zbaveného moci

0.00%

露出馬腳

lùchūmǎjiǎo

V-Adv-A-S

ukázat koňské nohy

prozradit tajemství z neopatrnosti

0.00%

拿下馬

náxià mǎ

V-Adv-S

stáhnout se koně

svrhnout něco z dosavadního postavení; vykonat něco

0.00%

氣死牛

qìsǐniú

V-Adv-S

rozzlobit vola až k smrti

mít velikánskou sílu

0.00%

吹牛皮

chuī niú pí

V-A-S

nafoukat volskou kůži
přehánět, chlubit se přehaně
2.20%

敲木魚
qiāomùyú
V-A-S
klepat na dřevěnou rybu
neústale někomu něco připomínat
5.30%

吃鴨蛋
chīyādàn
V-A-S
jíst kachnívejce
dostat kouli ve zkoušce
0.00%

放狗屁
liǎnghǔxiāngzhēng
V-A-S
pouštět psí prd
kecat bez důkazu
0.00%

耍死狗
shuǎsǐgǒu
V-A-S
hrát mrtvého psa
tvářit se jako neviňátko, aby se zbavil
0.00%

執牛耳
zhíniúěr
V-A-S
držet býčí uši
být vedoucím
0.00%

跑野馬
pǎoyě mǎ
V-A-S
běhat divoký kůň
myslet volně, svobodně
0.00%

塞狗洞
sāigǒudòng

V-A-S

vstrčit do psího boudy
utrácet peníze nevhodně
3.30%

攬狗屎

lǎngǒushǐ

V-A-S

přijmout psí hovno
působit si špatnou pověst
0.00%

鑽狗洞

zuāngǒudòng

V-A-S

vlézt do psího boudy
lízat někomu podpatky
0.00%

拍馬屁

pāimǎpì

V-A-S

klepat na koňský zadek
lichotit se k někomu
0.00%

占鰲頭

zhānǎotóu

V-A-S

obsadit želví hlavu
umístit se jako první v soutěži[同]
0.00%

把/犯牛勁

bǎniújìn

V-A-S

držet býčí sílu
projevit svou paličatost
0.00%

試牛刀

shìniúdāo

V-A-S

zkusit nožem/nůž na vůl
projevit talent na malé věci n. marnit talent v
0.00%

捅馬蜂窩

tǒngmǎfēngwō
V-AS-S
šourat do vosího hnízda
vyvolat nebezpečí
0.00%

鑽牛角尖
zuānniújiǎojiān
V-AS-S
vlézt na špičku byčího rohu
nemít východisko; být tvrdohlavý
0.00%

放禿尾巴鷹
fàngtūwěi bayīng
V-Ass-S
pouštět orla bez ocasu
ztratit svůj poslední majetek
0.00%

探馬
tàn mǎ
V-S
vyšetřující kůň
vyšetřovatel
27.30%

裝熊
zhuāngxióng
V-S
dělat medvěda
tvářit se, jako by byl hloupý a neschopný
0.00%

吹牛
chuī niú
V-S
nafoukat vola
přehánět, chlubit se přehnaně
0.00%

摸魚
mó yú
V-S
(v) kalných vodách chytat ryby
získat výhodu při zmatku n. být ledabylý v práci 同
0.00%

畫虎不成反類犬

huàhǔbù chéngfǎnlèiqiǎn

V-S-ADV,ADV-V-S

kreslit tygra neúspěšně, (který) se naopak podobat
představit si něco příliš neprakticky, proto nelze to
0.00%

畫虎不成反類狗

huàhǔbù chéngfǎnlèigǒu

V-S-ADV,ADV-V-S

kreslit tygra neúspěšně, (který) se naopak podobat
představit si něco příliš neprakticky, proto nelze to
0.00%

騎虎難下

qíhǔnánxià

V-S-ADV-V

jezdit na tygrovi, těžko sesednout
být nucený pokračovat ve věci za nepříznivé situace
0.00%

殺雞焉用牛刀

shājīyānyòngniúdāo

V-S-ADV-V-A-S

k zabití kohouta není třeba používat nůž na vola
Být poníženy zneužitím svého talentu
0.00%

頂牛兒

dǐngniúér

V-Spom

trkat se býci?
mít spor, hádat se neústupně
0.00%

裝兔子

zhuāngtù zi

V-Spom

dělat zajíce
být opatrný až bojácny
0.00%

藏貓兒

cángmāoer

V-Spom

skrývat kočku
hrát na schovávanou
0.00%

炒魷魚
chǎo yóu yú
V-Ss
smážít kalmara
dat (někomu) padáka
0.00%

當烏龜
dāngwū guī
V-Ss
být želva
být paroháč
0.00%

躲貓貓
duǒmāomāo
V-SS
schovávat se (před) kočkou
hra na schovávanou
3.40%

打馬虎
dámǎ hu
V-S-S
bít koně tygra
dělat něco nedbale a nevázně
0.00%

談虎色變
tánhǔsèbiàn
V-S-S-V
mluvít o tygrovi, tváře se změnit
být nervózní, když řeč jde o nějakou strašnou věc
0.00%

掉頭鼠竄
diào tóushǔcuàn
V-S-S-V如
držet za hlavu, (jako) myš utíkat
ef. vzít do zaječích
0.00%

抱頭鼠竄
bào tóu shǔ cuàn
V-S-S-V如
držet za hlavu, (jako) myš utíkat
ef. vzít do zaječích

0.00%

投鼠忌器

tóushǔjìqì

V-S-V-S

hodit něco na myš, obávat se o nádobí

být v rozpacích

0.00%

臥虎藏龍

wò hǔ cáng lóng

V-S-V-S

ležící tygr, schovávající se drak

schovávat svůj talent před veřejností

0.00%

望子成龍

wàngzǐchénglóng

V-S-V-S

přát, aby syn se stal drakem

doufat, aby syn měl skvělou budoucnost

0.00%

殺雞取卵

shājīqǔluǎn

V-S-V-S

zabít slepici, vzít vejce

pro malý zisk kazit velký zisk

0.00%

亡羊補牢

wángyángbǔláo

V-S-V-S

ztratit ovce, opravit plot

snažit se napravit chybu, aby nebyla další škoda

0.00%

打草驚蛇

dǎcǎojīngshé

V-S-V-S

mlátit trávu, strašit hada

neopatrným činem prozradit plán

0.00%

守株待兔

shǒuzhūdàitù

V-S-V-S

shǒuzhūdàitù

držet se starých zkušeností, neumět se přizpůsobit
0.00%

放虎歸山

fānghǔguīshān

V-S-V-S

pustit tygra, vrátit se do hor
umožňovat zlým lidem svobodu

0.00%

鬥雞走狗

dòu jīzǒu gǒu

V-S-V-S

bojovat kohouty, nechat pes běhat
stará čínská sportovní hra

66.70%

偷雞盜狗

tōujīdàogǒu

V-S-V-S

krást kohouta, loupit psa
chovat se nepoctivě, plíživě; zlodějství

15.40%

愛屋及烏

ài wū jí wū

V-S-V-S

milovat dům i havrana na domě
mít někoho rád i ty, kteří se ho týkají

0.00%

養虎遺患

yǎnghǔyíhuàn

V-S-V-S

chovat tygra, nechat nebezpečí
nechat a chránit zlé lidi u sebe

0.00%

畫龍點睛

huàlóngdiǎn jīng

V-S-V-S

kreslit draka, tečkovat oči/bulvy
udělat hezkou tečku, zdůraznit hlavní body

0.00%

引狼入室

yǐnlángùshì

V-S-V-S

přivádět vlka vstoupit do pokoje
přivést nepřátele/zlo do rodiny/své země
0.00%

緣木求魚
yuánmùqiúyú
V-S-V-S
lézt po stromě, hledat rybu
dělat něco nevhodným způsobem
0.00%

偷雞摸狗
tōujīmōgǒu
V-S-V-S
krást kohouta, chytat psa
chovat se nepoctivě, plíživě; zlodějství
0.00%

趕鴨子上架
gǎnyā zishàngjià
V-S-V-S
hnát kachnu jít na plot
donutit někoho dělat to, co nedovede
0.00%

坐山觀虎鬥
zuòshānguānhǔdòu
V-S-V-S-V
sedět na horách, sledovat tygry bojovat
Čekat, až budou obě strany vyčerpany a pak snadno
vyhrát nad nimi
0.00%

魚肉鄉民
yúròuxiāngmín
Vv-A-S
"ryba maso" místní obyvatele
vykořistit místní obyvatele
7.70%

打落水狗
bǐ yùniǎo
V-VS-S
bít padlého /do vody/ psa
ef. nasypat někomu sůl do rány
0.00%

Model A-S

死老虎

sǐlǎo hǔ

A-A-S

mrtvý tygr

člověk, který ztratil moc a postavení

0.00%

老黃牛

lǎohuángniú

A-A-S

starý žlutý býk

pracovitý a houževnatý člověk

0.00%

鐵公雞

tiěgōng jī

A-A-S

železný kohout

Velmi lakomý, šetrný člověk

0.00%

小爬蟲

xiǎopá chóng

A-A-S

malý plaz

šásek, který pomáhá zlému dělat zlo

0.00%

龍馬精神

lóngmǎjīng shén

A-A-S-S

dračí (a) koňský duch

/ve stáří/ plná energie

16.90%

老狐狸

lǎohú li

a-S

stará liška

stará liška, lstivý, zákeřný člověk

0.00%

金雞

jīnjī

a-S

zlatý kohout

0.00%

天馬

tiānmǎ

a-S

nebeský kůň

vzácný dobrý kůň

0.00%

瘋狗

fēngǒu

a-S

bláznivý pes

blázen

0.00%

中山狼

Zhōng shānláng

a-S

Zhongshan vlk/ název hory

nevděčný člověk

0.00%

沒腳蟹

méijiǎoxiè

a-S

rak bez nohy

člověk bezradný, bez podpory

0.00%

狐狸尾巴

hú liwěi ba

A-s

liščí ocas

zločin, intrika

0.00%

狐狸精

hú li jīng

A-s

liščí duch

žena svádící muže; mazaný, zákeřný člověk

0.00%

病貓

bìngmāo

a-S

nemocná kočka

být nemocný, nemotorný

15.90%

紙老虎

zhǐlǎo hǔ

a-S

papírový tygr

člověk n. společnost, která je silný navenek, ale slabý

ve skutečnosti

11.10%

貓食

māoshí

A-s

kočičí jídlo

směšně malá porce

18.40%

燭龍

zhúlong

a-S

svíčkový drak

slunce

0.00%

母老虎

mǔlǎo hǔ

a-S

tygřice

ef. tygřice

0.00%

白老鼠

báilǎo shǔ

a-S

bílá myš

pokusný králik

4.20%

鴿子籠

gēzǐ lóng

A-s

holubí klec

úzká malá místnost

0.00%

牛刀

niúdāo

A-s

(velký) nůž na vůl

geniál
0.00%

人面獸心
rénmiànshòuxīn
A-S-A-S
lidský obličej, zvěřčí srdce
zlý, předstírající člověk
0.00%

熊腰虎背
xióngyāohǔbèi
A-S-A-S
medvědí pás, tygří záda
mohutná postava
8.50%

狼子野心
lángzǐyě xīn
A-S-A-S
vlčí syn, divoké srdce
Zákeřný, ukrutný úmysl/člověk
0.00%

牛郎織女
niúlánghēnǚ
A-S-A-S
býčí pastýř, tkadlena
Manželé, kteří bydlí daleko od sebe
0.00%

風聲鶴唳
fēngshēnghèlì
A-S-A-S
hluk větru, zpívání jeřába
Vystrašený člověk /mít obavy i z malého zvuku/
0.00%

牛鬼蛇神
niúguǐshéshén
A-S-A-S
býčí ďábel, hadí bůh
Všelijací zlí lidé
7.10%

虎背熊腰
hǔbèixióngyāo
A-S-A-S

tygří záda, medvědí pás
mohutná, obrovská postava
0.00%

龍行虎步
lóngxínghǔbù
A-S-A-S
dračí chůze, tygří krok
důstojný vzhled (císaře)
0.00%

雲車風馬
yúnychēfēngmǎ
A-S-A-S
mrakový vůz, větrový kůň
Vůz a kůň používaný bohy v nebesách
9.50%

生龍活虎
shēnglónghuóhǔ
A-S-A-S
čilý drak, živý tygr
být čilý, silný, energický
0.00%

來龍去脈
láilóngqùmài
A-S-A-S
přicházející drak, odcházející céva
celý příběh od začátku do konce
14.30%

狐朋狗友
húpénggǒuyǒu
A-S-A-S
liščí přítel, psí smečka
Skupina zlých lidí
0.00%

虎頭蛇尾
hǔtóushéwěi
A-S-A-S
tygří hlava, hadí ocas
být ambiciózní na začátku, ale ledabylý na konci
0.00%

青梅竹馬
qīngméizhúmǎ

A-S-A-S

zelená švestka, bambusový kůň
přátelé z dětství
0.00%

飛禽走獸

fēiqínzǒushòu

A-S-A-S

létající pták, běžající zvíře
obecné označení pro ptactvo a zvířata
0.00%

狼心狗肺

lángxīngǒufèi

A-S-A-S

vlčí srdce, psí plíce
být zlý, krutý
1.40%

單槍匹馬

dān qiāng pǐ mǎ

A-S-A-S

jeden oštěp, jeden kůň
něco udělat sám bez pomoci
33.30%

童顏鶴髮

tóngyánhèfà

A-S-A-S

dětská tvář, jeřábí vlasy
člověk je sice starý, ale je zdravý jako dítě
4.80%

蛛絲馬跡

zhū sī mǎ jī

A-S-A-S

pavoučí nitka, koňská stopa
Sotva viditelná stopa
0.00%

龍潭虎穴

lóngtánhǔxué

A-S-A-S

dračí jezero, tygří jáma
Nebezpečné místo
0.00%

龍駒鳳雛

lóngjūfēngchú
A-S-A-S
dračí mládě, fenixí (legendární pták v symbolu
chytré dítě
0.00%

鶯聲燕語
yīngshēngyànyǔ
A-S-A-S
slavíčí hlas, vlaštovčí řeč
Krásný hlas
0.00%

羊腸小道
yángchángxiǎodào
A-S-A-S
ovčí střevo, malá cesta
Křivolaká, úzká cesta
0.00%

牛頭馬面
niútóumǎmiàn
A-S-A-S
býčí hlava, koňský obličej
Ošklivý člověk; ohyzda
13.30%

老牛破車
lǎoniúpòchē
A-S-A-S
starý býk, rozbitý vůz
pracovat pomalu, nepůsobivě
0.00%

盲人瞎馬
máng rénxiāmǎ
A-S-A-S
slepý člověk - slepý kůň
velmi nebezpečná situace
14.30%

火蠍子
huǒxiēzǐ
A-Spom
štír ohně
Zákeřný, nebezpečný člověk
0.00%

牛脖子
niúbó zi
A-Spom
býčí krk
Neústupný, paličatý člověk
0.00%

牛鼻子
niúbí zi
A-Spom
býčí nos
kněz taoismu
0.00%

兔崽子
tùzǎizi
A-Spom
zající mládě
Neslušný kluk (nadávka)
0.00%

狗腿子
gǒutuǐzi
A-Spom
psí noha
člověk sloužící jiným
0.00%

狐媚子
húmèizi
A-Spom
Liščí duch
koketka
0.00%

夜貓子
yèmāozǐ
A-Spom
noční kočka
ef. noční sova/pták
0.00%

小猴子
xiǎohóu zi
A-Spom
malá opice
malý kluk
0.00%

象牙之塔
xiàng yázhītǎ
AS-pom-S
věž ze sloního zubu
věž ze slonoviny
0.00%

熱鍋上螞蟻
règuōshàngmǎ yǐ
A-S-post-Ss
mravenec na horkém hrnci
člověk v nebezpečné, těžké situaci, bez východiska,
0.00%

癩蛤蟆
lài há má
A-Ss
skvrnitá žába
špinavý nebo ošklivý člověk
1.40%

魚肚白
yúdùbái
AS-S
běl rybího břicha
Bílá barva oblohy při rozednění
0.00%

比翼鳥
bǐ yì niǎo
rénkùn mǎ fá
AS-S
pták u křídla
Dobří partnery v životě
0.00%

白虎星
bái hǔ xīng
AS-S
hvězda bílého tygra
žena přinášející neštěstí své rodině
0.00%

地頭蛇
dì tóu shé
AS-S
polní had
ef. Místní gespota

0.00%

狗頭軍師

gǒutóujūnshī

AS-S

psí hlava, armádní poradce

Člověk, který pomáhá strojit zákulisní pletichy

0.00%

笑面虎

xiàomiànǚ

AS-S

tygr s usmívající se tváří

ef. Vlk v rouše beránčím

0.00%

馬屁精

mǎpìjīng

AS-S

duch koňského prdu

Člověk lichotivý

0.00%

野心狼

yě xīnláng

AS-S

vlk s divokým srdcem

Člověk ctižádostivý, chtivý, ambiciozní

66.70%

獨眼龍

dúyǎnlóng

AS-S

jednooký drak

člověk, který je na jedno oko slepý

0.00%

雞毛店

jī máo diàn

AS-S

hostinec kohoutí chlupa

Velmi malý a jednoduchý hostinec

0.00%

癩皮狗

lǎipígǒu

AS-S

pes se skvrnitou kůží

Troufalý, nestydatý člověk

0.00%

狗屎堆

gǒushǐduī

AS-S

hromada psího lejna

Nenáviděný člověk

0.00%

烏眼雞

wūyǎnjī

AS-S

kohout s černýma očima

Žárlivý, nespokojený člověk; votráva

0.00%

狗皮膏藥

gǒupígāoyào

A-S-S-S

mast z psí kůže

falešné zboží

0.00%

一字長蛇陣

yīzìchángshézhèn

Num-S-AS-S

jednoslovn dlouhá hadí řada

Dlouhá, pohybující se fronta

0.00%

一丘之貉

yīqiūzhīháo

Num-S-pom-S

rysy ze stejných hor

Být stejní darebáci

3.30%

九牛一毛

jiǔniúyīmáo

Num-S-Num-S

devět koní jeden chlup

Malinká část z velkého celku, která nehraje žádnou

roli; velmi malá část velké množství, což nic

0.00%

一龍一蛇

yīlóngyīshé

Num-S-Num-S
jeden drak, jeden had
Schopnost přizpůsobovat se situaci
0.00%

一石二鳥
yīshíèrniǎo
Num-S-Num-S
jeden kamen, dva ptáci
zabít dvě mouchy jednou ranou
0.00%

一石兩鳥
yīshíliǎngniǎo
Num-S-Num-S
jeden kamen, dva ptáci
zabít dvě mouchy jednou ranou
71.40%

一箭雙雕
yījiànshuāngdiāo
Num-S-Num-S
jedným šípem, dva orly
ef. Zabít dvě mouchy jednou ranou
100.00%

千軍萬馬
qiān jūn wàn mǎ
Num-S-Num-S
tisíc vojáků, deset tisíc koní
velká vojenská síla
0.00%

九牛二虎之力
jiǔniúèrhǔzhīlì
Num-S-Num-S-pom-S
síla devítí býků a dvou tygrů
Velká snaha v něčem
0.00%

千里馬
qiānlǐmǎ
NumS-S
kůň /schopný běhat/ tisíc kilometrů
Talentovaný člověk
0.00%

千里駒
qiānlǐjū
NumS-S

hříbě /schopný běhat/ tisíc kilometrů
geniální, nadějný chlapec
0.00%

五更雞
wǔgēngjī
NumS-S
kohout páté doby
Druh kamen
0.00%

一窩蜂
yīwōfēng
NumS-S
jeden úl včel
Rychle pohybující dav; chaos
0.00%

魚米之鄉
yúmǐzhīxiāng
S-S-pom-S
domov ryb (a) rýží
úrodné místo
0.00%

虎狼之國
hǔlángzhīguó
S-S-pom-S
tygří (a) koňský stát

15.00%

犬馬之勞
quǎnmǎzhīláo
S-S-pom-S
psí (a) koňský služba
Ochota pomoci /pánovi
41.50%

烏合之眾
wū hé zhī zhòng
S-V-pom-S
lidé jako havrani se shromažďují
obyčejní/neschopní lidé
14.30%

吹牛大王

chūī niúdàwáng
VS-A-S
velký král nafoukat vola
člověk libující si v přehánění, chlubitivý člověk
0.00%

害群之馬
hàiqúnzhīmǎ
VS-pom-S
kůň poškozující stádo
ef. Černá ovce
24.60%

指鹿爲馬
zhǐlùwéimǎ
VS-pom-S
ukázat na jelena, být kůň
činit křivdu úmyslně
100.00%

傷弓之鳥
shāngōngzhīniǎo
VS-pom-S
pták raněný lukem
Vystrašený člověk, který prožil nějaké neštěstí
0.00%

漏網之魚
lòuwǎngzhīyú
VS-pom-S
ryba uteklá skrz síť
zločinec, jemuž se podařilo utéct
0.00%

驚弓之鳥
jīngōngzhīniǎo
VS-pom-S
pták strašený lukem
ef. Vyplašený zajíc, Velký strach z něčeho
0.00%

喪家之犬
sàngjiāzhīquǎn
VS-pom-S
pes, jenž ztratil domek
člověk propadlý do zoufalství
0.00%

喪家狗
sàngjiāgǒu
VS-S
pes ztratící domek
člověk propadlý do zoufalství
0.00%

替罪羊
tìzuìyáng
VS-S
beran nahradící hřích
člověk, který byl potrestán za hřích jiných lidí
0.00%

落湯雞
luòtāngjī
VS-S
kohout zapadlý do polevky
promoklý člověk
0.00%

看家狗
kānkànjiāgǒu
VS-S
pes hlídající dům
zlý a oddaný sluha
8.30%

寄生蟲
jì shēng chóng
VS-S
(zavisející život) červ
cizopasný červ
0.00%

應聲蟲
yìngshēngchóng
VS-S
hmyz odpovídající zvuk
člověk, který nemá svůj názor
25.00%

下蛋雞
xiàdànjī
Vs-S
slepice snášející vejce
člověk, který je schopen si vydělávat peníze
0.00%

出頭鳥
chūtóuniǎo
VS-S
pták s vykloněnou hlavou
vynikající, geniální člověk, který často vyvolává něčí
8.30%

回馬槍
huímǎqiāng
VS-S
obrátit koně štípou
udat společníky; podniknout náhlý protiútok při útěku
6.00%

寄生蜂
jì shēngfēng
VS-S
(zavisející život) včela
cizopasná včela
0.00%

磕頭蟲
kētóuchóng
VS-S
červ pobíjící čelem o zem
člověk trpící méněcenností
0.00%

落水狗
luòshuǐgǒu
VS-S
padlý /do vody/ pes
promoklý člověk
15.40%

變色龍
biàn sè lóng
VS-S
změňující barvy / drak
ef. Chaméléon
52.60%

Model S-A

人困馬乏
rénkùnmǎfá
S-A-S-A

člověk unavený, kůň vyčerpaný
únava z boje nebo cestování
0.00%

兵強馬壯
bīng qiáng mǎ zhuàng
S-A-S-A
vojáci silní, koně silní
0.00%

兵慌馬亂
bīnghuāngmǎluàn
S-A-S-A
voják bezradný, kůň zmatený
neklidné období (zejména za války)
0.00%

Model S-S

牛之一毛
niúzhī yīmáo
S-pom-Num-S
volský jeden chlup
velmi malá část velké množství, což nic neovlivňovat
0.00%

井底之蛙
jǐng dǐ zhī wā
S-post-pom-S
žába na dně studně
Člověk s omezenou znalostí
0.00%

甕中之鱉
wèngzhōngzhībiē
S-post-pom-S
želva v hrnci
Kořist ve svých rukou
0.00%

馬前卒
mǎqiánzú
S-post-S
pěšák před koněm
Člověk sloužící jiným
1.20%

釜中魚
fǔzhōngyú
S-post-S

ryba v hrnci
zoufalá situace; nemá co jíst
0.00%

龍蛇
lóngshé
S-S
drak (a) had
1. neobyčejní lidé 2. hrdina a obyčejný člověk 3. geniál
ustupující do pozadí
0.00%

心猿意馬
xīnyuányimǎ
S-S-S-S
/v/ srdci opičák, /ve/ vůli/ kůň
Psychický neklid
100.00%

車水馬龍
chēshuǐmǎ lóng
S-S-S-S
vozy /jako/ voda, koně /jako/ drak
Rušné ulice
0.00%

杯弓蛇影
bēi gōng shé yǐng
S-S-S-S
luk v sklenici, stín hada
Zbytečná pochybovačnost
0.00%

虎豹豺狼
hǔbào chái láng
S-S-S-S
tygr, leopard, šakal, vlk
zlý, krutý člověk
0.00%

馬馬虎虎
mǎ mǎ hū hū
S-S-S-S
kůň kůň tygr tygr
Dělat něco nepečlivě, chybně, nedbale
0.00%

雲龍風虎
yúnlóngfēnghǔ

S-S-S-S

mrak (jako) drak, vítr (jako) tygr

Moudrý vládce s moudrými poradci

5.30%

frazémy typu přirovnání

多如牛毛

duōrúniú máo

A k A-S

hodně jako býčí srst

velké množství

呆若木雞

dāiruòmùjī

A k A-S

strnulé jako dřevěný kohout

e. /chování, výraz/ strnulé, hloupé

悚若木雞

sǒngruòmùjī

呆似木雞

dāisì mùjī

呆如木雞

dāirú mùjī

蠢若木雞

chǔnrùòmùjī

矯若遊龍

jiǎoruòyóulóng

A k A-S

pohyblivý jako toulavý drak

pohybovat se šikovně

矯若驚龍

jiǎoruòjīnglóng

宛若游龍

wǎnrùòyóulóng

k A-S

輕如鴻毛

qīngrúhóngmáo

A k A-S

lehký jako chlup divoké husy

(činnost) bezvýznamná

目光如鼠

mùguāngrúshǔ

A-S k S

oční záře jako (oči) myši

neobvyklá zvědavost, podezřelé chování

苛政猛於虎

kēzhèngměngyúhǔ

A-S-A k S

krutovláda (je) silnější než tygr

tyranství je krutější než tygr

猶龍

yóulóng

k S

jako drak

mudrc

如魚似水
rúyúsìshuǐ
k S k S

jako ryba, jako voda
dobrý vztah mezi lidmi

似水如魚
sìshuǐ rúyú

如狼似虎
rúlángsìhǔ
k S k S

jako vlk, jako tygr
e. odvážný člověk

如狼如虎
rúláng rúhǔ
如虎如狼
rúhǔ rúláng

如鷹在籠
rúyīngzài lóng
k S-prepS

jako orel v kleci
ambiciózní člověk, který nemá příležitost se uplatnit v

如魚在釜
rúyú zài fǔ
k S-prepS

jako ryba v hrnci
velmi nebezpečná situace

如鳥獸散
rúniǎoshòu sǎn
k S-S-V

jako pták (a) zvíře se rozcházejí
odejít rychle

如蠅逐臭
rúyíngzhúchòu
k S-V-S

jako moucha honit po smradu
ef. vrána k vráně sedá

如魚得水
rúyú dé shuǐ
k S-V-S

jako ryba dostane vodu
достать вnouneno pomocника/ достать се до призниве
situače

如魚在水
rúyú zài shuǐ
k S-prepS

猶魚得水
yóuyú dé shuǐ
k S-V-S

如狼牧羊

rúlánɡmùyánɡ
k S-V-S
jako vlk pase ovce
(úředník) být zlý, krutý na lidi pod svou kontrolou

如虎添翼
rúhǔtiānyì
k S-V-S
jako tygroví přidat křídla
mocný člověk dostal schopného pomocníka

如虎傅翼
rúhǔfùyì
如虎得翼
rúhǔdéyì
k S-V-S
如虎生翼
rúhǔshēngyì
老虎生了翅膀一般
lǎo hǔshēnglechì bǎngyì bān
S-V-S (k)

如牛負重
rúniúfùzhòng
k S-V-S
jako býk nosí těžké věci
mít břímě

蠶兒似的
cánérsìde
S (k)
bourec (jako)
pořád něco jíst

猴子似的
hóu zisì de
S (k)
opičák (jako)
chovat se jako opice, nezbeda

味如雞肋
wèirújīlèi
S k A-S
chuť jako kohoutí žebro
nudný, nezajímavý

勢如奔馬
shìrúbēnmǎ
S k A-S
síla jako běžící kůň

情同魚水
qíngtóngyúshuǐ
S k A-S
cit jako ryba (a) voda

車如流水馬如龍
chērúliú shuǐmǎrúlong
S k A-S, S k S
vozy jako voda, koně jako drak
rušné ulice

人生如白駒過隙
rénshēngrúbáijūguòxì
S k A-S-V-S
život jako bílý kuň probíhá /dírou/
čas utíká rychle

行若狗彘
xíng ruò gǒu zhì
S k S-S
chovat se jako pes (a) prase
nepoctivý člověk

行同狗彘
xíng tóng gǒu zhì
行同狗彘
xíng tóng gǒu zhì

車如雞棲馬如狗
chērújīqīmǎrúgǒu
S k S-V, S k S

膽小如鼠
dǎn xiǎo rú shǔ
S-A k S
zluč malý jako (zluč) myši
(být) bojácny

骨瘦如豺
gǔshòu rú chái
S-A k S
kost hubená jako šakal
velmi hubený

氣喘如牛
qìchuǎn rú niú
S-A k S
dýchat jako býk
ef. funět jako hroch

噤若寒蟬
jìn ruò hán chán
V k A-S
tichý jako zimní cvrček
mlčenlivý, vyplašený

噤如秋蟬
jìn rú qiū chán
V k A-S

動如脫兔

dòng rú tuō tù

V k A-S

pohyblivý jako utíkající zajíc

e.pohybovat se rychle a šikovně; /válečná strategie/

náhle zaútočit

去如黃鶴

qù rú huáng hè

odejít jako žlutý jeřáb

odejít navždy

杳如黃鶴

yǎo rú huáng hè

V k-A-S

急得有如熱鍋中的螞蟻

jí de yǒu rú rè guō zhōng de mā yǐ

A k Aspost-aux-S

uspěchaný/ustrašený mravenec na horkém hrnci

člověk v nebezpečné, těžké situaci, bez východiska,

hezradný

捧鳳凰似的

pěng fēng huáng sì de

V-S (k)

držet v rukou fénixe (jako)

být velmi opatrně

視虱如輪

shì shī rú lún

V-S k S

pozorovat veš jako kolo

být velice soustředěný a dobře se význat v něčem

得婿如龍

dé xù rú lóng

V-S k S

dostat zetě jako draka

mít vynikajícího zetě

趨之若鶩

qū zhī ruò wù

V-pron k S

běží jako husy

dav běží chaosticky

避貓鼠兒似的

bì māo shǔ èr sì de

V-S-S (k)

utíkat před kočkou (a) myší (jako)

být stydlivý

Příloha 3.:

formální klasifikace čínských frazémů z prvotního materiálu (téměř 2600 hesel)

S-V		V-S		A-S		S-A		S-S		ADV-V	
S-V-S-V	169	V-S-V-S	267	A-S	389	S-A-S-A	15	S-S-S-S	69	ADV-V	1
A-S-V-S	140	V-S	78	A-S-A-S	293	S-S-S-A	3	S-S	60		
S-V-S	72	V-A-S	40	VS-S	45	S-S-A-A	2	S-Post-S	14		
S-V	64	A-S-V-S	25	AS-S	44	S-S-A	1	S-pom-S	8		
S-V-A-S	50	Prep-S-V-S	17	V-S-pom-S	37	S-A-ne-V	1	S-post-pom-S	7		
A-S-ADV-V	36	S-post-V-S	10	S-S-pom-S	31	S-A	1	S-post-A-S	5		
S-S-V-S	33	pom-S-V-S	10	VS-A-S	29	A-S-ADV-	1	S-Num-S	4		
S-S-ADV-V	25	V-S-A-S	8	A-S-pom-S	25	A-S-A	1	S-A-S	4		
Num-S-V-S	23	V-S-ADV-V	8	Num-S-Num-S	20			S-S-NUM-S	3		
A-S-V-A-S	10	ADV-V-A-S	7	A-S-pom	12			S-S-konj-S	2		
S-V-pom-V	9	V-S-pom	6	Num-S-S	11			S-post-S-post	2		
S-V-V-S	7	V-S-S	5	A-S-Num-S	11			Jedn-S-Jedn-S	2		
S-V-S-S	7	V-S-Num-S	5	Num-S	10			A-S-spojka-A	2		
S-V-S-Post	7	V-S-S-V	4	A-S-S-S	9			S-post-S-pom	1		
S-S-Ne-V	7	V-S-S-S	4	A-A-S	9			S-S-S-pom	1		
A-S-S-V	7	S-S-ne-V	4	S-V-pom-S	8			S-S-S	1		
S-S-V	6	ADV-V-S	4	SV-S	6			S-S-prep-S	1		
S-ADV-V-S	6	V-V-S-S	3	Num-S-A-S	6			S-spojka-S	1		
S-S-V-V	5	V-S-pron-V	3	Num-S-pom-S	5			S-S-A-S	1		
Num-S-ADV-V	5	V-S-ADV,ADV-V-	3	A-S-post-S	3			S-Post-S-S	1		
A-S-ADV-V-A-S	6	V-A-S,V-A-S	3	A-S-A-A	3			S-Num-S-S	1		
S-V-ADV-V-S	4	S-S-V-S	3	S-S-A-S	2			S-pom-Num-S	1		
S-V-ADV	4	S-A-V-S	3	Num-jedn-A-S	2			S-pom	1		
S-S-post-V-S	4	NE-S-NE-S	3	V-S-S-S	1			Num-S-S-S	1		
A-S-V	4	ADV-V-S-V	3	V-S	1			Jedn-S-Num-S	1		
A-S-pom-V	4	V-V-A-S	2	Num-S-Num-S-	1			Jedn-S	1		
S-V-NUM-S	3	V-S-V-V	2	Num-S-AS-S	1						
S-S-S-ne-ADV-V	3	V-S-S-V	2	NeV-pom-S	1						
S-S-neV-S	3	V-S-PRON-V-S	2	AS-S-post	1						
S-pom-V-S	3	V-S-ADV-V-A-S	2	A-S-S-pom	1						
S-Adv-V	3	V-AS-S	2	ADV-V-S	1						
ADV-S-V	3	V-Adv-A-S	2	ADV-A-S	1						
S-V-V-V	2	A-S-post-V-S	2	A-pom-S	1						
Num-S-V-A-S	2	ADV-V-S-S	2	A-A-A-S	1						
Num-S-V-ADV	2	V-VS-S	1	A-A-ADV	1						
A-S-Num-V	2	V-S-V-S-V	1	(ADV-V)-pom-S	1						
A-S-ADV-V-S	2	V-S-V-S-ADV-V-	1	VS-S	1						
ADV-V-pom-S-Ne-V-S	2	V-S-V-A-S	1	A-S(AA)	1						
S-V-S-ne-S	1	V-S-V	1								
S-V-prep-S	1	V-S-SS	1								
S-V-pom-A-S	1	V-S-S-pom-V-S-S	1								
S-V-A-S-V	1	V-S-S-A	1								
S-S-V-S-S	1	V-SS	1								
S-SV	1	V-S-PREP-S	1								
S-SV	1	V-S-ne-S	1								
S-S-neV-A	1	V-S-pom-V-S	1								
S-post-S-V	1	V-S-pom-V	1								
S-A-V-S	1	V-S-pom-S	1								
S-pom-V-A-S	1	V-Prep-A-S	1								
S-pom-V	1	V-pom-Spost	1								
S-pom-S-V-S	1	V-ADV-V-S	1								
NUM-S-V-V	1	V-ADV-S	1								
Num-S-V-Num-S	1	V-A/S	1								
Num-S-V-A	1	S-V-V-S	1								
Num-S-Ne-V-Num-S	1	S-V-V-S	1								
NUM-S-ADV-V-NUM-	1	S-V-S	1								
Jedn-S-ne-V	1	S-S-ADV-V	1								
A-S-V-V	1	S-post-S-V	1								
A-S-V-S-S	1	S-A-V-A-S	1								
A-S-V-S-A	1	Pron-V-A-S	1								
A-S-S-ADV-V	1	NeV-A-S	1								
A-S-pom-V-S	1	NeV-(VS-pom)-S	1								
		ADV-V-V-S	1								
		ADV-A-S-pom-V	1								

Bibliografie

Čermák F.: Idiomatika a frazeologie češtiny Praha 1982

Filipec J - Čermák F.: Česká lexikologie, Praha 1985

Vochala J – Hrdličková V.: Úvod do studia sinologie, Praha 1985

Čermák F.: Jazyk a jazykověda, Praha 1997

Karlík P., Nekula, M., Rusínová, Z. (eds.): Příruční mluvnice češtiny, Praha 1997

Slovník české frazeologie a idiomatiky: Přirovnání, Praha, 1983

Slovník české frazeologie a idiomatiky: Výrazy neslovesné, Praha, 1988

Slovník české frazeologie a idiomatiky: Výrazy slovesné, Praha, 1994

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, vydání 2., Praha, 1998

Elektronická/webová verze „成語典 Čcheng YuDiǎn“ /Slovník čínských idiomů (typu Čchengyu), <http://140.111.34.46/Čchengyu/index.htm>, Tchajwan, 2005

Upravená elektronická/webová verze „Chóngbianguóyǔcíhduǎn“/Reeditovaného slovníku čínštiny, <http://www.sinica.edu.tw/~tdbproj/dict/>, 5. verze 2005, Tchajwan (Oba uvedené webové slovníky byly vydány tchajwanským Ministerstvem školství v rámci projektu „Čínského jazyka“)

Lan Hongwei: Srovnání frazémů animálních v češtině a v čínštině, Praha 1990

Song Fengyun: Srovnání somatických frazémů a idiomů v českém a čínském jazyce Praha 1993

Korpus SYN 2005

Sinica Corpus, Tchajwan

Korpus CCL PKU (Středisko pro čínskou lingvistiku, Pekingská Univerzita)